Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (szósta izba)

z dnia 15 lipca 2015 r.*

Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Europejski rynek stali sprężającej — Ustalanie cen, podział rynku i wymiana szczególnie chronionych informacji handlowych — Decyzja stwierdzająca naruszenie art. 101 TFUE — Jednolite, złożone i ciągłe naruszenie — Przedawnienie — Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien z 2006 r. — Przypisanie odpowiedzialności za naruszenie spółce dominującej — Proporcjonalność — Zasada indywidualizacji kar i sankcji — Nieograniczone prawo orzekania

W sprawach połączonych T-389/10 i T-419/10

Siderurgica Latina Martin SpA (SLM), z siedzibą w Ceprano (Włochy), reprezentowana przez G. Belottiego i F. Covone'a, adwokatów,

strona skarżąca w sprawie T-389/10,

Ori Martin SA, z siedzibą w Luksemburgu (Luksemburg), reprezentowana przez P. Ziottiego, adwokata,

strona skarżąca w sprawie T-419/10,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej, w sprawie T-389/10, początkowo przez B. Gencarelliego, V. Bottkę i P. Rossiego, a następnie przez V. Bottkę, P. Rossiego oraz G. Contego, działających w charakterze pełnomocników, oraz, w sprawie T-419/10, początkowo przez B. Gencarelliego, V. Bottkę i P. Rossiego, a następnie przez V. Bottkę, P. Rossiego oraz G. Contego, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot żądanie stwierdzenia nieważności i zmiany decyzji Komisji z dnia 30 czerwca 2010 r. C(2010) 4387 wersja ostateczna dotyczącej postępowania na podstawie art. 101 TFUE oraz art. 53 EOG (Sprawa COMP/38.344 – Stal sprężająca), zmienionej decyzją Komisji C(2010) 6676 wersja ostateczna z dnia 30 września 2010 r. oraz decyzją Komisji C(2011) 2269 wersja ostateczna z dnia 4 kwietnia 2011 r.,

SĄD (szósta izba)

w składzie: S. Frimodt Nielsen (sprawozdawca), prezes, F. Dehousse i A.M. Collins, sędziowie,

sekretarz: J. Palacio González, główny administrator,

* *Język postępowania: włoski.

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozpraw w dniu 30 czerwca 2014 r.

wydaje następujący

Wyrok[1] […]

Postępowanie i żądania stron

44 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 13 września 2010 r. SLM wniosła skargę w sprawie T-389/10.

45 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 14 września 2010 r. Ori Martin wniosła skargę w sprawie T-419/10.

46 Decyzją z dnia 29 października 2010 r. Sąd (pierwsza izba) poinformował skarżące o możliwości dostosowania ich zarzutów i żądań celem uwzględnienia zmian wprowadzonych w pierwszej decyzji zmieniającej. SLM i Ori Martin nie skorzystały z tej możliwości.

47 Decyzją z dnia 6 czerwca 2011 r. Sąd zwrócił się do Komisji o dostarczenie mu drugiej decyzji zmieniającej.

48 W dniu 22 czerwca 2011 r. Komisja podała do wiadomości drugą decyzję zmieniającą.

49 Decyzją z dnia 30 czerwca 2011 r. Sąd (pierwsza izba) poinformował skarżące o możliwości dostosowania ich zarzutów i żądań celem uwzględnienia zmian wprowadzonych w drugiej decyzji zmieniającej.

50 SLM i Ori Martin przedstawiły swoje uwagi w przedmiocie drugiej decyzji zmieniającej, której były adresatami, w ramach swoich replik złożonych w dniu 13 kwietnia 2011 r.

51 W dniu 20 października 2011 r. Komisja przedłożyła oryginał swych duplik w języku postępowania oraz swe uwagi w przedmiocie uwag przedstawionych przez SLM i Ori Martin na temat drugiej decyzji zmieniającej, co zamknęło pisemny etap postępowania.

52 Ze względu na zmianę składu Sądu, począwszy od dnia 23 września 2013 r., sędzia sprawozdawca został przydzielony do szóstej izby, której przekazane zostały niniejsze sprawy.

53 Wstępne sprawozdania na rozprawę, o których mowa w art. 52 § 2 regulaminu z dnia 2 maja 1991 r., zostały podane do wiadomości szóstej izby w dniu 8 listopada 2013 r.

54 W sprawie T-389/10 postanowieniem z dnia 17 grudnia 2013 r. Sąd wezwał strony do ustosunkowania się do szeregu środków organizacji postępowania.

55 W pismach z dnia 28 stycznia i 28 lutego 2014 r. SLM i Komisja, odpowiednio, ustosunkowały się do tych środków. Komisja wskazała jednak w swojej odpowiedzi, że nie była w stanie w pełni uwzględnić pewnych żądań przedstawienia dokumentów ze względu na fakt, iż żądane dokumenty zostały jej przekazane w ramach rozpatrywania wniosków o złagodzenie sankcji. SLM przestawiła uwagi do rzeczonej odpowiedzi Komisji.

1 — Poniżej zostały odtworzone jedynie te punkty wyroku, których publikację Sąd uznał za wskazaną.

56 W dniu 16 maja 2014 r., w ramach środków dowodowych przewidzianych w art. 65 regulaminu postępowania z dnia 2 maja 1991 r., Sąd nakazał Komisji przedstawienie dokumentów, których instytucja ta nie chciała przedstawić w ramach przewidzianych w art. 64 regulaminu środków organizacji postępowania, które zarządzono w dniu 17 grudnia 2013 r.

57 Tego samego dnia w ramach środków organizacji postępowania Sąd wezwał Komisję do przedłożenia pewnych dokumentów odnoszących się do śledztwa lub postępowania w przedmiocie naruszenia na etapie postępowania administracyjnego.

58 W dniu 27 maja i w dniu 6 czerwca 2014 r., odpowiednio, Komisja przedstawiła żądane dokumenty.

59 W sprawie T-419/10 postanowieniem z dnia 17 grudnia 2013 r. Sąd wezwał strony do ustosunkowania się do szeregu środków organizacji postępowania.

60 W pismach z dnia 28 i 30 stycznia 2014 r. Ori Martin i Komisja, odpowiednio, ustosunkowały się do tych środków.

61 Na rozprawach w dniu 30 czerwca 2014 r. wysłuchano wystąpień stron oraz ich odpowiedzi na zadane ustnie i pisemnie przez Sąd pytania. Ponadto, strony zostały wezwane do przedstawienia swych uwag w przedmiocie ewentualnego połączenia spraw T-389/10 i T-419/10 do celów wydania wyroku zgodnie z art. 50 § 1 regulaminu postępowania z dnia 2 maja 1991 r.

62 W sprawie T-389/10 SLM wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji;

— ponowne ustalenie, w świetle drugiej decyzji zmieniającej, kwoty grzywny, która została na nią nałożona na zasadzie odpowiedzialności solidarnej z Ori Martin;

— tytułem środków dowodowych, nakazanie zgodnie z art. 65 lit. c), art. 68 i nast. regulaminu postępowania z dnia 2 maja 1991 r. przesłuchania lub przeprowadzenia dowodów z zeznań wysłuchanych jako świadków przedstawicieli Redaelli i ITC w zakresie następującego pytania: „Czy jest prawdą, że SLM nie uczestniczyła w spotkaniach mających za przedmiot rozpatrywany kartel przed końcem 1999 r.?”, i zwrócenie się do Komisji o przedstawienie listy urzędników, w tym dyrektorów i szefów unitów, którzy kolejno zajmowali się tą sprawą od początku 2002 r. do czerwca 2010 r.;

— nakazanie Komisji zapłacenia odsetek należnych od dotychczas zapłaconych kwot;

— obciążenie Komisji kosztami związanymi z postępowaniem.

63 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi i wniosków o zarządzenie środków dowodowych;

— obciążenie SLM kosztami związanymi z postępowaniem.

64 W sprawie T-419/10 Ori Martin wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim przypisuje ona tej spółce odpowiedzialność za sankcjonowane zachowania;

— uchylenie nałożonej na nią grzywny lub obniżenie jej kwoty;

— obciążenie Komisji kosztami związanymi z postępowaniem.

65 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie Ori Martin kosztami związanymi z postępowaniem.

Co do prawa

66 Wysłuchawszy stron na okoliczność połączenia spraw (zob. pkt 61 powyżej), Sąd zarządził na podstawie art. 50 regulaminu z dnia 2 maja 1991 r. połączenie niniejszych spraw do celów wydania wyroku.

67 W uzasadnieniu skargi SLM podnosi sześć zarzutów.

68 Dwa pierwsze zarzuty są przedstawione jako mogące nawet doprowadzić do stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim dotyczy ona spółki SLM, a dotyczą one, po pierwsze, naruszenia zasady rozsądnego terminu i, po drugie, naruszenia zasady dobrej administracji.

69 Pozostałe podniesione zarzuty są przedstawione jako mogące prowadzić do obniżenia kwoty grzywny. Zarzuty te dotyczą, po pierwsze, błędnego zastosowania wytycznych z 2006 r. zamiast wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65, ust. 5 traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali (Dz.U. 1998, C 9, s. 3, zwanych dalej „wytycznymi z 1998 r.”); po drugie, naruszenia limitu prawnego 10% i obowiązku uzasadnienia w tym zakresie, po trzecie, naruszenia obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do określenia wagi naruszenia i podwyższenia wysokości grzywny dla zapewnienia skutku odstraszającego; po czwarte, naruszenia zasady proporcjonalności; po piąte, błędnej oceny czasu trwania uczestnictwa SLM w kartelu; po szóste, nieuwzględnienia okoliczności łagodzących na rzecz SLM; po siódme, nieuwzględnienia oświadczeń SLM; po ósme, nieuwzględnienia braku możliwości zapłaty grzywny przez SLM i po dziewiąte, przedawnienia naruszenia.

70 W następstwie drugiej decyzji zmieniającej SLM dostosowała swoje zarzuty i podniosła nowy aspekt sporu, dotyczący błędów w obliczeniach, których miała dopuścić się Komisja przy określaniu części grzywny, za którą SLM ponosiła odpowiedzialność wyłączną, i części, za którą solidarnie odpowiedzialne są spółki SLM i Ori Martin.

71 Z zajętego przez SLM stanowiska wobec środków organizacji postępowania wynika, nie ma już potrzeby orzekania w przedmiocie zarzutów początkowo przedstawionych w odniesieniu do, po pierwsze, naruszenia limitu 10% i obowiązku uzasadnienia w tym względzie – chyba że w celu określenia konsekwencji, jakie przedstawione w tym względzie argumenty mogą mieć w zakresie zasądzenia kosztów na rzecz spółki SLM i, po drugie, nieuwzględnienia możliwości zapłaty grzywny przez SLM. Zostało to odnotowane na rozprawie.

72 Ori Martin podnosi natomiast w uzasadnieniu swej skargi trzy zarzuty. Zarzut pierwszy dotyczy przedawnienia naruszenia. Zarzut drugi dotyczy naruszenia szeregu zasad rządzących przypisywaniem odpowiedzialności za naruszenie spółce Ori Martin jako podmiotowi będącemu właścicielem prawie całości SLM. Zarzut trzeci kwestionuje niektóre aspekty sposobu obliczenia wysokości grzywny, a także dotyczy wątpliwości co do możliwości zastosowania wytycznych z 2006 r., zamiast wytycznych z 1998 r.

73 Podnoszone przez SLM i Ori Martin argumenty pokrywają się w odniesieniu do przedawnienia, możliwości zastosowania wytycznych z 2006 r. zamiast wytycznych z 1998 r., a także niektórych aspektów sposobu obliczenia wysokości grzywny. Argumenty te zostaną zbadane łącznie.

A – *W przedmiocie przedawnienia naruszenia*

1. *Argumenty stron*

74 SLM i Ori Martin podnoszą, że w niniejszej sprawie przysługujące Komisji uprawnienie do nakładania grzywien uległo przedawnieniu. Ich zdaniem termin przedawnienia rozpoczął bieg w dniu 19 września 2002 r., czyli w dniu zakończenia naruszenia, i zakończył się w dniu 19 września 2007 r. Żadna z przeprowadzonych przez Komisję po tej dacie, a przed wysłaniem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów czynności, czyli: kolejne żądania udzielenia informacji dotyczących wielkości obrotów przedsiębiorstw, kolejne stanowiska w przedmiocie wniosków o złagodzenie sankcji oraz kontrola przeprowadzona w dniach 7 i 8 czerwca 2006 r. w pomieszczeniach biegłego księgowego, nie była konieczna ani do przeprowadzenia dochodzenia ani do ścigania naruszenia. Wysłanie pisma w sprawie przedstawienia zarzutów w dniu 30 września 2008 r. nastąpiło zatem po upływie przewidzianego w art. 25 rozporządzenia nr 1/2003 terminu pięciu lat licząc od dnia, w którym naruszenie dobiegło końca.

75 Komisja nie zgadza się z tą argumentacją.

2. *Ocena Sądu*

76 Zgodnie z art. 25 rozporządzenia nr 1/2003 uprawnienie Komisji do nakładania grzywien podlega terminowi przedawnienia, który wynosi pięć lat w odniesieniu do naruszeń postanowień art. 101 TFUE. Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym zaniechano naruszenia.

77 Każda czynność podjęta przez Komisję w celu przeprowadzenia dochodzenia lub postępowania w sprawie naruszenia powoduje przerwanie biegu okresu przedawnienia. Jako czynności, które przerywają bieg przedawnienia wymienione są, tytułem przykładu, pisemne żądania informacji ze strony Komisji, a także udzielone urzędnikom przez tę instytucję pisemne upoważnienia do przeprowadzenia inspekcji lub kontroli.

78 W tym względzie art. 25 rozporządzenia nr 1/2003 stanowi wyraźnie, że przerwanie biegu okresu przedawnienia następuje ze skutkiem od dnia, w którym co najmniej jedno przedsiębiorstwo lub związek przedsiębiorstw, które uczestniczyły w naruszeniu, zostanie powiadomione o podjętych działaniach, i że przerwanie biegu okresu wywiera skutek w stosunku do wszystkich przedsiębiorstw lub związków przedsiębiorstw, które uczestniczyły w naruszeniu.

79 W niniejszej sprawie należy podnieść, że w terminie pięciu lat, licząc od dnia 19 września 2002 r., czyli momentu zaprzestania naruszenia, Komisja skierowała do poszczególnych uczestniczących w naruszeniu przedsiębiorstw szereg żądań udzielenia informacji związanych z prowadzonym dochodzeniem lub ściganiem naruszenia.

80 Jak wskazała Komisja w odpowiedzi na pytania Sądu na ten temat, z akt sprawy wynika przykładowo, że w dniu 19 kwietnia 2006 r. Komisja skierowała do ITC żądanie udzielenia informacji odnoszące się w szczególności do roli odgrywanej w kartelu przez włoskiego biegłego księgowego. Bezsprzeczne jest również to, że w dniach 7 i 8 czerwca 2006 r. Komisja przeprowadziła kontrolę, w ramach której zajęła szereg wymienionych w załączniku 5 zaskarżonej decyzji dokumentów, które pozwoliły potwierdzić istotne elementy dotyczące klubu Italia.

81 Postępując w ten sposób Komisja przerwała bieg terminu przedawnienia w odniesieniu do wszystkich przedsiębiorstw, które uczestniczyły w naruszeniu przed dniem 19 września 2007 r. W związku z tym przysługujące tej instytucji uprawnienie do nakładania grzywien nie było przedawnione ani w dniu 30 września 2008 r., gdy wydała ona pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, ani w dniu 30 czerwca 2010 r., gdy wydała ona decyzję początkową.

82 Zarzuty dotyczące przedawnienia należy zatem oddalić jako bezzasadne.

B – *W przedmiocie zastosowania wytycznych z 2006 r. zamiast wytycznych z 1998 r.*

1. *Argumenty stron*

83 SLM i Ori Martin zarzucają Komisji, iż zastosowała wytyczne z 2006 r. w odniesieniu do nakładania kar za zachowania zaistniałe przed datą ich publikacji. W szczególności SLM podnosi, że zastosowanie z mocą wsteczną bardziej rygorystycznego prawa karnego stanowi naruszenie zasad legalności kar i niedziałania prawa karnego wstecz. W szczególności Komisja nie może podnosić wobec osób trzecich znajdującego się w pkt 38 wytycznych z 2006 r. przepisu określającego temporalny zakres zastosowania tego aktu, ponieważ nowe wytyczne zostały przyjęte bez udziału innych instytucji lub państw członkowskich. Stosowanie wytycznych z 2006 r. do sytuacji SLM stanowi także nierówne traktowanie, ponieważ na większość przedsiębiorstw ukaranych ze względu na okoliczności faktyczne podobne do tych, które są zarzucane SLM na podstawie wytycznych z 2006 r., nałożono grzywny w bardziej ograniczonej wysokości, rzędu 1–5% ich obrotu. Zdaniem skarżących Sąd winien zmienić kwotę grzywny zgodnie z wytycznymi z 1998 r., które obowiązywały w momencie zaistnienia okoliczności faktycznych niniejszej sprawy i wszczęcia postępowania administracyjnego.

84 Komisja nie zgadza się z tą argumentacją.

2. *Ocena Sądu*

85 Artykuł 7 ust. 1 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zatytułowany „Zakaz karania bez podstawy prawnej” stanowi:

„Nikt nie może być uznany za winnego popełnienia czynu polegającego na działaniu lub zaniechaniu działania, który według prawa wewnętrznego lub międzynarodowego nie stanowił czynu zagrożonego karą w czasie jego popełnienia. Nie będzie również wymierzona kara surowsza od tej, którą można było wymierzyć w czasie, gdy czyn zagrożony karą został popełniony”.

86 Podobne postanowienie istnieje w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, której art. 49 ust. 1 przewiduje, że:

„Nikt nie może zostać skazany za popełnienie czynu polegającego na działaniu lub zaniechaniu, który według prawa krajowego lub prawa międzynarodowego nie stanowił czynu zabronionego pod groźbą kary w czasie jego popełnienia. Nie wymierza się również kary surowszej od tej, którą można było wymierzyć w czasie, gdy czyn zabroniony pod groźbą kary został popełniony. Jeśli ustawa, która weszła w życie po popełnieniu czynu zabronionego pod groźbą kary, przewiduje karę łagodniejszą, ta właśnie kara ma zastosowanie”.

87 W tym względzie art. 53 Karty praw podstawowych wyjaśnia, że przytoczone wyżej postanowienie nie może być interpretowane jako ograniczające lub naruszające prawa człowieka i podstawowe wolności uznane, w szczególności, przez konwencje międzynarodowe, których stronami są Unia lub wszystkie państwa członkowskie, w tym Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

88 W tym kontekście należy podnieść, że art. 15 ust. 2 rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [101 TFUE] i [102 TFUE] (Dz.U. 13, s. 204) stanowi, że:

„2. Komisja może, w formie decyzji, nakładać na przedsiębiorstwa i związki przedsiębiorstw kary pieniężne w wysokości 1000 [EUR] – 1 000 000 [EUR] albo ponad tę kwotę do dziesięciu procent wartości osiągniętego w poprzednim roku gospodarczym obrotu każdego z przedsiębiorstw uczestniczących w naruszeniu, jeśli umyślnie lub przez niedbalstwo:

a) naruszają art. [101] ust. l [TFUE] lub art. [102 TFUE] […].

Przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej [grzywny] należy uwzględnić, oprócz wagi naruszenia, również okres trwania tego naruszenia”.

89 Przepis ten został uchylony ze skutkiem od dnia 1 maja 2004 r. na podstawie art. 43 rozporządzenia nr 1/2003 i zastąpiony przez art. 23 ust. 2 i 3 tego rozporządzenia, które stanowią:

„2. Komisja może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku zaniedbania:

a) naruszają art. [101 TFUE] lub [102 TFUE] […]

Dla każdego przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu grzywna nie przekroczy 10% całkowitego obrotu uzyskanego w poprzedzającym roku obrotowym.

[…]

3. Przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej [grzywny] należy uwzględnić, oprócz wagi naruszenia, również okres trwania tego naruszenia”.

90 Następnie w dniu 1 września 2006 r. Komisja opublikowała w Dzienniku Urzędowym wytyczne z 2006 r. Dokument ten wyjaśnia metodę, którą Komisja zamierza stosować przy ustalaniu kwoty grzywny nakładanej na przedsiębiorstwa, które dopuściły się naruszenia przepisów art. 81 WE (obecnie art. 101 TFUE). Punkt 38 wytycznych z 2006 r. brzmi następująco:

„[Wytyczne z 2006 r.] stosuje się do wszelkich kwestii, w stosunku do których po dacie ich publikacji w Dzienniku Urzędowym zgłoszono oświadczenie o zastrzeżeniach [podano do wiadomości pismo w sprawie przedstawienia zarzutów], bez względu na fakt, czy grzywnę nakłada się w związku z zastosowaniem art. 23 ust. 2 rozporządzenia 1/2003, czy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17”.

91 Wytyczne z 2006 r. zastępują zatem wytyczne z 1998 r.

92 W tym względzie z utrwalonego orzecznictwa wynika, że wewnętrzne reguły postępowania przyjęte przez organ administracji, zmierzające do wywarcia skutków prawnych wobec osób trzecich, takich jak podmioty gospodarcze, które mogą popełniać naruszenia art. 101 TFUE, chociaż nie mogą, ze względu na swój charakter, zostać uznane za normę prawną o charakterze wiążącym, to jednak można je uznać za normę postępowania, od której administracja nie może odstąpić w konkretnym przypadku bez podania powodów, które byłyby zgodne z zasadą równego traktowania (wyrok z dnia 28 czerwca 2005 r., Dansk Rørindustri i in./Komisja, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, Zb.Orz., EU:C:2005:408, pkt 209 i 210).

93 Wynika z tego, że ustanawiające normy postępowania wytyczne z 2006 r. są objęte zakresem pojęcia „prawa” w rozumieniu art. 7 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 49 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zob. podobnie i analogicznie wyroki:

ww. w pkt 92 Dansk Rørindustri i in./Komisja, EU:C:2005:408, pkt 216; i z dnia 18 maja 2006 r., Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients/Komisja, C-397/03 P, Zb.Orz., EU:C:2006:328, pkt 20).

94 Chociaż postanowienia te nie mogą być interpretowane w ten sposób, iż zakazują one stopniowego uszczegóławiania zasad odpowiedzialności karnej, to mogą one jednak sprzeciwiać się retroaktywnemu stosowaniu nowej wykładni normy określającej naruszenie (zob. podobnie i analogicznie ww. w pkt 92 wyrok Dansk Rørindustri i in./Komisja, EU:C:2005:408, pkt 217; i orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przytoczone w pkt 215 rzeczonego wyroku).

95 Wynika stąd, że, wbrew temu, co twierdzi Komisja, okoliczność, iż w wytycznych z 2006 r. zachowany został limit 10% obrotu ukaranych przedsiębiorstw, o którym mowa w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17, mającego zastosowanie w odniesieniu do okoliczności faktycznych leżących u podstaw niniejszego sporu, nie wystarcza do tego, aby wykazać, że zastosowanie rzeczonych wytycznych z 2006 r. nie narusza zasady niedziałania wstecz prawa karnego.

96 Zasada to może bowiem zostać naruszona w przypadku przyjęcia wykładni, która nie byłaby logicznie przewidywalna w chwili, w której doszło do ukaranego naruszenia (ww. pkt 92 wyrok Dansk Rørindustri i in./Komisja, EU:C:2005:408, pkt 218).

97 Z powyższego wynika, że wytyczne należy uznać za dokonaną przez Komisję interpretację dotyczącą sposobu działania, jaki zobowiązuje się ona przyjmować w odniesieniu do nakładania grzywien, przy czym z orzecznictwa wynika, że wprowadzane przez Komisję do takiej wykładni zmiany są zgodne z zasadami niedziałania wstecz prawa karnego i pewności prawa w zakresie, w jakim można je uznać za logicznie przewidywalne.

98 Z tego samego orzecznictwa wynika również, że zakres pojęcia przewidywalności jest w znacznym stopniu uzależniony od treści tekstu, którego dotyczy, dziedziny, którą obejmuje, oraz od liczby i charakteru jego adresatów. Przewidywalność ustawy nie wyklucza konieczności zasięgnięcia porady przez zainteresowaną osobę w celu dokonania oceny, jakie konsekwencje wynikają w danym przypadku z konkretnego aktu. Dotyczy to w szczególności profesjonalistów, którzy przyzwyczajeni są podczas wykonywania swojego zawodu do zachowania szczególnej ostrożności, od których można także wymagać, aby z należytą starannością oceniali ryzyko, które stwarzają ich działania o znamionach naruszenia (zob. podobnie ww. w pkt 92 wyrok Dansk Rørindustri i in./Komisja, EU:C:2005:408, pkt 219 i przytoczone tam orzecznictwo).

99 Niemniej jednak skuteczne stosowanie reguł konkurencji wymaga, by Komisja mogła w dowolnym momencie dostosować poziom grzywien do potrzeb tej polityki. Wynika z tego, że przedsiębiorstwa uczestniczące w postępowaniu administracyjnym, które może zakończyć się nałożeniem kary, nie mogą mieć uzasadnionych oczekiwań ani co do tego, że kary wymierzone przez Komisję nie przekroczą wysokości wcześniej nakładanych grzywien, ani co do metody ich obliczania (zob. ww. w pkt 93 wyrok Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients/Komisja, EU:C:2006:328, pkt 21 i 22 oraz przytoczone tam orzecznictwo).

100 W konsekwencji w niniejszym przypadku przedsiębiorstwa te winny brać pod uwagę możliwość, że w każdej chwili Komisja może zdecydować się podnieść kwotę grzywien w stosunku do poziomu stosowanego w przeszłości. Dotyczy to nie tylko przypadku, gdy Komisja podnosi wysokość grzywien w przypadkach indywidualnych, ale także, gdy do jej podniesienia dochodzi na skutek stosowania w konkretnych przypadkach ogólnie obowiązujących norm postępowania, takich jak wytyczne (zob. ww. w pkt 93 wyrok Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients/Komisja, EU:C:2006:328, pkt 23, 24 i przytoczone tam orzecznictwo).

101 Przedsiębiorstwa takie nie mają zatem podstaw, by twierdzić, że po wydaniu wytycznych z 1998 r. Komisja nie mogła w żadnym wypadku zastosować do toczących się postępowań nowych wytycznych bez naruszenia uzasadnionych oczekiwań przedsiębiorstw. Należy jednak zbadać, czy warunki zastosowania wytycznych z 2006 r. w niniejszej sprawie są zgodne z ustanowionymi w orzecznictwie wymogami pewności prawa i przewidywalności.

102 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z pkt 38 wytycznych z 2006 r. mają one zastosowanie do wszystkich spraw, w przypadku których pismo w sprawie przedstawienia zarzutów zostało podane do wiadomości po publikacji tych wytycznych w Dzienniku Urzędowym. Publikacja ta miała miejsce w dniu 1 września 2006 r., a ponieważ pismo w sprawie przedstawienia zarzutów zostało w niniejszej sprawie podane do wiadomości najwcześniej w dniu 30 września 2008 r., kwota nałożonej grzywny została obliczona według metody przewidzianej w wytycznych z 2006 r.

103 Po pierwsze należy odrzucić przedstawiony przez SLM argument oparty na braku kompetencji Komisji do wydania i podnoszenia wobec osób trzecich określonego w pkt 38 wytycznych przepisu określającego temporalny zakres zastosowania tego aktu. Możliwość powołania się na ten przepis, który przyczynia się do przestrzegania zasady pewności prawa ze względu na to, że wskazuje on w jasny i obiektywny sposób warunki stosowania wytycznych z 2006 r. w czasie, wynika bowiem z przyznanej Komisji w orzecznictwie możliwości samoograniczenia się poprzez uściślenie warunków, w których zamierza ona korzystać z zakresu uznania przysługującego jej na podstawie rozporządzenia nr 1/2003, które stanowi podstawę prawną zaskarżonej decyzji (zob. podobnie wyroki: ww. w pkt 92 Dansk Rørindustri i in./Komisja, EU:C:2005:408, pkt 211 i 213; oraz z dnia 2 lutego 2012 r., Denki Kagaku Kogyo i Denka Chemicals/Komisja, T-83/08, EU:T:2012:48, pkt 108).

104 Po drugie, należy zatem zbadać, czy wydanie wytycznych z 2006 r. było wystarczająco przewidywalne w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 96–100 powyżej.

105 W tym względzie nowatorskość wytycznych z 2006 r., jak wynika z ich pkt 5–7, polega przede wszystkim na przyjęciu za punkt wyjścia obliczania kwoty grzywny kwoty podstawowej określanej w zależności od wartości sprzedaży dóbr lub usług mających związek z naruszeniem, a także czasu trwania i wagi naruszenia, do której doliczana jest ponadto pewna kwota mająca na celu odstraszenie przedsiębiorstw od angażowania się w nielegalne działania. Należy zatem stwierdzić, że wytyczne z 2006 r. opierają się na kryteriach wagi i czasu trwania naruszenia określonych w rozporządzeniu nr 17 i powtórzonych w rozporządzeniu nr 1/2003, które zostały już uwzględnione w wytycznych z 1998 r. (zob. podobnie ww. w pkt 103 wyrok Denki Kagaku Kogyo i Denka Chemicals/Komisja, EU:T:2012:48, pkt 114).

106 Ponadto okoliczność polegająca na tym, że rozsądny uczestnik obrotu gospodarczego może nie być w stanie określić dokładnie z góry tego, jakiego rzędu grzywnę Komisja nałoży w każdym indywidualnym przypadku, nie jest sama w sobie sprzeczna z wymogiem przewidywalności związanym z zasadą niedziałania prawa karnego wstecz. Realizowane w ramach polityki konkurencji cele polegające na karaniu i odstraszaniu mogą bowiem uzasadniać uniemożliwienie przedsiębiorstwom dokładnego określenia zysków płynących dla nich z uczestnictwa w naruszeniu oraz wynikających z tego uczestnictwa niedogodności. Wystarczy, że zainteresowane przedsiębiorstwa, w razie potrzeby zwracając się po poradę prawną, mogą przewidzieć w sposób wystarczająco dokładny kryteria i rząd wielkości grzywien, które mogą zostać na nie nałożone. Jak zaś zostało to już stwierdzone, kryteria uwzględnione w wytycznych z 2006 r. wynikają z kryteriów ustanowionych w rozporządzeniu nr 17, które zostały już uwzględnione w wytycznych z 1998 r. (zob. podobnie wyroki: z dnia 22 maja 2008 r., Evonik Degussa/Komisja, C-266/06 P, EU:C:2008:295, pkt 55; ww. w pkt 103 Denki Kagaku Kogyo i Denka Chemicals/Komisja, EU:T:2012:48, pkt 118).

107 Z powyższych rozważań należy wyprowadzić taki wniosek, że wytyczne z 2006 r., a w szczególności przewidziana w tych wytycznych nowa metoda obliczania grzywien – przy założeniu, że skutkuje podniesieniem wysokości nakładanych grzywien – były w czasie, w którym zostało popełnione

rozważane naruszenie, logicznie możliwe do przewidzenia przez przedsiębiorstwa takie jak SLM. Z tego powodu Komisja, stosując w zaskarżonej decyzji wytyczne z 2006 r. do obliczenia kwoty grzywny za naruszenie dokonane przed ich przyjęciem, nie naruszyła zasady niedziałania wstecz nałożonych kar (zob. podobnie ww. pkt 103 wyrok Denki Kagaku Kogyo i Denka Chemicals/Komisja, EU:T:2012:48, pkt 117 i 124).

108 Wynika stąd, że zarzut dotyczący zastosowania wytycznych z 2006 r. zamiast tych z 1998 r. należy oddalić bez konieczności orzekania w przedmiocie tego, czy SLM ma podstawy, by twierdzić, że doprowadziło to do wyliczenia kwoty grzywny wyższej niż ta, która zostałaby na nią nałożona, gdyby została obliczona na podstawie wytycznych z 1998 r.

109 W rzeczywistości bowiem, tak jak to zostało przypomniane w pkt 99 i 100 powyżej, zasady przywołane przez SLM nie sprzeciwiają się stosowaniu wytycznych, które z założenia skutkują zaostrzeniem poziomu nałożonych grzywien za popełnione naruszenia, pod warunkiem, że realizowaną za ich pomocą politykę można było logicznie przewidzieć w chwili, w której zostały popełnione naruszenia (zob. wyroki: z dnia 12 grudnia 2007 r., BASF i UCB/Komisja, T-101/05 i T-111/05, Zb.Orz., EU:T:2007:380, pkt 233 i 234 oraz przytoczone tam orzecznictwo; ww. w pkt 103 Denki Kagaku Kogyo i Denka Chemicals/Komisja, EU:T:2012:48, pkt 126 i przytoczone tam orzecznictwo).

110 W każdym razie należy zauważyć, że, ograniczając się do powtórzenia elementów składowych wyliczenia dokonanego przez Komisję w zaskarżonej decyzji SLM nie wykazała, iż kwota grzywny, która mogłaby zostać na nią nałożona zgodnie z metodą określoną w wytycznych z 1998 r., byłaby na pewno niższa. SLM zadowoliła się bowiem w niniejszej sprawie zaznaczeniem pewnych różnic istniejących między wytycznymi z 2006 r. i wytycznymi z 1998 r. (kwota dodatkowa, szczegółowe zasady uwzględniania czasu trwania naruszenia, charakter okoliczności łagodzących), nie wskazując przy tym, do jakiego rezultatu Komisja doszłaby stosując wytyczne z 1998 r., na gruncie których również punkt wyjścia przy obliczaniu grzywny różni się od stosowanego w wytycznych z 2006 r.

111 Podobnie, w celu udzielenia odpowiedzi SLM podnoszącej surowość wytycznych z 2006 r., którego, jej zdaniem niesłusznie, stała się przedmiotem, gdyż, jak twierdzi, stanowi to naruszenie zasady równego traktowania, wystarczy zauważyć, że zagadnienie to jest niezależne od kwestii zgodności zastosowania wytycznych z 2006 r. z zasadą niedziałania prawa wstecz. Argumenty podniesione w tym względzie przez SLM zostaną zbadane później, w powiązaniu z argumentami przedstawionymi przez nią w odniesieniu do elementów wziętych pod uwagę przez Komisję w związku z zastosowaniem tych wytycznych przy ustalaniu kwoty spornej grzywny.

112 Zarzut dotyczący błędnego zastosowania wytycznych z 2006 r. zamiast wytycznych z 1998 r. należy zatem oddalić jako bezzasadny.

C – W przedmiocie elementów wziętych pod uwagę w celu obliczenia kwoty grzywny, a także w przedmiocie traktowania dowodów przedstawionych przed Komisją

113 Szereg zarzutów przedstawionych przez SLM odnosi się do dowodów wziętych pod uwagę przez Komisję w celu ustalenia kwoty grzywny. Zarzuty te dotyczą „braku uzasadnienia w zakresie ustalenia sankcji"; zastosowania po 2000 r. wielkości europejskich obrotów SLM w celu ustalenia kwoty podstawowej grzywny; „braku uzasadnienia w zakresie określenia wspólnej dla przedsiębiorstw wagi przy określaniu kwoty podstawowej" i „braku uzasadnienia w zakresie ustalenia kwoty dodatkowej przewidzianej w pkt 25 wytycznych", a także naruszenia w tym względzie zasady ne bis in idem; naruszenia zasady proporcjonalności i zasady równego traktowania ze względu na to, że sankcja nie bierze pod uwagę w sposób wystarczający „wagi zarzucanego naruszenia", „jego skutków", „kontekstu gospodarczego sektora", wcześniejszej praktyki Komisji, ani „czynów zarzucanych SLM i pozostałym zainteresowanym przedsiębiorstwom"; błędnej oceny czasu trwania uczestnictwa SLM w naruszeniu;

braku uwzględnienia okoliczności łagodzących, związanych z niewielkim rozmiarem ich udziałów rynkowych, ze współpracą z Komisją i z „nieznaczną rolą" spółki SLM w naruszeniu oraz braku uwzględnienia oświadczeń złożonych w ramach wniosku o złagodzenie sankcji.

114 W celu ułatwienia badania tych zarzutów Sąd zaproponował, a SLM zaakceptowała, pogrupowanie ich zgodnie z poszczególnymi etapami ustalania przez Komisję kwoty grzywny, a mianowicie podzielenie ich, z jednej strony, na elementy brane pod uwagę w celu ustalenia kwoty podstawowej (wartość sprzedaży, waga, czas trwania, kwota dodatkowa), oraz, z drugiej strony, elementy, które mogą być brane pod uwagę w celu podwyższenia lub obniżenia powyższej kwoty (okoliczności łagodzące i komunikat w sprawie łagodzenia sankcji, zdolność płatnicza). Zostaną także wzięte pod uwagę zarzuty wspólne, podniesione przez SLM w odniesieniu do naruszenia obowiązku uzasadnienia oraz zasad proporcjonalności i równego traktowania.

115 Ponadto, pod pretekstem zarzutu opartego na naruszeniu zasady dobrej administracji, SLM powołuje się na cztery aspekty sprawy, z których wynika, że Komisja w stronniczy i niesłuszny sposób odrzuciła dowody przedstawione przez tę spółkę w celu podniesienia innych znajdujących się w jej dyspozycji elementów. Aspekty te dotyczą sposobu potraktowania faktur przedstawionych przez SLM w toku postępowania administracyjnego, znaczenia nadanego spotkaniom klubu Italia, w przypadku których nie odnotowano obecności SLM, wpływu, jaki mogły mieć daty uzyskania zezwoleń technicznych niezbędnych do sprzedaży stali sprężającej w różnych państwach członkowskich Unii, oraz daty, w której rozpoczęły się kontrole w odniesieniu do podmiotu, któremu członkowie klubu Italia powierzyli to zadanie.

116 W tym względzie należy wskazać, że cztery, przywołane przez SLM aspekty powyższe aspekty są też wspólne dla różnych zarzutów dotyczących elementów branych pod uwagę przy obliczaniu kwoty grzywny, wobec czego zostaną one zbadane łącznie.

117 Rozpatrywane łącznie, argumenty te zmierzają w istocie do podważenia decyzji Komisji, w której instytucja ta stwierdza uczestnictwo spółki SLM w szeregu porozumień i uzgodnionych praktyk w sektorze stali sprężającej od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 19 września 2002 r., bez uwzględnienia charakteru i czasu trwania uczestnictwa, które to okoliczności były podnoszone lub przyznane przez SLM, która utrzymuje, po pierwsze, że nie uczestniczyła w naruszeniu przed końcem 1999 r., a po drugie, że jej udział był ograniczony do Włoch, a dopiero później zaczął dotyczyć innych krajów.

118 Ori Martin podnosi ze swej strony, w ramach zarzutu dotyczącego niektórych aspektów obliczenia kwoty grzywny, szereg błędów w ocenie, jakich miała się dopuścić Komisja przy stosowaniu wytycznych z 2006 r., jak również naruszenie art. 23 rozporządzenia nr 1/2003, naruszenie zasad proporcjonalności i równego traktowania, naruszenie zasad indywidualizacji i legalności kar oraz naruszenie obowiązku uzasadnienia. W istocie Ori Martin przedstawia w ramach tego zarzutu trzy zastrzeżenia: pierwszy oparty jest na błędnej ocenie wagi naruszenia zarzucanego SLM; drugi jest oparty na beprawnym zastosowaniu przewidzianej w pkt 25 wytycznych z 2006 r. kwoty dodatkowej, a trzeci – na nieuwzględnieniu pewnych okoliczności łagodzących.

119 Zarzuty te zostaną zbadane w tym samym momencie, co zastrzeżenia przedstawione przez SLM w odniesieniu do tych samych kwestii.

120 Należy stwierdzić, że, w ramach krytyki ocen dokonanych przez Komisję zgodnie z metodą określoną w wytycznych z 2006 r. przy ustalaniu wysokości grzywny, skarżące utrzymują, iż szczególne okoliczności uczestnictwa spółki SLM w naruszeniu, które nastąpiło na późnym jego etapie i było ograniczone, nie zostały należycie uwzględnione.

1. *Uwagi wstępne*

a) Treść zaskarżonej decyzji

121 Z art. 1 zaskarżonej decyzji wynika, że SLM i Ori Martin dopuściły się naruszenia art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG uczestnicząc od dnia 10 lutego 1997 r. do 19 września 2002 r. w przypadku SLM i od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 19 września 2002 r. w przypadku Ori Martin w „systemie porozumień lub uzgodnionych praktyk w sektorze stali sprężającej na rynku wewnętrznym i, począwszy od dnia 1 stycznia 1994 r., w ramach EOG" (zwanego dalej „kartelem" lub „jednolitym naruszeniem"; takie naruszenie jest również złożone i ciągłe zgodnie ze zwykle używaną terminologią).

Składowe kartelu i cechy charakterystyczne jednolitego naruszenia

122 W motywie 122 zaskarżonej decyzji ww. kartel został określony jako „obejmujące cały kontynent europejski uzgodnienia składające się na tak zwany etap zuryski oraz na tak zwany etap europejski, oraz, odpowiednio, uzgodnienia krajowe czy też regionalne". W motywach 123–135 tej decyzji Komisja przedstawia pokrótce te różnego rodzaju porozumienia i uzgodnione praktyki, które w dalszej części decyzji zostały przez nią uszczegółowione i poddane ocenie pod kątem art. 101 ust. 1 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG.

123 Schematycznie rzecz ujmując, na kartel ten składały się następujące uzgodnienia:

— klub zuryski, czyli pierwszy etap porozumienia obejmującego cały kontynent europejski. Porozumienie to obowiązywało od dnia 1 stycznia 1984 r. do dnia 9 stycznia 1996 r. i dotyczyło ustalania kwot dla poszczególnych krajów (Niemiec, Hiszpanii, Francji, Włoch, Austrii i krajów Beneluksu), podziału klientów, ustalania cen i wymianie szczególnie chronionych informacji handlowych. Uczestniczyły w nim spółki Tréfileurope, Nedri, WDI, DWK i Redaelli, która z kolei reprezentowała szereg przedsiębiorstw włoskich, co najmniej począwszy od 1993 r. i od 1995 r.; następnie w 1992 r. dołączyła od nich Emesa, a w 1993 r. Tycsa;

— klub Italia, będący uzgodnieniem krajowym, które obowiązywało od dnia 5 grudnia 1995 r. do dnia 19 września 2002 r. Porozumienie to dotyczyło ustalania kwot dla Włoch a także eksportu tego kraju do pozostałych krajów Europy. Uczestniczyły w nim włoskie przedsiębiorstwa Redaelli, ITC, CB i Itas, do których dołączyły następnie spółki Tréfileurope i Tréfileurope Italia (w dniu 3 kwietnia 1995 r.), SLM (w dniu 10 lutego 1997 r.), Trame (w dniu 4 marca 1997 r.), Tycsa (w dniu 17 grudnia 1996 r.), DWK (w dniu 24 lutego 1997 r.) i Austria Draht (w dniu 15 kwietnia 1997 r.);

— porozumienie „południowe", będące uzgodnieniem regionalnym, negocjowanym i zawartym w 1996 r. przez włoskie przedsiębiorstwa Redaelli, ITC, CB i Itas z Tycsą i spółką Tréfileurope celem ustalenia stopień penetracji przez jego uczestników rynków krajów Europy określonej jako Południowa (Belgii, Hiszpanii, Francji, Włoch i Luksemburga), w którym jego uczestnicy deklarowali swą wolę prowadzenia wspólnie negocjacji w przedmiocie kwot z innymi wytwórcami z Europy Północnej;

— klub Europa, czyli drugi etap porozumienia obejmującego cały kontynent europejski. Porozumienie to zostało zawarte w maju 1997 r. przez spółki Tréfileurope, Nedri, WDI, DWK, Tycsa i Emesa (zwane „członkami stałymi" czy też „sześcioma wytwórcami") i obowiązywało do września 2002 r. Celem jego zawarcia było wyjście z impasu, w jakim znalazł się sektor po zaprzestaniu działalności klubu zuryskiego, ponowny podział kwot (obliczanych na podstawie okresu referencyjnego pomiędzy czwartym kwartałem 1995 r. a pierwszym kwartałem 1997 r.), rozdział klientów i ustalanie cen. Tych sześciu wytwórców ustaliło zasady współpracy obejmujące mianowanie koordynatorów odpowiedzialnych za wprowadzanie uzgodnień w życie w poszczególnych krajach

oraz za współpracę z innymi zainteresowanymi przedsiębiorstwami, które prowadziły działalność w tych samych krajach bądź sprzedawały te same produkty tym samym klientom. Ponadto, ich reprezentanci odbywali na różnych szczeblach systematyczne spotkania mające na celu nadzorowanie wprowadzania uzgodnień w życie. Na spotkaniach tych wymieniano też szczególnie chronione informacje handlowe. W przypadku gdy zachowanie danego przedsiębiorstwa odbiegało od tego, co zostało uzgodnione, stosowany był odpowiedni system wyrównawczy;

— koordynacja w zakresie dotyczącym klienta Addteka. W ramach tego obejmującego cały kontynent europejski uzgodnienia „sześciu wytwórców", spotykających się niesystematycznie pod egidą wytwórców włoskich oraz spółki Fundia, utrzymywało również kontakty dwustronne (czy też wielostronne) oraz, jeśli tylko mieli w tym interes, uczestniczyło w ustalaniu cen oraz przydzielaniu klientów ad hoc. Przykładowo spółki Tréfileurope, Nedri, WDI, Tycsa, Emesa, CB i Fundia koordynowały między sobą wielkość sprzedaży dla klienta Addteka i stosowane wobec niego ceny. Projekty te dotyczył przede wszystkim Finlandii, Szwecji i Norwegii, a oprócz tego Niderlandów, Niemiec, krajów bałtyckich oraz Europy Środkowej i Wschodniej. Koordynacja dotycząca klienta Addteka nastąpiła już podczas fazy uzgodnienia obejmującego cały kontynent europejski pod postacią klubu zuryskiego i była kontynuowana co najmniej do końca 2001 r.;

— dyskusje prowadzone między klubem Europa a klubem Italia. W okresie trwającym co najmniej od września 2000 r. do września 2002 r. sześciu wytwórców, ITC, CB, Redaelli, Itas i SLM spotykało się systematycznie w celu zintegrowania przedsiębiorstw włoskich jako stałych członków klubu Europa. Przedsiębiorstwa włoskie życzyły sobie zwiększenia kwoty sprzedaży włoskiej stali sprężającej w Europie, zaś klub Europa chciał utrzymania status quo. Dlatego też członkowie klubu Italia spotykali się celem wypracowania jednolitego stanowiska, zaś członkowie klubu Europa spotykali się celem przeanalizowania tego stanowiska czy też wypracowania sobie swego własnego; wspólne spotkania członków klub Europa i włoskich przedstawicieli miały zaś na celu dojście do porozumienia w przedmiocie podziału włoskiej kwoty na poszczególnych rynkach. Uczestniczące w kartelu przedsiębiorstwa wymieniały też szczególnie chronione informacje handlowe. Kierując się potrzebą ponownego rozdzielenia kwoty europejskiej celem uwzględnienia w niej wytwórców włoskich przedsiębiorstwa te postanowiły wspólnie przyjąć nowy okres referencyjny (od 30 czerwca 2000 r. do 30 czerwca 2001 r.). Przedsiębiorstwa te porozumiały się również w przedmiocie wielkości łącznego eksportu produkowanej przez przedsiębiorstwa włoskie stali sprężającej do innych krajów Europy; kwota ta była dzielona na poszczególne rynki krajowe. Jednocześnie prowadzono dyskusje w przedmiocie cen, a członkowie klubu Europa usiłowali opracować funkcjonujący na szczeblu europejskim stosowany przez włoskich wytwórców w ramach klubu Italia mechanizm ustalania cen;

— klub España. Równolegle do uzgodnień obejmujących cały kontynent europejski oraz do działalności prowadzonej w ramach klubu Italia pięć przedsiębiorstw hiszpańskich [TQ, Tycsa, Emesa, Galycas i Proderac (ta ostatnia spółka od maja 1994 r.)] oraz dwa przedsiębiorstwa portugalskie (Socitrel od kwietnia 1994 r. i Fapricela od grudnia 1998 r.) zawarły w odniesieniu do Hiszpanii i Portugalii i okresu co najmniej od grudnia 1992 r. aż do września 2002 r. porozumienie, zgodnie z którym miały one utrzymać swe stałe udziały rynkowe i ustalać kwoty, dokonywać przydziału klientów, w tym również tych, których obowiązują procedury przetargów publicznych, a także ustalać ceny i inne warunki zapłaty. Wymieniały też one szczególnie chronione informacje handlowe.

124 Zdaniem Komisji całokształt opisanych powyżej uzgodnień miał cechy charakterystyczne jednolitego i ciągłego naruszenia art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG (zaskarżona decyzja, motywy 135 i 609, a także sekcja 12.2.2).

125 W szczególności Komisja uznała, że ww. uzgodnienia wpisywały się w całościowy plan określający wytyczne dla członków kartelu, według których mieli oni prowadzić działania we wszystkich strefach geograficznych: „przedsiębiorstwa te ograniczyły swoje indywidualne zachowania handlowe celem

osiągnięcia jednolitego antykonkurencyjnego celu polegającego na zakłóceniu czy też wyeliminowaniu normalnej konkurencji na rynkach stali sprężającej w EOG i wypracowaniu stanu obejmującej cały ten obszar równowagi, w szczególności poprzez ustalanie cen i kwot, podział klientów oraz wymianę szczególnie chronionych informacji handlowych" (zaskarżona decyzja, motyw 610; patrz także sekcja 9.3) [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak poniższych cytatów z tej decyzji].

126 W tej kwestii Komisja wskazała, że:

„Plan, w który wpisały się spółki DWK, WDI, Tréfileurope, Tycsa, Emesa, Fundia, Austria Draht, Redaelli, CB, ITC, Itas, SLM, Trame, Proderac, Fapricela, Socitrel, Galycas i Trefilerías Quijano (nie wszystkie jednocześnie), był opracowywany i wprowadzany w życie przez okres co najmniej osiemnastu lat w drodze systemu mających znamiona zmowy uzgodnień, wyspecjalizowanych porozumień oraz praktyk uzgodnionych. Ich jednolity i wspólny cel polegał na ograniczeniu konkurencji pomiędzy uczestnikami kartelu poprzez wykorzystanie do realizacji tego celu podobnych do siebie mechanizmów (zobacz sekcja 9.3.1). Nawet jeśli wykonywanie jednego uzgodnienia nastręczało problemów, pozostałe z nich działały normalnie" (zaskarżona decyzja, motyw 612).

Okoliczności przyjęte w odniesieniu do SLM

127 W zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła, że SLM bezpośrednio uczestniczyła w kartelu, a w szczególności w klubie Italia i we włączeniu wytwórców włoskich do klubu Europa od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 19 września 2002 r. (zaskarżona decyzja, motyw 862).

128 Komisja powołała się w tym względzie na następujące elementy stanu faktycznego, które zostały przedstawione w motywach 474–478 zaskarżonej decyzji, w części odnoszącej się do indywidualnego udziału spółki SLM w klubie Italia:

„(474) W odniesieniu do SLM liczne informacje świadczą o tym, że wiedziała ona o istnieniu porozumienia włoskiego od dnia 18 grudnia 1995 r., kiedy to podjęto decyzję o poinformowaniu, między innymi, SLM o nowych cenach stosowanych w 1996 r. […]. Podobnie, podczas spotkania w dniu 17 grudnia 1996 r. […] została rozprowadzona tabela ukazująca przydział ton według klientów i wyznaczenie głównych dostawców dla niektórych klientów na rynku włoskim w 1997 r. Mimo tego, że kolumny dotyczące SLM pozostały niewypełnione, uwzględnienie w tabeli tego przedsiębiorstwa stanowi wskazówkę, że rozmowy między stronami miały miejsce lub były co najmniej przewidziane. Jej sytuacja była po raz kolejny przedmiotem dyskusji podczas spotkań, do których doszło w dniu 17 stycznia 1997 r. i w dniu 27 stycznia 1997 r. Pierwszy udowodniony przydział kwoty na rzecz SLM miał miejsce podczas spotkania w dniu 10 lutego 1997 r., którą to datę Komisja uważa w konsekwencji za początek uczestnictwa spółki SLM w uzgodnieniu włoskim. W istocie, odręczne notatki ITC […] zrobione podczas tego spotkania wskazują na listę ilości dostarczonych (lub do dostarczenia) niektórym klientom, między, z jednej strony, SLM, a z drugiej strony Redaelli, CB, Tycsa, ITC […]. Notatki ITC wskazują wyraźnie, że CB i ITC uzyskały informacje o sprzedaży dotyczące SLM od [przedstawiciela spółki SLM]. Przypadek SLM był również omawiany w dniu 7 kwietnia 1997 r. Ponadto istnieją konkretne dowody uczestnictwa SLM w ponad stu spotkaniach odnoszących się do rynku włoskiego między dniem 15 kwietnia 1997 r. i wrześniem 2002 r. Gdy spółka ta nie była na nich obecna, jej sytuacja była omawiana przez innych członków klubu Italia, co dowodzi jej aktywnego udziału i uczestnictwa w klubie Italia.

(475) SLM sama potwierdza uczestnictwo w klubie Italia od końca 1999 r. do 2002 r. za pośrednictwem [dwóch przedstawicieli SLM] i przyznaje, że w 2001 r. kierownictwo przedsiębiorstwa również brało udział w kilku spotkaniach producentów europejskich, do których doszło w hotelu Villa Malpensa. Wreszcie SLM stwierdza również, że podczas spotkania

w siedzibie Redaelli, mającego miejsce pod koniec 1998 r. lub na początku 1999 r., została zaproszona do udziału w okresowych spotkaniach dyskutowania limitów produkcyjnych. Początkowo odmówiła, lecz następnie postanowiła w nich uczestniczyć.

(476) SLM podważa jednak wnioski wyciągnięte przez Komisję w odniesieniu do daty rozpoczęcia uczestnictwa w kartelu twierdząc, że brała udział w klubie Italia jedynie począwszy od końca 1999 r. Po pierwsze, SLM podnosi, że nie była obecna na spotkaniu w dniu 10 lutego 1997 r. Komisja zauważa jednak, że będące w jej posiadaniu dowody z dokumentów dotyczące spotkania w dniu 10 lutego 1997 r. (odręczne notatki ITC) opisują szczegółowy przydział kwot w odniesieniu do niektórych klientów, w szczególności na rzecz SLM. Jak zostało wyjaśnione powyżej, dane te zostały przekazane przez […] przedstawiciela SLM […], co oznacza, że spółka ta udzielała tych informacji przed spotkaniem. Jej podnoszona nieobecność na tym spotkaniu nie może zatem zostać uwzględniona.

(477) Nawet jeśli w dniu 4 marca 1997 r. SLM wyraziła wątpliwości dotyczące jej przyszłej pozycji w kartelu, kontynuowała swój udział w jego spotkaniach w następnym miesiącu, to znaczy w spotkaniu w dniu 15 kwietnia 1997 r., w trakcie którego zostały ustalone ceny surowców oraz ceny sprzedaży w odniesieniu do Francji, Hiszpanii i Niemiec, a także odbywały się dyskusje na temat sprzedaży dokonywanej przez Redaelli na rzecz szeregu klientów, a także – na temat ofert złożonych klientom przez spółki SLM i CB. SLM w rzeczywistości w dalszym ciągu regularnie brała udział w spotkaniach klubu Italia i rozmawiała z innymi uczestnikami kartelu aż do dnia, w którym Komisja przeprowadziła kontrole. Wbrew temu, co twierdzi SLM, jej »wątpliwości« nie mogą być interpretowane jako przerwanie udziału w kartelu.

(478) Chociaż zdaniem spółki Redaelli SLM nie należała porozumienia w sprawie podziału rynku włoskiego od jego początku, to ITC, Tréfileurope i CB potwierdzają uczestnictwo spółki SLM w zebraniach klubu Italia. Biorąc pod uwagę, że SLM od początku posiadała bieżące wiadomości na temat porozumienia włoskiego (jego członkowie podjęli decyzję o informowaniu SLM), Komisja na podstawie dowodów z dokumentów uważa […], że ciągły udział SLM rozpoczął się w dniu 10 lutego 1997 r., a zakończył w dniu 19 września 2002 r.”.

129 W motywach 649 i 650 zaskarżonej decyzji w części dotyczącej jednolitego, złożonego i ciągłego charakteru naruszenia, Komisja stwierdziła, co następuje:

„(649) Jeśli chodzi o SLM, to poza uczestnictwem w klubie Italia od dnia 10 lutego 1997 r. […], brała ona również udział w dyskusjach o ekspansji klubu Europa od dnia 11 września 2000 r. […]. SLM nie kwestionuje swej obecności podczas wspomnianego spotkania w dniu 11 września 2000 r. Jednakże nawet przed tą datą SLM wiedziała lub powinna była wiedzieć, że klub Italia, w którym uczestniczyła, jest integralną częścią systemu o szerszym zakresie oddziaływania, mającym również aspekt obejmujący cały kontynent europejski. Po pierwsze, Komisja posiada dowód, że SLM na wczesnym etapie jej uczestnictwa w klubie Italia napotkała na przedsiębiorstwa, które uczestniczyły w innych klubach, takie jak DWK, Tréfileurope (uczestniczące w porozumieniu obejmującym cały kontynent europejski) i Tycsa (uczestniczyła w uzgodnieniu obejmującym cały kontynent europejski i klub España) i że prowadziła z nimi dyskusje na temat warunków mających zastosowanie do rynku europejskiego. Na przykład, w trakcie spotkania, do którego doszło w dniu 15 kwietnia 1997 r., przedsiębiorstwa te zajęły się kwestią cen w szeregu krajów europejskich (Francja, Hiszpania i Niemcy), jak również przywozem i wywozem […]. Następnie, w dniu 29 listopada 1999 r. […] SLM odbyła spotkanie ze spółkami Redaelli, Austria Draht, Tréfileurope, Tycsa i DWK, w trakcie którego omawiano nie tylko ceny stosowane w Hiszpanii i Portugalii przez dwa przedsiębiorstwa uczestniczące w klubie España, to znaczy Emesę i Fapricelę, ale również przez Addteka, największego klienta rynku skandynawskiego, na którym opierał się »klub skandynawski« […]. SLM również uczestniczyła w dyskusji na temat sytuacji i problemów związanych z rynkiem europejskim, do której doszło w dniu 18 stycznia 2000 r. (wraz ze spółkami Redaelli, ITC, CB Italia, Itas,

AFT/Tréfileurope Italia, Nedri, Tycsa i Tréfileurope). W dniu 21 lutego 2000 r. SLM spotkała się ze spółkami Redaelli, ITC, Itas, Tréfileurope Italia, CB, Tréfileurope, DWK i Tycsa (z tą ostatnią przez telefon) i rozmawiała w szczególności o wielkości sprzedaży w Hiszpanii i podwyżce cen w Niemczech […]. Podczas spotkania, które odbyło się w dniu 13 marca 2000 r. między spółkami SLM, Redaelli, ITC, Itas, CB, Tréfileurope Italia, DWK, Tycsa i Trame, omawiana była sytuacja w Niderlandach i w Szwajcarii. W dniu 15 maja 2000 r. Tréfileurope w obecności SLM, ITC, Itas Tréfileurope Italia, CB, SLM, Trame i DWK oświadczyła, że oba kluby, Europa i Italia, znalazły się w kryzysie. Wreszcie, w dniu 12 czerwca 2000 r. SLM uczestniczyła w spotkaniu ze spółkami Redaelli, ITC, ITAS, Tréfileurope Italia CB, Trame, Tycsa i DWK, na którym poinformowano, że klub Europa skarży się na Tycsę […].

(650) Zostało zatem wystarczająco udowodnione, iż co najmniej od dnia 29 listopada 1999 r. SLM wiedziała lub powinna była wiedzieć, że, uczestnicząc w klubie Italia, brała udział w bardziej ogólnym i obejmującym różne poziomy systemie, którego celem jest ustabilizowanie rynku stali sprężającej w celu uniknięcia obniżenia cen".

130 Ponadto, w odpowiedzi na uwagi zgłoszone przez SLM w odniesieniu do uczestnictwa w klubie Italia przed końcem 1999 r. Komisja stwierdziła, co następuje:

„(863)
SLM zaprzecza, że brała udział w kartelu, a w szczególności w klubie Italia do końca 1999 r. Jej uczestnictwo w klubie Italia począwszy od dnia 10 lutego 1997 r. zostało jednak jasno ustalone na podstawie dowodów z dokumentów i wielu oświadczeń zawartych we wnioskach o złagodzenie sankcji złożonych przez spółki ITC, Tréfileurope i CB […]. SLM twierdzi również, że, mimo jej udziału w niektórych spotkaniach klubu Italia, przyjęła ona agresywną politykę handlową, że nie zaakceptowała bezprawnego porozumienia, a gdy dzieliła się danymi z konkurentami, dane te, mimo że wiarygodne, nigdy nie były rzeczywiste i prawdziwe. W tym względzie wystarczy powtórzyć, iż wszelkie bezpośrednie lub pośrednie kontakty między konkurentami, których celem lub skutkiem jest wywieranie wpływu na rzeczywiste lub potencjalne zachowanie na rynku konkurenta lub ujawnianie konkurentowi, jakie zachowanie przedsiębiorstwo zdecydowało się lub przewiduje przyjąć na rynku, jest zabronione […]. Sam udział w spotkaniach w charakterze antykonkurencyjnym wystarcza zatem do powstania odpowiedzialności. Fakt, że SLM naruszyła porozumienia kartelu, ma znikome znaczenie. Oszustwo jest bowiem czynnikiem nierozłącznie związanym z każdym kartelem […]. Co więcej, SLM sama przyznaje, że celem jej uczestnictwa w spotkaniach było zwiększenie jej bazy klientów, a przynajmniej jej zachowanie".

131 W odpowiedzi na uwagi SLM w odniesieniu do klub Europa, Komisja stwierdziła, co następuje:

„(864)
SLM zaprzecza ponadto temu, jakoby miała uczestniczyć w integracji włoskich producentów w ramach klubu Europa od dnia 11 września 2000 r. do dnia 19 września 2002 r. W tym względzie SLM twierdzi, że wzięła ona udział jedynie w dziewięciu z 51 spotkań klubu Europa na bardzo późnym etapie istnienia tego porozumienia i wyłącznie w wyniku nalegań innych producentów włoskich. SLM twierdzi również, że nie miała żadnego interesu w uczestnictwie w klubie Europa, gdyż nie dysponowała certyfikacjami wymaganymi dla większości krajów, które objęło naruszenie. Wreszcie, zdaniem SLM, jej udział w zebraniach klubu Europa był wynikiem niedbalstwa.

(865)
Komisja stwierdza, że tylko w okresie dwóch lat (od dnia 11 września 2000 r. do dnia 19 września 2002 r.) SLM wzięła udział w dziewięciu spotkaniach klubu Europa w regularnych odstępach czasu […]. Należy zauważyć, że oczekiwano ponadto obecności SLM na dwóch spotkaniach dodatkowych (w dniach 23 lipca 2001 r. i 25 lipca 2001 r.). W związku z tym jest bezsporne, że SLM jest regularnym uczestnikiem klubu Europa od początku fazy jego ekspansji. W tych okolicznościach nie mają żadnego znaczenia ani powody i interesy, dla których SLM uczestniczyła w spotkaniach kartelu,

ani też fakt, iż skarżąca nie dysponowała certyfikacjami dla niektórych, a nawet większości krajów. Nawet jeśli SLM nie dysponowała certyfikacjami dla wszystkich krajów objętych kartelem, jej udział w spotkaniach może mieć wpływ na jej zachowania, a w szczególności na jej decyzje o wystąpieniu o certyfikat […]. W każdym razie klub Europa obejmował Włochy i kilka innych państw, w których SLM prowadziła sprzedaż, a zatem spółka ta z pewnością miała interes w tym, aby uczestniczyć w tych dyskusjach. Komisja powtarza, że domniemane niedbalstwo nie pozwala przedsiębiorstwu na uniknięcie odpowiedzialności za uczestnictwo w kartelu. Komisja stwierdza zatem, że SLM musi zostać pociągnięta do odpowiedzialności z tytułu uczestnictwa w klubie Europa w okresie od dnia 11 września 2000 r. do dnia 19 września 2002 r.

(866)
W każdym razie ustalono również, że, począwszy od dnia 10 lutego 1997 r., SLM uczestniczyła w klubie Italia […]. Należy zatem uznać SLM za odpowiedzialną z tytułu uczestnictwa w kartelu od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 19 września 2002 r.”.

Sytuacja Ori Martin

132 Komisja, wskazawszy w motywie 866 zaskarżonej decyzji, że SLM została uznana za odpowiedzialną za uczestnictwo w kartelu od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 19 września 2002 r., przedstawiła sytuację spółki Ori Martin w następujący sposób:

„(867) Od dnia 1 stycznia 1999 r. SLM jest w 100% kontrolowana przez spółkę Ori Martin SA (która w dniu 31 października 2001 r. przeniosła 2% na Ori Martin Lux SA).

(868) Z powodu tego, że spółka SLM należała do Ori Martin w (prawie) 100%, w odniesieniu do okresu od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 19 września 2002 r. Komisja uważa, że Ori Martin wywierała decydujący wpływ na SLM.

(869) W odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów Ori Martin nie kwestionuje okoliczności faktycznych ustalonych przez Komisję, ale utrzymuje, że nie może ona zostać uznana za odpowiedzialną wspólnie i solidarnie z SLM. W szczególności twierdzi ona, że Komisja nie wykazała w sposób wymagany prawem, iż wywierała ona decydujący wpływ na SLM. Uważa ona, że takie domniemanie jest sprzeczne z zasadą odpowiedzialności osobistej i podnosi, że Komisja nie udowodniła bezpośredniego ani pośredniego udziału spółki Ori Martin w naruszeniu.

(870) Z utrwalonego orzecznictwa wynika, iż […] Komisja może przyjąć domniemanie, że spółki dominujące wywierają decydujący wpływ na należące do nich w całości spółki zależne. W przypadku zastosowanie takiego domniemania, spółka dominująca może je obalić poprzez przedstawienie dowodów na to, że jej spółka zależna decydowała w sposób niezależny o swoim zachowaniu na rynku. Jeśli spółka dominująca nie jest w stanie przedstawić wystarczających dowodów, potwierdza to domniemanie i daje wystarczające podstawy do przypisania jej odpowiedzialności.

(871) Podnoszony brak bezpośredniego udziału spółki dominującej w zachowaniu antykonkurencyjnym i jej rzekomy brak świadomości nie mają znaczenia dla sprawy. Przeciwnie, przypisanie spółce dominującej odpowiedzialności za naruszenie popełnione przez jej spółkę zależną wynika z faktu, że oba te podmioty tworzą jedno przedsiębiorstwo do celów wspólnotowych reguł w dziedzinie konkurencji, a nie – z przeprowadzenia dowodu na udział spółki dominującej lub jej świadomości naruszenia.

(872) Wreszcie, w odniesieniu do zasady odpowiedzialności osobistej Komisja stwierdza, że art. 101 [TFUE] jest skierowany do »przedsiębiorstw«, które mogą obejmować szereg podmiotów prawnych. W tych okolicznościach zasada osobistej odpowiedzialności nie zostaje naruszona, o ile różne podmioty prawne są pociągnięte do odpowiedzialności na podstawie okoliczności, które odnoszą się do ich roli i ich zachowania w ramach tego samego przedsiębiorstwa. W przypadku spółki dominującej odpowiedzialność powstaje ze względu na wykonywanie przez nią rzeczywistej kontroli polityki handlowej jej spółki zależnej, której dotyczą merytoryczne okoliczności faktyczne (zob. sekcja 13).

(873) Ori Martin twierdzi ponadto, że nie wywierała decydującego wpływu na SLM, która w sektorze stali sprężającej zawsze działała w sposób autonomiczny. Ma dowodzić tego fakt, że nie miała ona żadnego obowiązku sprawozdawczego wobec Ori Martin, która była ponadto finansową spółką holdingową, a zatem – nie ustalała własnej polityki handlowej.

(874) Komisja zwraca uwagę na to, że sam fakt, iż przedsiębiorstwo jest finansową spółką holdingową, nie wyklucza wywierania przez nie decydującego wpływu na jej spółki zależne. Ori Martin posiadała również uprawnienia i odgrywała pewną rolę wobec spółki zależnej SLM jako akcjonariusz działający w celu ochrony jej własności finansowej. Wreszcie, choć Ori Martin twierdzi, że nie prowadziła ona działalności w sektorze, którego dotyczył kartel, Komisja stwierdza, że jej spółka zależna Ori Martin SpA prowadziła działalność w sektorze stali i że działalność gospodarcza SLM była zatem powiązana z interesami grupy. W tych okolicznościach Ori Martin nie może zostać uznanana za typową spółkę holdingową, a w każdym razie – nie może uchylić się od odpowiedzialności.

(875) W konsekwencji adresatami niniejszej decyzji są spółki SLM i Ori Martin. SLM została uznana za odpowiedzialną za naruszenie w okresie od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 19 września 2002 r. Ori Martin została uznana za solidarnie odpowiedzialną za noszące znamiona naruszenia zachowanie spółki SLM w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 19 września 2002 r.”.

Obliczanie kwoty grzywny nałożonej na spółki SLM i Ori Martin

133 Kwota grzywny nałożonej na spółki SLM i Ori Martin została obliczona przez Komisję zgodnie z metodą przedstawioną w wytycznych z 2006 r. (zaskarżona decyzja, motywy 920–926).

134 Komisja przyjęła następujące elementy składowe wyliczenia:

— przyjęta wartość sprzedaży została ustalona w wysokości 15,86 mln EUR (pierwsza decyzja zmieniająca, motyw 5);

— określona w procentach wartość sprzedaży SLM uwzględniona przy obliczaniu kwoty podstawowej wyniosła 19% (zaskarżona decyzja, motyw 953);

— czas trwania uczestnictwa w kartelu, czyli 5 lat i 7 miesięcy w przypadku spółki SLM oraz 3 lata i 8 miesięcy w przypadku spółki Ori Martin, pociąga za sobą zastosowanie mnożnika 5,58 w przypadku spółki SLM i 3,66 w przypadku spółki Ori Martin (pierwsza decyzja zmieniająca, motyw 7);

— Komisja przy ustalaniu kwoty dodatkowej przyjęła współczynnik 19% (zaskarżona decyzja, motyw 962);

— kwota podstawowa została ustalona na 19,8 mln EUR (pierwsza decyzja zmieniająca, motyw 9);

— nie została uwzględniona żadna okoliczność łagodząca ani obciążająca;

— kwota grzywny przed zastosowaniem pułapu 10% obrotu została ustalona na 19,8 mln EUR (pierwsza decyzja zmieniająca, motyw 10);

— wniosek SLM o skorzystanie z obniżenia na podstawie komunikatu w sprawie łagodzenia sankcji został oddalony (zaskarżona decyzja, motywy 1126–1129);

— kwota grzywny ustalona po uwzględnieniu pułapu 10% została obniżona do 15,956 mln EUR tak, aby grzywna, za której zapłatę SLM jest odpowiedzialna jako jedyna, uwzględniała limit 10% obrotu spółki (druga decyzja zmieniająca, motywy 17 i 19);

— złożony przez SLM wniosek o obniżenie grzywny w celu uwzględnienia zdolności płatniczej został oddalony w oparciu o pierwotnie określoną w zaskarżonej decyzji kwotę (zaskarżona decyzja, motywy 1169 do 1172);

— ostateczna kwota grzywny nałożonej na spółki SLM wynosi 15,956 mln EUR z tytułu uczestnictwa w kartelu w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 19 września 2002 r.; Ori Martin zostaje uznana za solidarnie odpowiedzialną za jej zapłatę do wysokości 14 milionów EUR (art. 1 i 2 zaskarżonej decyzji, motyw 21 i art. 1 pkt 2 drugiej decyzji zmieniającej), a SLM ponosi jako jedyny podmiot odpowiedzialność za zapłatę 1,956 mln EUR z tytułu uczestnictwa w kartelu w okresie od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. (art. 1 i 2 zaskarżonej decyzji i art. 1 pkt 2 drugiej decyzji zmieniającej).

b) Przypomnienie obowiązujących zasad

135 Z art. 49 ust. 3 Karty praw podstawowych wynika, że „kary nie mogą być nieproporcjonalnie surowe w stosunku do czynu zabronionego pod groźbą kary”.

136 W tym względzie art. 101 ust. 1 TFUE i art. 53 ust. 1 porozumienia EOG wyraźnie uznają za niezgodne ze wspólnym rynkiem porozumienia i uzgodnione praktyki, które polegają na ustalaniu w sposób bezpośredni lub pośredni cen zakupu lub sprzedaży albo innych warunków transakcji lub na ograniczaniu lub kontrolowaniu produkcji albo rynków. Naruszenia tego rodzaju, zwłaszcza gdy chodzi o porozumienia horyzontalne, są kwalifikowane przez orzecznictwo jako szczególnie poważne, gdyż wywierają bezpośredni wpływ na podstawowe parametry konkurencji na danym rynku (wyrok z dnia 11 marca 1999 r., Thyssen Stahl/Komisja, T-141/94, Rec, EU:T:1999:48, pkt 675).

137 Zgodnie z art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 Komisja może nakładać na przedsiębiorstwa biorące udział w tego rodzaju naruszeniu grzywny pod warunkiem, że kwota grzywny nie przekracza 10% obrotu uzyskanego w poprzedzającym roku obrotowym przez każde z przedsiębiorstw uczestniczących w naruszeniu. Ponadto zgodnie z art. 23 ust. 3 wskazanego rozporządzenia przy ustalaniu wysokości grzywny uwzględnia się oprócz wagi naruszenia czas jego trwania.

138 W tym względzie zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przy ustalaniu kwoty grzywien należy uwzględnić wszystkie elementy mogące wchodzić w skład oceny wagi naruszeń, takie jak między innymi rola odegrana przez każdą ze stron w naruszeniu i ryzyko, jakie naruszenia tego rodzaju stanowią dla celów Unii. Jeżeli naruszenie zostało popełnione przez kilka przedsiębiorstw, należy zbadać względną wagę udziału każdego z nich (zob. wyrok z dnia 8 lipca 1999 r., Hercules Chemicals/Komisja, C-51/92 P, Rec, EU:C:1999:357, pkt 110 i przytoczone tam orzecznictwo).

139 Podobnie, okoliczność, iż przedsiębiorstwo nie uczestniczyło we wszystkich elementach składających się na kartel lub że w zakresie, w jakim uczestniczyło, odgrywało podrzędną rolę, powinna być brana pod uwagę przy ocenie wagi naruszenia, a w odpowiednich przypadkach – przy ustalaniu wysokości

grzywny (wyroki z dnia 8 lipca 1999 r., Komisja/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Rec, EU:C:1999:356, pkt 90; oraz z dnia 7 stycznia 2004 r., Aalborg Portland i in./Komisja, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, Rec, EU:C:2004:6, pkt 86).

140 W szczególności w przypadku jednolitego naruszenia w rozumieniu naruszenia złożonego, składającego się z szeregu porozumień i uzgodnionych praktyk na różnych rynkach, na których nie są obecni wszyscy sprawcy naruszenia lub na których mogą oni posiadać jedynie częściową wiedzę o planie ogólnym, sankcje powinny być określane w sposób indywidualny w ten sposób, że powinny się odnosić do zachowań i do cech właściwych danym przedsiębiorstwom (zob. analogicznie wyrok z dnia 7 czerwca 2007 r., Britannia Alloys & Chemicals/Komisja, C-76/06 P, Zb.Orz., EU:C:2007:326, pkt 44).

141 W tym kontekście zasada proporcjonalności oznacza, że grzywna powinna zostać ustalona proporcjonalnie do czynników podlegających uwzględnieniu zarówno w ocenie obiektywnej wagi naruszenia jako takiej, jak również w ocenie relatywnej wagi uczestnictwa karanego przedsiębiorstwa w naruszeniu (zob. podobnie i przy uwzględnieniu rozróżnienia pomiędzy obiektywną wagą naruszenia w rozumieniu pkt 22 i 23 wytycznych z 2006 r. a wagą relatywną uczestnictwa karanego przedsiębiorstwa w naruszeniu ocenianą przez pryzmat okoliczności właściwych owemu przedsiębiorstwu w rozumieniu pkt 27 i nast. owych wytycznych, wyrok z dnia 27 września 2006 r., Jungbunzlauer/Komisja, T-43/02, Zb.Orz., EU:T:2006:270, pkt 226–228 i przytoczone tam orzecznictwo).

142 W związku z tym w zakresie sankcji nakładanych za naruszenie prawa konkurencji w dziedzinie karteli, Komisja powinna dopilnować, by określać kary indywidualnie w odniesieniu do naruszenia biorąc pod uwagę szczególną sytuację każdego sprawcy naruszenia (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 września 2011 r., Lucite International i Lucite International UK/Komisja, T-216/06, EU:T:2011:475, pkt 87 i 88; oraz z dnia 14 maja 2014 r., Donau Chemie/Komisja, T-406/09, Zb.Orz., EU:T:2014:254, pkt 92). Sprawca naruszenia, w przypadku którego nie stwierdzono odpowiedzialności za określone aspekty jednolitego naruszenia, nie mógł zatem odgrywać roli przy ich realizacji. W związku z ograniczonym zakresem stwierdzonego względem niego naruszenia, złamanie prawa konkurencji musi zostać uznane za mniej istotne niż ma to miejsce w przypadku sprawcy uczestniczącego we wszystkich aspektach naruszenia.

143 W praktyce indywidualizacja kary w odniesieniu do naruszenia może być dokonywana w różnych stadiach określania kwoty grzywny, jak ma to miejsce w przypadku zaskarżonej decyzji.

144 Po pierwsze, Komisja może uznać szczególny charakter uczestnictwa przedsiębiorstwa w naruszeniu na etapie oceny obiektywnej wagi jednolitego naruszenia. W niniejszym przypadku okolicznościami, które instytucja ta uwzględniła na tym etapie, były, po pierwsze, ograniczenie materialne (przypadek spółki Fundia, która uczestniczyła jedynie w koordynacji dotyczącej spółki Addtek) lub geograficzne (przypadek spółek Socitrel, Fapricela i Proderac uczestniczących jedynie w klubie España, który obejmował jedynie Hiszpanię i Portugalię) uczestnictwa w jednolitym naruszeniu oraz, po drugie, późne powzięcie wiedzy o jego paneuropejskim wymiarze (maj 2001 r. w przypadku wskazanych przedsiębiorstw).

145 Po drugie, Komisja może uznać szczególny charakter uczestnictwa przedsiębiorstwa w naruszeniu na etapie oceny okoliczności łagodzących wskazanych w pkt 29 wytycznych w ramach ogólnej oceny całości właściwych okoliczności (zob. pkt 27 wytycznych z 2006 r.). Choć żadne z przedsiębiorstw nie zdołało przeprowadzić dowodu na okoliczność, że naruszenie zostało popełnione w wyniku niedbalstwa, to jednak Komisja uznała, że rola spółek Proderac i Trame (Emme) była znacznie bardziej ograniczona niż rola innych uczestników kartelu, i że w związku z tym powinno im zostać przyznane obniżenie kwoty grzywny (w niniejszej sprawie – 5%).

146 Po trzecie, Komisja może uznać szczególny charakter uczestnictwa przedsiębiorstwa w naruszeniu na etapie późniejszym niż ocena obiektywnej wagi naruszenia lub okoliczności łagodzących powołanych przez dane przedsiębiorstwa. W pkt 36 wytycznych z 2006 r. wskazano w związku z tym, że Komisja może w niektórych przypadkach nałożyć grzywnę symboliczną. Może ona również, jak wskazano w pkt 37 owych wytycznych, odstąpić od ogólnej metodologii wskazanej dla obliczania kwoty grzywien między innymi ze względu na szczególne okoliczności danej sprawy.

147 W niniejszej sprawie ani na etapie wstępnym oceny wagi naruszenia jako takiego, ani na następującym po nim etapie rozpatrzenia okoliczności łagodzących, ani też na żadnym innym Komisja przy ustalaniu kwoty grzywny nie uwzględniła podnoszonego przez skarżące szczególnego charakteru ich sytuacji.

148 W konsekwencji, w braku jakiejkolwiek okoliczności łagodzącej lub szczególnej okoliczności, Komisja zastosowała względem skarżących ten sam wzór, który został zastosowany przy określeniu sankcji względem przedsiębiorstw uczestniczących we wszystkich elementach składowych globalnego kartelu, a nie – tylko w niektórych z nich. Wzór ten jest następujący: 19% wartości sprzedaży stali sprężającej zrealizowanej przez dane przedsiębiorstwo w ramach EOG (tytułem wagi naruszenia jako takiego) pomnożone przez liczbę lat i miesięcy uczestnictwa w naruszeniu (okres indywidualnego uczestnictwa spółki SLM w naruszeniu czy też okres, w odniesieniu do którego uznano, że Ori Martin wywierała na SLM decydujący wpływ) powiększone o 19% wartości sprzedaży stali sprężającej zrealizowanej przez dane przedsiębiorstwo w ramach EOG tytułem kwoty dodatkowej (kwota dodatkowa).

149 W przypadku skarżących wynik działania według tego wzoru, czyli 19,8 mln EUR grzywny, został obniżony do 15,956 mln EUR po to, aby kwota grzywny, za której zapłatę SLM jest odpowiedzialna jako jedyny podmiot, nie przekraczała limitu 10% obrotu spółki.

150 Zarzuty SLM i Ori Martin, zgodnie z którymi przy określaniu kwoty grzywny Komisja nie wzięła należycie pod uwagę szczególnych okoliczności uczestnictwa spółki SLM w naruszeniu, należy zatem zbadać w świetle powyższych uwag.

2. *W przedmiocie ogólnego braku uzasadnienia i ogólnego zarzutu stronniczości*

151 SLM zauważa na wstępie, że nie rozumie tego, w jaki sposób Komisja ustaliła kwotę grzywny, ani też tego, w jaki sposób podzieliła ją pomiędzy nią i Ori Martin. Takie naruszenie obowiązku uzasadnienia powinno zdaniem SLM prowadzić do stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji i jej zmiany.

152 Okazuje się jednak, że dostarczone przez Komisję w zaskarżonej decyzji informacje, opisane zwięźle w pkt 133 i 134 powyżej, umożliwiają SLM zrozumienie poszczególnych elementów wziętych pod uwagę w celu określenia kwoty grzywny. Ponadto z zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja przedstawia w niej powody, które pozwalają jej uznać, iż spółki SLM i Ori Martin są solidarnie odpowiedzialne za zapłatę tej części grzywny, która stanowi sankcję za uczestnictwo spółki SLM w naruszeniu w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 19 września 2002 r. (zaskarżona decyzja, motywy 867–875, i pkt 132 powyżej).

153 Ponadto SLM zarzuca Komisji, że ta zawsze na jej niekorzyść rozstrzyga wątpliwości związane z sytuacjami, w których informacje znajdujące się w jej posiadaniu nie są spójne z tezą oskarżenia.

154 W tym względzie, uwzględniając to, jakie informacje przedstawione przez Komisję w zaskarżonej decyzji, a w szczególności – w jej załącznikach 2 i 3, które wyjaśniają treść różnego rodzaju dowodów zebranych przez tę instytucję w odniesieniu do klubów zuryskiego/Europa oraz klubu Italia, nie wystarcza samo podniesienie stronniczego lub niesprawiedliwego zachowania ze strony Komisji umotywowane tym, że instytucja ta wolała wyjaśnienie inne niż to, które zaproponowała SLM. Wniosku o stronniczości Komisji nie można wyciągnąć na podstawie samego tylko faktu, iż postępowanie administracyjne zostało zakończone z niekorzystnym dla SLM skutkiem.

155 Podniesione przez SLM zarzuty dotyczące ogólnego braku uzasadnienia i ogólnego zastrzeżenia odnoszącego się do stronniczości należy zatem oddalić jako bezzasadne.

3. *W przedmiocie okoliczności wziętych pod uwagę w celu ustalenia kwoty podstawowej grzywny (wartość sprzedaży, waga, czas trwania, kwota dodatkowa)*

156 W zakresie dotyczącym okoliczności branych pod uwagę w celu ustalenia kwoty podstawowej grzywny należy zbadać następujące zastrzeżenia: przedstawione przez SLM w ramach zarzutu czwartego zastrzeżenie odnoszące się do wartości sprzedaży zrealizowanej w związku z naruszeniem; podniesiony przez SLM zarzut piąty, a także podniesione przez spółkę Ori Martin zastrzeżenia: pierwsze i drugie, dotyczące oceny wagi naruszenia i określenia kwoty dodatkowej; podniesiony przez SLM zarzut szósty dotyczący również, pod pretekstem powołania się na naruszenie zasady proporcjonalności i zasady równego traktowania, oceny wagi naruszenia, oraz podniesiony przez SLM zarzut siódmy dotyczący oceny czasu trwania naruszenia.

a) W przedmiocie wartości sprzedaży zrealizowanej w związku z naruszeniem

Argumenty stron

157 SLM zauważa, że z motywu 865 zaskarżonej decyzji wynika, iż brała ona udział w klubie Europa dopiero począwszy od września 2000 r. Przy ustalaniu kwoty grzywny nie można zatem było uwzględniać sprzedaży zrealizowana poza Włochami w okresie poprzedzającym wrzesień 2000 r. Zdaniem SLM zaskarżona decyzja powinna zostać zmieniona tak, aby uwzględniała ona wartość sprzedaży zrealizowanej poza Włochami tylko za okres, w którym SLM uczestniczyła w klubie Europa.

158 Komisja podnosi, że co najmniej od 1995 r. do września 2002 r., równocześnie do uczestnictwa w uzgodnieniach obejmujących cały kontynent europejski, SLM uczestniczyła w antykonkurencyjnych spotkaniach dotyczących zarówno Włoch, jaki i wywozu z tego państwa do pozostałych krajów Europy. Określenie kwoty podstawowej z uwzględnieniem wartości dokonywanej przez SLM sprzedaży europejskiej jest więc obiektywnie uzasadnione.

Ocena Sądu

159 Z pkt 13 wytycznych z 2006 r. wynika, że „[w] celu ustalenia kwoty podstawowej grzywny Komisja uwzględni wartość sprzedaży [towarów] lub usług [osiągniętą] przez przedsiębiorstwo, [mającą] bezpośredni lub pośredni związek z naruszeniem, [na] danym [obszarze] geograficznym na terytorium EOG”. W tym samym punkcie Komisja wyjaśniła, że będzie uwzględniać „wartość sprzedaży przedsiębiorstwa za ostatni pełny rok[, w którym uczestniczyło ono] w naruszeniu”. Jak bowiem wynika z pkt 37 wytycznych z 2006 r., „[m]imo iż niniejsze wytyczne przedstawiają ogólną metodologię w zakresie ustalania grzywien, szczególne okoliczności danego przypadku […] mogą uzasadnić odstąpienie Komisji od wspomnianej metodologii”.

160 W niniejszym przypadku należy zauważyć, po pierwsze, że w celu ustalenia obszaru geograficznego istotnego dla określenia wartości sprzedaży Komisja oparła się głównie na obszarze geograficznym objętym przez działania klubu zuryskiego, a następnie – klubu Europa.

161 Tak więc w motywie 932 zaskarżonej decyzji Komisja wskazała, że „[o]d 1984 r. do 1995 r. (okres istnienia klubu zuryskiego) [obszar ten] obejmował Niemcy, Francję, Włochy, Niderlandy, Belgię, Luksemburg, Hiszpanię i Austrię”, że „[o]d 1992 r. (na podstawie uzgodnień poczynionych w ramach klubu España) obejmował on również Portugalię” i że „[o]d 1996 r. do 2002 r. (okres kryzysu klubu

zuryskiego, kiedy to klub Europa opracował uzgodnienie na temat kwoty, okres istnienia klubu Europa i okres ekspansji), obszar geograficzny obejmował te same kraje, co w epoce klubu zuryskiego, włączając w to Portugalię, jak również Danię, Szwecję, Finlandię i Norwegię".

162 W celu uwzględnienia zachodzących w czasie zmian obszaru geograficznego Komisja wyjaśniła jednak, że wykluczyła z branej pod uwagę wartości sprzedaż zrealizowaną w Portugalii przed dniem 15 grudnia 1992 r. oraz sprzedaż zrealizowaną w Danii, Finlandii, Szwecji i Norwegii przed dniem 9 stycznia 1996 r. Podobnie, w celu wzięcia pod uwagę przystąpienia do Unii lub wejścia w życie porozumienia EOG, Komisja uściśliła również, że nie brała pod uwagę sprzedaży zrealizowanej w Hiszpanii przed dniem 1 stycznia 1986 r., a w Austrii, Finlandii, Szwecji i Norwegii – przed dniem 1 stycznia 1994 r. Ponadto, jeśli chodzi o Fundię, której uczestnictwo w kartelu ograniczało się do koordynacji w zakresie klienta Addteka, Komisja wskazała, że wzięła pod uwagę jedynie sprzedaż zrealizowaną przez Fundię na rzecz tego właśnie klienta (zaskarżona decyzja, motywy 932, 933 i 935).

163 W zaskarżonej decyzji Komisja uwzględniła zatem, dla potrzeb wprowadzenia przy ustalaniu wartości sprzedaży, którą należy uwzględnić, rozróżnienia pomiędzy dwoma lub więcej odrębnymi sytuacjami, niektóre okoliczności związane z rozwojem kartelu w czasie, ze zmianą zakresu stosowania obowiązujących zasad lub z warunkami uczestnictwa przedsiębiorstwa w naruszeniu. Jest to zwłaszcza niezbędne w przypadku jednolitego, a w rzeczywistości – złożonego naruszenia tego rodzaju, jak to ukarane w zaskarżonej decyzji, które polega na „systemie porozumień lub uzgodnionych praktyk w sektorze stali sprężającej na rynku wewnętrznym i, począwszy od dnia 1 stycznia 1994 r., w ramach EOG" w okresie od dnia 1 stycznia 1984 r. do dnia 19 września 2002 r.

164 Po drugie, z akt sprawy wynika, że wartość sprzedaży służąca Komisji za punkt wyjścia przy ustalaniu wysokości grzywny, czyli kwota 15,863 mln EUR, odpowiada wartości sprzedaży stali sprężającej zrealizowanej przez SLM w 2001 r. w różnych państwach, w odniesieniu do których zażądano od niej informacji (tzn. w Niemczech, Francji, Włoszech, Belgii, Niderlandach, Luksemburgu, Hiszpanii, Portugalii, Danii, Austria, Szwecji, Finlandii i Norwegii).

165 Pod względem geograficznym prawie cała sprzedaż SLM została realizowana we Włoszech (około 96,5%), a reszta – w Austrii, w Niemczech i we Francji (około 3,5%).

166 Z akt sprawy wynika również, że SLM uzyskała zezwolenia techniczne niezbędne do sprzedaży stali sprężającej w Europie poza Włochami w odniesieniu do Niemiec i Francji dopiero w sierpniu 2000 r., w odniesieniu do Austrii – w lipcu 2001 r., a w odniesieniu do Niderlandów – w styczniu 2002 r. Dopiero po położeniu kresu naruszeniu, czyli w lipcu 2006 r., SLM uzyskała niezbędne zezwolenia techniczne w odniesieniu do Hiszpanii, a w kwietniu 2007 r. – w odniesieniu do Belgii.

167 W swojej udzielonej w dniu 9 września 2009 r. odpowiedzi na wystosowane przez Komisję żądanie udzielenia informacji SLM stwierdziła również, że stal sprzedawana w Austrii przed homologacją jej produktów, która miała miejsce w lipcu 2001 r., była przeznaczona dla „odbiorców handlowych austriackich, którzy odsprzedawali te produkty w krajach innych niż Austria". Z informacji przekazanych Komisji rzeczywiście wynika, że SLM przeprowadziła kilka transakcji sprzedaży w Austrii w latach 1999 i 2000.

168 Po trzecie, jak podnosi SLM, należy wskazać, że w niniejszej sprawie Komisja uznała, iż, pomimo tego, że SLM uczestniczyła w klubie Italia od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 19 września 2002 r. i że od dnia 29 listopada 1999 r. wiedziała lub powinna była wiedzieć, iż, poprzez uczestnictwo w klubie Italia bierze udział w bardziej ogólnym systemie, jej uczestnictwo w klubie Europa zostało uwzględnione dopiero od dnia 11 września 2000 r. (zaskarżona decyzja, motywy 650, 865, 866).

169 W celu uwzględnienia szczególnych warunków uczestnictwa SLM w naruszeniu należy zatem rozróżnić dwa okresy: pierwszy okres od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 10 września 2000 r., odpowiadający uczestnictwu spółki SLM jedynie w klubie Italia, a drugi okres – od dnia 11 września 2000 r. do dnia 19 września 2002 r., kiedy SLM brała udział zarówno w klubie Italia, jak i w klubie Europa.

170 W zakresie dotyczącym tego drugiego okresu, biorąc pod uwagę obszar geograficzny, którego dotyczy uczestnictwo spółki SLM w klubie Italia i w klubie Europa, określenie kwoty grzywny z uwzględnieniem wartości sprzedaży europejskiej SLM jest obiektywnie uzasadnione. Okazuje się zatem, że w tym okresie SLM rzeczywiście prowadziła sprzedaż we Włoszech, lecz również – w Austrii, w Niemczech i we Francji.

171 W zakresie dotyczącym pierwszego okresu należy jednakże sprawdzić, czy rozpatrywany obszar geograficzny związany z uczestnictwem spółki SLM w klubie Italia pozwala uznać, iż określenie kwoty grzywny z uwzględnieniem wartości dokonywanej przez spółkę SLM sprzedaży europejskiej jest obiektywnie uzasadnione.

172 Kwestia ta jest bez znaczenia w przypadku sprzedaży zrealizowanej we Włoszech, stanowiącej 96,5% wartości sprzedaży spółki SLM wziętej pod uwagę w celu ustalenia kwoty grzywny, ponieważ była ona niewątpliwie objęta działalnością klubu Italia podczas pierwszego okresu.

173 Jeśli chodzi o Austrię, która stanowi około 2% wartości sprzedaży spółki SLM wziętej pod uwagę w celu ustalenia kwoty grzywny, należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie nie przedstawiono dowodów pozwalających na stwierdzenie, iż państwo to było przedmiotem rozmów, które miały miejsce w obecności SLM w ramach klubu Italia w okresie od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 10 września 2000 r. Podczas rozprawy Sąd wezwał Komisję do zidentyfikowania dowodów pozwalających wykazać, że przy okazji uczestnictwa SLM w naruszeniu omawiano w obecności przedstawicieli tej spółki kwoty dotyczące wywozu z Włoch do Austrii lub szczególnie chronione informacje handlowe dotyczące sprzedaży stali sprężającej w Austrii, zaś instytucja ta odpowiedziała, że nie jest w stanie przedstawić takich dowodów.

174 W tym kontekście, przy ustalaniu kwoty grzywny ze względu na wagę i czas trwania naruszenia, którego dopuściła się SLM, nie można brać pod uwagę wartości sprzedaży zrealizowanej przez cały okres trwania jej udziału w kartelu w państwie, które nie było przedmiotem rozmów mających miejsce w jej obecności w klubie Italia. Wartość sprzedaży zrealizowanej przez SLM w Austrii może zatem zostać wzięta pod uwagę jedynie w zakresie odpowiadającym okresowi, w którym SLM uczestniczyła w klubie Europa.

175 W odniesieniu do Niemiec i Francji, które stanowią około 1,5% wartości sprzedaży spółki SLM wziętej pod uwagę w celu ustalenia kwoty grzywny, Komisja słusznie zauważa, że klub Italia miał nie tylko wymiar krajowy, lecz również – wymiar zewnętrzny w tym znaczeniu, że w wielokrotnie – czy to w obecności przedstawiciela SLM, czy też nie – dochodziło w jego ramach do rozmów mających na celu ustalenie kwot wywozu z Włoch lub wymiany szczególnie chronionych informacji handlowych na temat sytuacji w Niemczech i we Francji, lub w innych państwach członkowskich.

176 Tak więc w odniesieniu do okresu od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 10 września 2000 r. z zawartego w załączniku 3 zaskarżonej decyzji opisu spotkań klubu Italia wynika, że rozmowy, do których doszło w dniu 15 kwietnia 1997 r. w obecności przedstawiciela SLM miały na celu przede wszystkim „ustalenie cen surowców i cen sprzedaży we Francji, Hiszpanii i Niemczech (w Niemczech w okresie od września 1997 r. do stycznia 1998 r.”. Tak samo, tym razem pod nieobecność przedstawiciela spółki SLM, uczestnicy spotkania, do którego doszło w dniu 22 października 1997 r. „wymienili informacje na temat cen w Niemczech, w Belgii i w Niderlandach”, a uczestnicy spotkania w dniu 29 listopada 1999 r. „omówili swoje potrzeby[,] rynek hiszpański [i] ceny w Hiszpanii i Portugalii”. Ponadto, przy okazji spotkania, do którego doszło w dniu 21 lutego 2000 r. i na którym był obecny przedstawiciel SLM, rozmawiano o „podwyżce ceny o »+40%« w Niemczech”.

177 Jednakże, nawet jeśli w okresie od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 10 września 2000 r. do sytuacji w Niemczech i we Francji odnoszono się jedynie sporadycznie, to okazuje się również, że SLM mogła realizować sprzedaż w tych państwach dopiero począwszy od sierpnia 2000 r. i że w świetle danych przekazanych przez SLM w tym względzie Komisji w udzielonej w dniu 9 września 2009 r. odpowiedzi skierowane przez tę instytucję żądanie udzielenia informacji, taka sprzedaż była realizowana w Niemczech dopiero w 2000 r., a w odniesieniu do Francji – dopiero w 2001 r.

178 W tym kontekście, przy ustalaniu kwoty grzywny ze względu na wagę i czas trwania naruszenia, którego dopuściła się SLM, nie można brać pod uwagę wartości sprzedaży zrealizowanej przez cały okres trwania jej udziału w kartelu w państwach, w których SLM nie była od początku obecna, w szczególności z racji tego, że nie miała zezwolenia na sprzedaż swoich produktów. Wartość sprzedaży SLM zrealizowanej w Niemczech i we Francji może zatem zostać wzięta pod uwagę dopiero począwszy od dnia rozpoczęcia tej sprzedaży, a mianowicie w trakcie 2000 r. w odniesieniu do Niemiec, a w każdym razie w ciągu 2001 r. w przypadku Francji.

179 W związku z tym, mając na względzie złożony charakter naruszenia, na które składa się szereg odrębnych elementów, w tym klub Europa i klub Italia, i w celu uwzględnienia warunków charakteryzujących uczestnictwo SLM w zarzucanym jej naruszeniu, obiektywnie uzasadnione jest, aby jako punkt wyjścia do określenia kwoty grzywny ze względu na wagę i czas trwania naruszenia, którego dopuściła się SLM, wziąć pod uwagę całość europejskiej sprzedaży SLM.

180 Konsekwencje powyższych rozważań dla ustalenia kwoty grzywny zostaną określone niżej, w ramach wykonywania przez Sąd nieograniczonego prawa orzekania.

b) W przedmiocie tej części wartości sprzedaży, której wielkość uzależniona jest od wagi naruszenia

Argumenty stron

181 SLM i Ori Martin twierdzą, że decyzja Komisji o ustaleniu na 19% tej części wartości sprzedaży, która brana jest pod uwagę przy ocenie wagi naruszenia, jest niewystarczająco uzasadniona i narusza zasadę proporcjonalności, zasadę równego traktowania oraz zasadę indywidualizacji kar. Po pierwsze, w tym zakresie powinien zostać wzięty pod uwagę brak zaangażowania SLM w europejski wymiar kartelu, co najmniej do września 2000 r. SLM nie uczestniczyła ani w klubie zuryskim, ani w klubie España, ani w porozumieniu południowym, ani w porozumieniu północnym na rynku skandynawskim, ani w postępowaniach przetargowych związanych z Addtekiem. Nie znajdzie się jej także wśród stałych członków klubu Europa i nigdy nie odgrywała w ramach kartelu roli koordynatora. Poziom 19% powinien był zostać ustalony tylko w przypadku przedsiębiorstw, które zainicjowały powstanie kartelu i które był w znacznym stopniu zaangażowane w jego realizację. Po drugie, Komisja przy dokonywaniu oceny wagi naruszenia powinna była także uwzględnić jego konkretne skutki. Po trzecie, poza tym, że kwota grzywien nałożonych jako kara za naruszenie jest znacznie większa niż grzywien nałożonych w celu ukarania karteli w przeszłości i że kwota ta przekracza obrót sektora w 2001 r., SLM została ukarana grzywną trzy i pół razy wyższą niż spółka Redaelli, która brała udział w kartelu od 1984 r. na poziomie europejskim i włoskim; sześć razy wyższą niż spółka Emme, w przypadku której charakter uczestnictwa w kartelu i jego długość są podobne do tych, które miały miejsce w przypadku SLM; siedem razy wyższą niż CB i cztery razy wyższą niż ITC, które to spółki były zaangażowane bardziej niż SLM. Sąd powinien więc znaczne obniżyć kwotę grzywny celem uwzględnienia roli rzeczywiście odgrywanej przez SLM w naruszeniu, a także – tego, że jej uczestnictwo w kartelu nie wywarło konkretnych skutków na rynku, oraz po to, aby zapewnić jednolite traktowanie SLM i innych ukaranych przedsiębiorstw.

182 Komisja nie zgadza się z tą argumentacją.

Ocena Sądu

183 Za pomocą przedstawionych powyżej rożnego rodzaju zastrzeżeń skarżące kwestionują wynik dokonanej przez Komisję oceny wagi naruszenia w świetle ogólnej metodyki przedstawionej w wytycznych z 2006 r.

184 W tym względzie z pkt 19–23 wytycznych z 2006 r. wynika, że:

„(19)
W celu ustalenia podstawowej kwoty grzywny pewna część wartości sprzedaży, której wielkość uzależniona jest od wagi naruszenia, zostanie pomnożona przez liczbę lat, w ciągu których dokonywano naruszenia.

(20) Ocena wagi naruszenia będzie dokonywana osobno dla każdego przypadku, dla każdego rodzaju naruszenia przepisów, z uwzględnieniem wszelkich okoliczności istotnych dla danego przypadku.

(21) Ogólną zasadą jest, że część uwzględnianej wartości sprzedaży będzie ustalana na poziomie do 30% wartości sprzedaży.

(22) W celu podjęcia decyzji w kwestii, czy wartość sprzedaży, która ma zostać uwzględniona w danym przypadku, znajdować się będzie w niższej czy wyższej części tej trzydziestoprocentowej skali, Komisja rozważy takie czynniki jak: charakter naruszenia, wielkość skumulowanej części rynku, jaką dysponują dane przedsiębiorstwa, zakres geograficzny naruszenia oraz fakt, czy naruszenie zostało wprowadzone w życie, czy też nie.

(23) Porozumienia horyzontalne dotyczące ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji, które są z reguły tajne, zaliczają się ze względu na swój charakter do najpoważniejszych ograniczeń konkurencji. Zgodnie z zasadami polityki konkurencji muszą one być surowo karane. W konsekwencji część sprzedaży, która brana jest pod uwagę w wypadku naruszeń tego rodzaju, znajdować się będzie zazwyczaj w górnym przedziale powyższej skali”.

185 W motywie 953 zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła, że na skali dochodzącej do 30% wzięta pod uwagę w celu odzwierciedlenia wagi naruszenia część wartości sprzedaży spółki SLM wyniosła 19%.

186 Zgodnie z tym, co wskazano w zaskarżonej decyzji, ustalenia tej części w takiej wysokości dokonano ze względu na zachodzenie czterech czynników wymienionych tytułem przykładu w pkt 22 wytycznych z 2006 r.

187 Po pierwsze, jeśli chodzi o charakter naruszenia, Komisja stwierdziła, że „wszystkie przedsiębiorstwa, z wyjątkiem Fundii, uczestniczyły w podziale rynku (ustalaniu kwot), przydzielaniu klientów i horyzontalnym ustalaniu cen” oraz że „porozumienia te zaliczają się do najbardziej szkodliwych ograniczeń konkurencji zakłócających jej główne parametry” (zaskarżona decyzja, motyw 939).

188 Po drugie, jeśli chodzi o łączny udział w rynku przedsiębiorstw, w odniesieniu do których mogło być wykazane naruszenie, Komisja uznała, że można go „oszacować na około 80%” (zaskarżona decyzja, motyw 946).

189 Po trzecie, jeżeli chodzi o zakres geograficzny naruszenia, Komisja podkreśliła, że „ewoluował on w czasie”, że od „1984 r. do 1995 r. obejmował on Niemcy, Francję, Włochy, Niderlandy, Belgię, Luksemburg, Hiszpanię i Austrię”, i że od „1996 r. do 2002 r. naruszenie obejmowało te same kraje, a także Portugalię, Danię, Szwecję, Finlandię i Norwegię” (zaskarżona decyzja, motyw 947).

190 Po czwarte, w zakresie dotyczącym wprowadzania naruszenia w życie, Komisja zauważyła, że „jakkolwiek nie zawsze były one w pełni udane, porozumienia były jednak wykonywane” (zaskarżona decyzja, motyw 950).

191 To właśnie w świetle tych stwierdzeń należy zbadać argumentację skarżących.

192 Spółki SLM i Ori Martin podnoszą w pierwszej kolejności, że przy określaniu tej części wartości sprzedaży Komisja powinna była uwzględnić to, iż spółka SLM ponosiła najmniejszą odpowiedzialność za naruszenie w porównaniu do innych przedsiębiorstw, które były zaangażowane znacznie bardziej lub od dłuższego czasu. Skarżące w tym względzie utrzymują, że Komisja nie dostosowała w wystarczający sposób swego rozumowania do okoliczności tego indywidualnego przypadku, aby móc w ten sposób uwzględnić szczególne okoliczności uczestnictwa spółki SLM w naruszeniu.

193 Jednakże w świetle ogólnej metodyki przedstawionej w wytycznych z 2006 r. okazuje się, że Komisja zasadniczo dokonuje takiej indywidualizacji sankcji nie na etapie wstępnym, przy określaniu kwoty podstawowej, lecz na późniejszym etapie korekty tej kwoty, a nawet – jeżeli okaże się to konieczne, na etapie jeszcze późniejszym.

194 Należy stwierdzić, że na etapie ustalania kwoty podstawowej Komisja nie potraktowała przedsiębiorstw, które działały jako przywódcy lub koordynatorzy poszczególnych aspektów jednolitego naruszenia w sposób odmienny od tych przedsiębiorstw, które były związane z naruszeniem w bardziej luźny sposób. Tak samo Komisja nie uznała za właściwe wprowadzenie rozróżnienia pomiędzy tymi przedsiębiorstwami, które uczestniczyły w pierwszej kolejności jedynie w klubie Italia, a tymi, które uczestniczyły w tym samym czasie w klubie Italia i klubie zuryskim lub w klubie Europa, ponieważ zdaniem tej instytucji „zakres geograficzny klubu Italia w dużym zakresie pokrywał się z umowami paneuropejskimi” (zaskarżona decyzja, motyw 949).

195 W niniejszym przypadku skarżące nie podważają jako takich żadnego z czterech stwierdzeń dokonanych przez Komisję w celu uzasadnienia swojej decyzji o ustaleniu na 19% tej części wartości sprzedaży, która brana jest pod uwagę przy dokonywaniu oceny wagi naruszenia. Stwierdzenia te zostały obiektywnie poczynione na podstawie znajdujących się w aktach sprawy dowodów przedstawionych w tym względzie w zaskarżonej decyzji, i odnoszą się do naruszenia w ogólności, a nie – do SLM w szczególności.

196 Ponadto w odniesieniu do określania tej części wartości sprzedaży, która brana jest pod uwagę w celu dokonania oceny wagi naruszenia, nie można twierdzić, że Komisja nie wzięła pod uwagę tego, iż SLM nie uczestniczyła w klubie zuryskim, czy też innych aspektów naruszenia, ponieważ ta część została wzięta pod uwagę dopiero od momentu, w którym SLM rozpoczęła uczestnictwo w naruszeniu, i dotyczy tylko dokonywanej przez SLM sprzedaży pozostającej w związku z naruszeniem (zob. w tym względzie pkt 159–180 powyżej).

197 Pierwszy zarzut szczegółowy musi zostać zatem oddalony jako bezpodstawny.

198 W drugiej kolejności, w odniesieniu do znaczenia, jakie może mieć argument, zgodnie z którym kartel nie osiągnął oczekiwanych skutków na rynku, należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie Komisja wskazała, iż w przypadku porozumień i uzgodnionych praktyk, które mają na celu ograniczenie konkurencji, uwzględnienie ich konkretnych skutków na rynku jest zbędne. W niniejszej sprawie instytucja ta wskazała jednak, że można założyć istnienie tego rodzaju skutków, ponieważ dowiedzione zostało, iż powyższe uzgodnienia zostały co najmniej częściowo wprowadzone w życie (zaskarżona decyzja, motywy 676–681).

199 W każdym razie, przy określaniu tej części wartości sprzedaży, która brana jest pod uwagę w celu dokonania oceny wagi naruszenia, Komisja nie powołała się na wpływ naruszenia na rynek, lecz jedynie na fakt, że zostało ono wprowadzone w życie.

200 Należy ponadto stwierdzić, że w niniejszym przypadku część wartości sprzedaży przyjęta przez Komisję znajduje się w dolnym przedziale skali (15–30%), choć w wytycznych z 2006 r., po wskazaniu, że kartel tego rodzaju jak ten będący przedmiotem sporu w niniejszej sprawie należy do najcięższych ograniczeń konkurencji i musi być surowo ukarany, Komisja wyjaśniła, że w takim przypadku brana pod uwagę część sprzedaży znajdować się będzie zazwyczaj w górnym przedziale powyższej skali.

201 W tych okolicznościach można uznać, że gdyby Komisja rzeczywiście stwierdziła istnienie konkretnych skutków, to uwzględniłaby ona część większą niż 19%.

202 Drugi zarzut należy zatem oddalić jako pozbawiony znaczenia dla sprawy ze względu na stopień wagi przyjęty przez Komisję w niniejszej sprawie i powody uzasadniające jego przyjęcie.

203 W trzeciej kolejności należy od razu oddalić zarzut szczegółowy, który oparty jest na ogólnej nieproporcjonalności grzywien nałożonych w celu ukarania za naruszenie wynikającej z porównania ich wysokości z dotychczasową praktyką Komisji lub wartością sektora stali sprężającej w Europie. Takie zagadnienie, które dotyczy polityki konkurencji stosowanej przez Komisję w celu ścigania karteli, wykracza poza ramy sądowej kontroli zaskarżonej decyzji. W niniejszej sprawie nie ma potrzeby orzekania w przedmiocie łącznej kwoty grzywien nałożonych przez Komisję z biegiem czasu ani rozpatrywania wartości bezwzględnej łącznej kwoty sankcji nałożonych w związku z kartelem dotyczącej stali sprężającej.

204 Podobnie, w odniesieniu do zarzutu szczegółowego opartego na podnoszonych różnicach między SLM i takim lub innym ukaranym w zaskarżonej decyzji przedsiębiorstwem, należy zaznaczyć, że kontrola sądowa sprawowana na tym etapie dotyczy dokonanej przez Komisję w zaskarżonej decyzji oceny stanowiącej podstawę ustalenia przez tę instytucję na 19% części wartości sprzedaży branej pod uwagę przy ocenie wagi naruszenia. Ta ocena nie została zaś dokonana w odniesieniu do rezultatu końcowego, czyli ostatecznej kwoty nałożonej grzywny po jej ewentualnym dostosowaniu w celu uwzględnienia niektórych okoliczności, ale – na wcześniejszym etapie określania tej części wartości sprzedaży, którą należy uwzględnić w celu obliczenia podstawowej kwoty grzywny. Ta ostateczna kwota grzywny zależy zatem do czynników specyficznych dla każdego z tych przedsiębiorstw, takich jak, na przykład, współpraca na podstawie komunikatu w sprawie łagodzenia sankcji lub maksymalny określony prawem pułap 10% łącznego obrotu. W niniejszej sprawie, w braku argumentów, które pozwoliłyby na uznanie, że sytuacja spółek Redaelli, CB lub ITC jest porównywalna z sytuacji SLM w zakresie dotyczącym wszystkich czynników uwzględnionych przez Komisję w celu dokonania oceny sytuacji tych przedsiębiorstw, zarzut ten należy oddalić jako bezzasadny.

205 W ostatniej kolejności, w odniesieniu do zarzutu szczegółowego opartego na niewystarczającym uzasadnieniu, należy zauważyć, że w zaskarżonej decyzji Komisja wyjaśnia w sposób wymagany prawem aspekty brane pod uwagę przy określaniu części wartości sprzedaży SLM uwzględnianej w celu dokonania oceny wagi naruszenia (zaskarżona decyzja, motywy 936–953).

206 Artykułu 296 TFUE nie można zresztą interpretować w ten sposób, że nakłada on na Komisję obowiązek wyjaśniania w swych decyzjach przyczyn, dla których nie uwzględniła w odniesieniu do obliczenia kwoty grzywny podejść alternatywnych do tych, które zostały uwzględnione w zaskarżonej decyzji (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 19 maja 2010 r., IMI i in./Komisja, T-18/05, Zb.Orz., EU:T:2010:202, pkt 153 i przytoczone tam orzecznictwo).

207 Z powyższych rozważań wynika, że zarzuty szczegółowe podniesione przez skarżące w odniesieniu do tej części wartości sprzedaży, której wielkość jest ustalana na podstawie wagi naruszenia, należy oddalić.

c) W przedmiocie czasu trwania uczestnictwa SLM w kartelu

Argumenty stron

208 SLM wnosi o stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim Komisja przypisała w niej jej odpowiedzialność za udział w klubie Italia począwszy od lutego 1997 r., a nie – od końca 1999 r. W szczególności instytucja ta nie wzięła jej zdaniem pod uwagę szeregu mających podstawowe znaczenie okoliczności świadczących przeciwko przyjętej dacie początku uczestnictwa spółki SLM w klubie Italia. Po pierwsze, na spotkaniu, do którego doszło w dniu 10 lutego 1997 r., nie był obecny żaden przedstawiciel SLM. Po drugie, podczas następnego spotkania w dniu 4 marca 1997 r. doniesiono, że SLM nie zadecydowała jeszcze o przystąpieniu do klubu Italia, a Redaelli stwierdziła ponadto, że SLM nie przystąpiła do porozumienia w sprawie podziału rynku włoskiego. Po trzecie, w trakcie spotkania, które odbyło się w kwietniu 1998 r., poinformowano, że nieobecna po raz kolejny SLM prowadziła politykę agresywną. Po czwarte, ze złożonego przez spółkę Redaelli w dniu 20 marca 2003 r. wniosku o złagodzenie sankcji wynika, że SLM zaczęła uczestniczyć w spotkaniach dopiero pod koniec 1999 r., co zostało potwierdzone przez spółkę Tréfileurope. Po piąte, jedyne pochodzące od osoby zajmującej się kontrolą faktury, które zostały odnalezione w odniesieniu do SLM, dotyczą kontroli przeprowadzanych począwszy od marca 2000 r., a nie – w okresie poprzedzającym tę datę.

209 Komisja nie zgadza się z tą argumentacją. Przypomina ona pojęcie i treść jednolitego naruszenia, które istniało począwszy od ustanowienia w 1984 r. klubu zuryskiego, w którym SLM uczestniczyła od dnia 10 lutego 1997 r., przystępując do planu już wprowadzonego w życie. W przypadku spotkania, do którego doszło w dniu 10 lutego 1997 r., chodzi o pierwszy bezpośredni udział spółki SLM w kartelu, jak to wynika z przydziału kwot i z faktu przekazania danych przez przedstawiciela SLM.

Ocena Sądu

210 SLM nie kwestionuje swojego uczestnictwa w klubie Italia począwszy od końca 1999 r. Przyznała to wkrótce po przeprowadzeniu kontroli przez Komisję we wrześniu 2002 r. Spółka ta nie kwestionuje również przed Sądem tego, że uczestniczyła w ostatnim etapie klubu Europa, polegającym na jego połączeniu z klubem Italia, które miało miejsce w okresie od września 2000 r. do dnia 19 września 2002 r.

211 Natomiast SLM zaprzecza udziałowi w klubie Italia w okresie od dnia 10 lutego 1997 r. do końca 1999 r. Podnosi ona, że nie można przyjąć jej uczestnictwa w kartelu w tym okresie.

212 Jak już wskazano, z art. 23 ust. 3 rozporządzenia nr 1/2003 wynika, że przy ustalaniu wysokości grzywny uwzględnia się, oprócz wagi naruszenia, czas jego trwania.

213 W tym względzie w pkt 24 wytycznych z 2006 r. Komisja wskazała, że „[w] celu dokładnego uwzględnienia czasu trwania uczestnictwa każdego z przedsiębiorstw w naruszaniu przepisów, kwota, której wysokość określana jest w zależności od wartości sprzedaży […], zostanie pomnożona przez liczbę lat uczestnictwa”. W tym samym punkcie wytycznych Komisja wyjaśnia, że „[o]kresy krótsze niż semestr zostaną policzone jako pół roku; okresy dłuższe niż sześć miesięcy, lecz krótsze od roku, zostaną policzone jako cały rok”.

214 Jednak w niniejszej sprawie, jak wskazano w motywie 956 zaskarżonej decyzji, Komisja, zamiast zaokrąglać okresy w sposób wskazany przez wytyczne, wolała uwzględnić rzeczywisty czas trwania udziału w naruszeniu w pełnych latach i miesiącach, zaokrąglając je do pełnego miesiąca.

215 Ponadto z orzecznictwa wynika, że do Komisji należy nie tylko wykazanie istnienia kartelu, lecz również – wykazanie czasu jego trwania. W szczególności, jeśli chodzi o rozkład ciężaru dowodu popełnienia naruszenia art. 101 ust. 1 TFUE, na Komisji spoczywa obowiązek udowodnienia

stwierdzonych przez nią naruszeń oraz przedstawienia środków dowodowych pozwalających wykazać w sposób wymagany prawem występowanie okoliczności stanowiących naruszenie (zobacz wyrok z dnia 17 maja 2013 r., Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisja, T-147/09 i T-148/09, Zb.Orz., EU:T:2013:259, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).

216 Jeżeli sąd ma wątpliwości, to należy je rozstrzygać na korzyść przedsiębiorstw będących adresatami decyzji stwierdzającej naruszenie. Sąd nie może zatem dojść do wniosku, że Komisja wykazała istnienie danego naruszenia w sposób wystarczający pod względem prawnym, jeżeli ma jeszcze co do tego wątpliwości, w szczególności w ramach skargi o stwierdzenie nieważności lub zmiany decyzji nakładającej grzywnę. W tej ostatniej sytuacji należy bowiem uwzględnić zasadę domniemania niewinności, która należy do praw podstawowych chronionych w unijnym porządku prawnym i która została potwierdzona w art. 48 ust. 1 Karty praw podstawowych. Zważywszy na charakter omawianych naruszeń, jak również na charakter i stopień surowości związanych z nimi sankcji, zasada domniemania niewinności ma zastosowanie głównie do odnoszących się do przedsiębiorstw postępowań w przedmiocie naruszenia reguł konkurencji, które mogą zostać zakończone orzeczeniem grzywien lub okresowych kar pieniężnych. Konieczne jest zatem, aby w celu uzasadnienia twierdzenia, że zarzucane naruszenie zostało popełnione, Komisja przedstawiła precyzyjne i spójne dowody (zob. ww. w pkt 215 wyrok Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisja, EU:T:2013:259, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).

217 Niemniej jednak nie każdy z dowodów dostarczonych przez Komisję musi koniecznie odpowiadać tym kryteriom w odniesieniu do każdego elementu naruszenia. Wystarczy, by zbiór wskazanych przez instytucję poszlak, rozpatrywany jako całość, odpowiadał temu wymogowi (zob. ww. w pkt 215 wyrok Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisja, EU:T:2013:259, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo).

218 Jest ponadto normalne, że działania, które obejmują te praktyki i porozumienia, mają miejsce poza prawem, że spotkania odbywają się potajemnie, a dokumentacja z tym związana jest ograniczona do minimum. Z tego wynika, że nawet jeśli Komisja odkryje dokumenty świadczące wyraźnie o nawiązaniu bezprawnego kontaktu pomiędzy przedsiębiorstwami – takie jak sprawozdania ze spotkań – będą one zazwyczaj jedynie fragmentaryczne i odosobnione, i dlatego często będzie konieczna rekonstrukcja poszczególnych elementów w drodze dedukcji. W większości przypadków istnienie praktyki lub porozumienia antykonkurencyjnego musi być zatem wywnioskowane z szeregu zbiegów okoliczności oraz wskazówek, które rozpatrywane łącznie mogą stanowić, w braku innego logicznego wytłumaczenia, dowód naruszenia reguł konkurencji (zob. wyrok Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisja, pkt 215 powyżej, EU:T:2013:259, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).

219 Wreszcie, zgodnie z orzecznictwem w przypadku braku dowodów pozwalających na bezpośrednie ustalenie czasu trwania naruszenia Komisja powinna przynajmniej przedstawić dowody na poparcie faktów wystarczająco zbliżonych w czasie, tak by można było rozsądnie przyjąć, że naruszenie to trwało nieprzerwanie między dwiema określonymi datami (wyrok Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisja, pkt 215 powyżej, EU:T:2013:259, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).

220 W niniejszym przypadku Komisja uznała, że SLM uczestniczyła w naruszeniu od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 19 września 2002 r. (zaskarżona decyzja, art. 1 i motywy 862 i 899, jak również pkt 127–131 powyżej).

221 Zdaniem Komisji przebieg uczestnictwa SLM w kartelu wyglądał następująco:

— SLM uczestniczyła w klubie Italia od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 19 września 2002 r. (zaskarżona decyzja, motyw 866, oraz pkt 127, 128 i 130 powyżej);

— co najmniej od dnia 29 listopada 1999 r. SLM wiedziała lub powinna była wiedzieć, że uczestnicząc w klubie Italia brała udział w bardziej ogólnym i obejmującym różne poziomy systemie, którego celem było ustabilizowanie, celem uniknięcia obniżenia cen, rynku stali w skali obejmującej cały

kontynent europejski (zaskarżona decyzja, motywy 649 i 650, pkt 129 powyżej), przy czym świadomość ta dotyczy różnych aspektów jednolitego i ciągłego naruszenia, w tym również omawianego podczas spotkania w dniu 29 listopada 1999 r. jego aspektu skandynawskiego;

— SLM musi zostać pociągnięta do odpowiedzialności z tytułu uczestnictwa w klubie Europa od dnia 11 września 2000 r. do dnia 19 września 2002 r. (zaskarżona decyzja, motyw 865, pkt 131 powyżej).

– W przedmiocie dowodów pochodzących sprzed spotkania, do którego doszło w dniu 10 lutego 1997 r.

222 Komisja, jeszcze przed powołaniem się na spotkanie, do którego doszło w dniu 10 lutego 1997 r., stwierdziła w zaskarżonej decyzji, że dysponowała licznymi informacjami pozwalającymi na dojście do wniosku, że SLM wiedziała o istnieniu klubu Italia (zaskarżona decyzja, motyw 474 i pkt 128 powyżej).

223 Okazuje się jednak, że żaden z podniesionych w tym względzie przez Komisję dowodów nie jest sam w sobie przekonujący; podobnie rzecz ma się z tymi dowodami rozpatrywanymi jako całokształt.

224 Pierwszy przytoczony przez Komisję w motywie 474 zaskarżonej decyzji dowód odsyła do informacji zawartych w dokumencie opisującym odręczne notatki ITC dotyczące spotkania klubu Italia w dniu 18 grudnia 1995 r., kiedy to spółki Redaelli, CB, Itas i ITC ustaliły ceny stosowane dla każdego kwartału począwszy od 1996 r. Zgodnie z tym dokumentem i jego przyjętą przez Komisję interpretacją, o tych nowych cenach powinny być poinformowane przedsiębiorstwa trzecie. Chodziło o „zagraniczne/Trame/SLM" lub „[przedstawicieli Tréfileurope, Trame i DWK]/SLM" (zaskarżona decyzja, motyw 429). Choć dokument ten może posłużyć jako dowód żywionego przez czterech głównych członków klubu Italia (Redaelli, CB, Itas i ITC) zamiaru rozszerzenia zakresu łączącego ich porozumienia, to do wykazania, że to oświadczenie zamiaru rzeczywiście przyniosło skutki, a zatem – że SLM przynajmniej dowiedziała się o nowych cenach określonych przez spółki Redaelli, Itas, CB i ITC, niezbędne są inne dowody. W niniejszej sprawie taki materiał dowodowy nie został przedstawiony.

225 Drugi powołany przez Komisję argument odnosi się do tabel opisujących przydział ton dla poszczególnych klientów oraz określających głównych dostawców na rynku włoskim w 1997 r., które to tabele zostały rozdane podczas spotkania klubu Italia, do którego doszło w dniu 17 grudnia 1996 r. Zgodnie z tym, co zostało wskazane przez Komisję w motywie 417 zaskarżonej decyzji, „przedsiębiorstwa Austria Draht, Trame SLM i DWK były również wskazane w tabelach Excela, ale kolumny określające tożsamość ich klientów i dozwoloną wielkość sprzedaży nie zostały wypełnione". W motywie 474 zaskarżonej decyzji Komisja wskazała, że „[m]imo tego, iż kolumny dotyczące SLM pozostały niewypełnione, uwzględnienie w tabeli tego przedsiębiorstwa stanowi poszlakę tego, że rozmowy między stronami miały miejsce lub były co najmniej przewidziane". W takim przypadku, w braku dowodów pozwalających na ustalenie, że SLM rzeczywiście brała udział w dotyczących jej dyskusjach, wspomniany dokument nie może być interpretowany jako świadczący o tym, że tak faktycznie było.

226 Trzeci przytoczony przez Komisję w motywie 474 zaskarżonej decyzji argument odnosi się do wzmianek poczynionych na temat spółki SLM w odręcznych notatkach ITC dotyczących spotkań klubu Italia, do których doszło w dniu 17 (w rzeczywistości 19) i w dniu 27 stycznia 1997 r. Takie wzmianki nie mają mocy dowodowej umożliwiającej wykazanie, że SLM wiedziała o klubie Italia zanim zaczęła w nim uczestniczyć. Samo tylko wspomnienie przez członków kartelu przy sporządzaniu notatek lub w trakcie spotkania o przedsiębiorstwie konkurencyjnym nie czyni z tego przedsiębiorstwa uczestnika kartelu. Ponadto w niniejszej sprawie trudno stwierdzić, do czego w istocie odnoszą się wzmianki na temat SLM. W odniesieniu do notatek dotyczących spotkania, do którego doszło w dniu 19 stycznia 1997 r. – które, jak przyznaje ITC, były częściowo nieczytelne – wydaje się, że wzmianka „SLM/Trame" dotyczyła próby identyfikacji dostawców klienta, ale bezpośrednio za ową wzmianką widnieje znak zapytania. Jeśli chodzi o notatki dotyczące spotkania, do którego doszło w dniu

27 stycznia 1997 r., poczyniono w nich kilka wzmianek na temat spółki SLM, lecz są one niezrozumiałe. W najbardziej jednoznacznej, jak się wydaje, mowa jest o tym, że SLM zaproponowała klientowi „920" i że Trame złożyła inną ofertę. W tym względzie należy zauważyć, że z innych sporządzonych przez spółkę ITC odręcznych notatek dotyczących stycznia 1997 r. (które również mówią o „920") można rozumieć, że klient San Michele poinformował, iż „SLM przekazała mu pisemną ofertę na 940". Wzmianka ta pozwala zilustrować przedstawione przez SLM w jej pismach procesowych twierdzenie, zgodnie z którym jej konkurenci byli w stanie za pośrednictwem wspólnych klientów uzyskać liczne informacje na temat wielkości sprzedaży oraz cen stosowanych przez SLM. Co więcej, należy zaznaczyć, że zaproponowana cena wydaje się znacznie niższa od tej, której życzyli sobie członkowie klubu Italia (podczas spotkania, do którego doszło w dniu 18 grudnia 1995 r., przewidziane ceny zawierały się w widełkach pomiędzy 1300 i 1400, zaś odręczne notatki ITC z dnia 27 stycznia 1997 r. mówią o składanych przez spółkę Redaelli ofertach w wysokości 1090).

227 Z powyższych rozważań wynika, że poszczególne dowody pochodzące sprzed spotkania, do którego doszło w dniu 10 lutego 1997 r., i które to dowody zostały przywołane w motywie 474 zaskarżonej decyzji, nie pozwalają na ustalenie, iż istnieją liczne informacje świadczące o tym, że „[SLM] wiedziała o istnieniu porozumienia włoskiego od dnia 18 grudnia 1995 r.". W każdym razie Komisja nie stwierdziła odpowiedzialności spółki SLM za okres sprzed dnia 10 lutego 1997 r.

– W przedmiocie dowodów dotyczących spotkania, do którego doszło w dniu 10 lutego 1997 r.

228 W celu wykazania początku uczestnictwa spółki SLM w klubie Italia Komisja stwierdziła, że „pierwszy udowodniony przydział kwoty na rzecz SLM miał miejsce podczas spotkania, do którego doszło w dniu 10 lutego 1997 r." (zaskarżona decyzja, motyw 474, i pkt 128 powyżej).

229 W dotyczącej owego spotkania rubryce zawartej w załączniku 3 do zaskarżonej decyzji Komisja wskazała, że miało ono miejsce prawdopodobnie w lokalach spółki Redaelli w obecności przedstawicieli spółek Redaelli, CB, Itas i ITC. Wśród uczestników tego spotkania nie została wymieniona spółka SLM.

230 Ponadto, jak wynika z dowodów wskazanych przez Komisję, według informacji znajdujących się w owej rubryce, przedmiotem spotkania klubu Italia, do którego doszło w dniu 10 lutego 1997 r., były następujące zagadnienia:

— „ITC. Odręczne notatki pana [A.] na temat spotkania poświęconego wymianie informacji dotyczących zakupów głównych klientów i stosowanych cen" („wzmianki dotyczące wymiany informacji");

— „Notatki mające również za przedmiot przydzielanie kwot dotyczących niektórych (wskazanych) klientów między, z jednej strony, spółkę SLM, a, z drugiej strony, spółki Redaelli, CB, Tycsa, ITC/[A.]", a także fakt, że „informacje te zostały przekazane przez spółki CB (pan [C.]) i Itas (pan [Am.]), które z kolei uzyskały dane dotyczące SLM od samego pana [Ch.], przedstawiciela SLM" („wzmianki dotyczące przydziału »kwot«");

— „Mowa jest również o [osobie zajmującej się kontrolami]: [Pr.]: nr 1 Redaelli nr 2 Tréfileurope nr 3 Itas nr 4 CB nr 5 Italcables" („wzmianki dotyczące osoby zajmującej się kontrolami");

— „Ponadto poruszony jest fakt, że Trame […] sprzeda 930 ton za granicą […]" (informacja ta nie ma znaczenia dla niniejszej sprawy);

— „Pan [A. (ITC)] zanotował także numer telefonu panów [K. (Tréfileurope)], [T. (DWK)], [Ch. (SLM)], [C. (CB)] i [Pr.]. Następne spotkanie w dniu 17.2.1997" („wzmianka o numerze telefonu przedstawiciela spółki SLM").

231 Informacje te pochodzą z jednej strony z dokumentu przedstawiającego odręczne notatki przedstawiciela ITC dotyczące spotkania rozpatrywanego w niniejszym przypadku oraz, po drugie, z wniosku o złagodzenie sankcji złożonego przez ITC w dniu 21 września 2002 r. Komisja dysponuje zatem w tym względzie tylko jednym źródłem informacji, a mianowicie – spółką ITC, co wyjaśniła w odpowiedzi udzielonej na pytanie zadane przez Sąd w ramach środków organizacji postępowania.

232 Sformułowana przez Komisję w zaskarżonej decyzji teza, zgodnie z którą „uczestnictwo [SLM] w klubie Italia od dnia 10 lutego 1997 r. zostało jednak jasno ustalone na podstawie dowodów z dokumentów i wielu oświadczeń zawartych we wnioskach o złagodzenie sankcji złożonych przez spółki ITC, Tréfileurope i CB" (zaskarżona decyzja, motyw 863, i pkt 130 powyżej) należy więc uznać mylącą, ponieważ została ona sformułowana wyłącznie na podstawie wniosku o złagodzenie sankcji złożonego przez ITC. Oświadczenia złożone w ramach wniosków o złagodzenie sankcji złożonych przez spółki Tréfileurope i CB nie dotyczyły bowiem, jeśli chodzi SLM, daty początku jej uczestnictwa w klubie Italia, lecz tylko informowały o tym, że spółka ta uczestniczyła w klubie Italia. Jak wynika ponadto z wniosku o złagodzenie sankcji spółek Redaelli i Tréfileurope, historia klubu Italia dzieli się na dwa okresy: pierwszy, w którym zrzeszał on jedynie wąską grupę składającą się ze spółek Redaelli, CB, Itas i ITC oraz Tréfileurope, i drugi, gdy do tych przedsiębiorstw dołączyły inne, w tym spółka SLM.

233 Podobnie, dokonana przez Komisję w motywie 474 zaskarżonej decyzji interpretacja dowodów, na które instytucja ta powołuje się w odniesieniu do spotkania klubu Italia, do którego doszło w dniu 10 lutego 1997 r., nie wyjaśnia żywionych przez sąd wątpliwości.

234 Po pierwsze, w zakresie dotyczącym wzmianki na temat przydzielania kwot należy podnieść, że zastosowane przez Komisję wyrażenie „przydzielanie kwot" jest wieloznaczne, gdyż trudno jest stwierdzić, czy wartości, które zostały wskazane w odręcznych notatkach spółki ITC w odniesieniu do SLM i innych dostawców, dotyczą ilości, które zostały już dostarczone, czy też do ilości, które dopiero mają zostać dostarczone. W złożonym przez spółkę ITC wniosku o złagodzenie sankcji wskazano w tym względzie, że chodziło o już dokonane przez SLM dostawy.

235 W niniejszej sprawie nie można wykluczyć, że celem rozmów, które miały miejsce podczas spotkania w dniu 10 lutego 1997 r. między przedstawicielami spółek Redaelli, CB, Itas i ITC nie było zapewnienie sprzedaży dla SLM, czyli przedsiębiorstwa, które nie było obecne na tym spotkaniu, lecz raczej – identyfikacja klientów spółki SLM i ocena jej względnego znaczenia jako dostawcy dla tych klientów w porównaniu ze znaczeniem, jakie mieli członkowie klubu Italia. Taka hipoteza pozwala zresztą wyjaśnić, dlaczego wpisy dotyczące przydzielania kwot były podzielone na dwie kolumny: jedną dla spółki SLM, a drugą – dla spółek Redaelli, CB, Tycsa i ITC.

236 Po drugie, odnośnie do źródła dotyczących SLM informacji zawartych we wzmiankach dotyczących przydzielania kwot, z motywu 474 zaskarżonej decyzji wynika, iż „notatki ITC świadczą wyraźnie o tym, że CB i ITC uzyskały informacje o sprzedaży dotyczące SLM od [przedstawiciela tej spółki]". Tymczasem, biorąc pod uwagę treść notatek spółki ITC, które zostały sporządzone prawdopodobnie w czasie zaistnienia okoliczności faktycznych niniejszej sprawy, wcale nie wydaje się to oczywiste. Można jedynie stwierdzić, że notatki te rozpoczynają się od wzmianki „SLM" i nazwiska jednego z jej przedstawicieli, napisanych wielkimi literami, po których przedstawione zostały informacje dotyczące przydzielania kwot. Dopiero we wniosku o złagodzenie sankcji ITC wskazała, że informacje dotyczące SLM zostały dostarczone przez przedstawicieli spółek CB i Itas, którzy stwierdzili, iż uzyskali je od przedstawiciela spółki SLM.

237 Okazuje się zatem, że to przemawiające przeciwko SLM ustalenie ma charakter pośredni, ponieważ opiera się ono na tym, co zostało wskazane przedstawicielowi spółki ITC przez przedstawicieli spółek CB i Itas. W celu wykazania jego zasadności Komisja mogła postarać się sprawdzić u spółek CB i Itas, czy informacje podane przez spółkę ITC ponad pięć lat po zaistnieniu stanu faktycznego faktycznie odpowiadały przebiegowi tego spotkania. Dowody, jakimi dysponuje w niniejszym przypadku Komisja, nie wystarczają do zanegowania wiarygodności twierdzenia bronionego przez SLM, która to spółka

kwestionuje fakt bycia źródłem tego rodzaju informacji, i podnosi, że mogły one z łatwością zostać uzyskane od klientów lub konkurentów (jak stwierdzono to w pkt 226 powyżej odnośnie innego przypadku).

238 Po trzecie, w świetle innych informacji zawartych w odręcznych notatkach sporządzonych przez spółkę ITC okazuje się również, że przyznanie kwot na rzecz SLM – ale bez zapewnienia, jak to jednak uczyniono w odniesieniu do spółek Redaelli, Tréfileurope, CB, Itas i ITC, iż zostaną one zweryfikowane przez osobę zajmującą się kontrolą – może wydawać się niekonsekwentne. Podobnie, chociaż zamieszczoną wzmiankę z numerem telefonu przedstawiciela SLM można rozumieć jako zapowiedź skontaktowania się z nim po spotkaniu, to nie stanowi ona dowodu i może również zostać wytłumaczona ewentualnym zamiarem członków klubu Italia włączenia doń SLM w przyszłości z uwagi na to, że członkowie ci byli w stanie lepiej ocenić rolę odgrywaną przez tego dostawcę na rynku włoskim.

239 W ostatniej kolejności należy w każdym razie także podnieść, że, podobnie jak w przypadku dowodów pochodzących sprzed spotkania, do którego doszło w dniu 10 lutego 1997 r., Komisja nie jest w stanie przedstawić żadnego dowodu, który pozwalałby wykazać w sposób wystarczający pod względem prawnym, że SLM, ze względu na prowadzone między członkami klubu Italia dyskusje na temat jej sytuacji, była świadoma swego uczestnictwa w tym klubie.

240 Z powyższych rozważań wynika, że w razie braku jakiegokolwiek dowody mogącego potwierdzić przebieg tego spotkania, dowody dotyczące spotkania, do którego doszło w dniu 10 lutego 1997 r., nie są wystarczające, by móc na ich podstawie uznać, iż uczestnictwo spółki SLM w klubie Italia rozpoczęło się w tym właśnie dniu.

– W przedmiocie dowodów pochodzących z okresu po spotkaniu, do którego doszło w dniu 10 lutego 1997 r.

241 W celu uzasadnienia swojej oceny kwestii związanych z rozpoczęciem i czasem trwania uczestnictwa spółki SLM w klubie Italia Komisja przedstawiła również dowody pochodzące z okresu po spotkaniu, do którego doszło w dniu 10 lutego 1997 r. (zaskarżona decyzja, motyw 474, i pkt 128 powyżej).

242 W szczególności Komisja oddaliła w zaskarżonej decyzji szereg argumentów, które SLM podnosi obecnie przed Sądem. Chodzi tu o przekazaną informację, zgodnie z którą SLM ma jeszcze – opisywane przez spółkę ITC w jej wniosku o złagodzenie sankcji – wątpliwości co do odręcznych notatek dotyczących spotkania klubu Italia w dniu 4 marca 1997 r., o argument oparty na braku w odniesieniu do SLM i to jeszcze przed 2000 r. faktur przygotowanych przez osobę zajmującą się kontrolą, a także – o treść oświadczenia złożonego przez spółkę Redaelli w jej wniosku o złagodzenie sankcji z dnia 20 marca 2003 r. (zaskarżona decyzja, motywy 477 i 478, i pkt 128 powyżej).

243 Co się tyczy złożonego przez ITC oświadczenia na temat odręcznych notatek dotyczących spotkania klubu Italia, do którego doszło w dniu 4 marca 1997 r. i na którym reprezentowane były spółki Redaelli, CB, Itas, ITC, Tréfileurope, a także osoba zatrudniona przez osobę zajmującą się kontrolą, Komisja wskazała, że „podczas spotkania producenci zostają poinformowani, że […] Trame i DWK chcą uczestniczyć i że pojawią następnym razem, podczas gdy SLM miała jeszcze wątpliwości” (Durante l’incontro i produttori vengono informati che […] Trame et DWK vogliono partecipare ed interverranno la prossima volta, mentre la SLM è ancora in dubbio). Zdaniem Komisji wątpliwości SLM nie mogą być interpretowane jako przerwanie udziału w klubie Italia.

244 Taka wykładnia nie może jednak satysfakcjonować Sądu ze względu na to, że Komisja na tym etapie nie jest jeszcze w stanie wykazać w sposób wymagany prawem, iż SLM uczestniczyła już w klubie Italia. Przeciwnie, przywołane twierdzenie ITC może raczej sugerować, że w marcu 1997 r. SLM nie wyraziła jeszcze zgody na przyłączenie się do klubu Italia.

245 Niemniej jednak fakt uczestnictwa spółki SLM w klubie Italia wynika jasno ze sprawozdania ze spotkania, do którego doszło w dniu 15 kwietnia 1997 r., w którym uczestniczył przedstawiciel SLM i na którym miały miejsce „rozmowa dotycząca sprzedaży dokonanej przez spółkę Redaelli na rzecz pewnej liczby klientów i w przedmiocie ofert przedstawionych klientom przez SLM i CB, klientów i kwot sprzedaży", „szczegółowy przegląd sprzedaży dokonanych przez […] SLM […]", a także „rozmowa dotycząca przydzielenia kwot (ze wskazaniem konkretnej wielkości procentowej) owym przedsiębiorstwom" (zaskarżona decyzja, załącznik 3).

246 Podobnie, jak wynika z zawartego w zaskarżonej decyzji opisu spotkania klubu Italia, do którego doszło w dniu 30 września 1997 r. w obecności przedstawiciela spółki SLM, omawiane na nim było było „określenie kwot sprzedaży, cen minimalnych i kryteriów ustalania kwot". Spotkanie, do którego doszło w dniu 22 grudnia 1997 r. i co do którego brak jest pewności co do obecności na nim SLM, dotyczyło podobnych zagadnień związanych z tą spółką, podobnie jak spotkania, do których doszło w dniu 11 stycznia 1998 r., w dniu 29 stycznia 1998 r., w dniu 1 lutego 1998 r., w dniu 5 marca 1998 r., w dniu 12 kwietnia 1998 r., w dniu 19 kwietnia 1998 r., w dniu 21 czerwca 1998 r., w dniu 3 września 1998 r., w dniu 27 września 1998 r., w dniu 15 listopada 1998 r., w dniu 29 listopada 1998 r., w dniu 14 grudnia 1998 r., w dniu 20 stycznia 1999 r., w dniu 6 lutego 1999 r., w dniu 24 lutego 1999 r., w dniu 11 marca 1999 r., w dniu 30 marca 1999 r., w dniu 18 maja 1999 r., w dniu 15 czerwca 1999 r., w dniu 30 czerwca 1999 r., w dniu 16 lipca 1999 r., w dniu 7 września 1999 r., w dniu 5 października 1999 r., w dniu 19 października 1999 r., w dniu 29 listopada 1999 r., w dniu 4 grudnia 1999 r., w dniu 14 grudnia 1999 r., a także – w dniu 18 stycznia 2000 r., tym razem z odnotowaną obecnością SLM.

247 Następnie, aż do spotkania, do którego doszło w dniu 16 września 2002 r. w Mediolanie (Włochy), odbyły się też inne spotkania, na których obecny był przedstawiciel spółki SLM, a ich przedmiotem były dyskusje dotyczące głównie kwot lub cen.

248 W tym kontekście za pomocą okoliczności polegającej na tym, że w określonym momencie w 1998 r. w znajdującej się w posiadaniu Tréfileurope tabeli wspomniano o przydzielaniu klientów w 1998 r. wskazując przy tym na SLM, lecz bez dotyczących jej danych, jak zostało to należycie przedstawione w załączniku 3 do zaskarżonej decyzji, nie jest się w stanie zakwestionować twierdzenia, które można wywnioskować z ogółu przywołanych wyżej dowodów, a mianowicie, że Komisja ustaliła z wystarczającą dla Sądu mocą dowodową, że począwszy od dnia 15 kwietnia 1997 r. SLM uczestniczyła w mających niewątpliwie antykonkurencyjny cel dyskusjach klubu Italia.

249 Podobnie, nie można podważyć powyższego wniosku za pomocą faktu, że osoba zajmująca się kontrolą nie przedłożyła dotyczących SLM faktur pochodzących sprzed 2000 r., ani też za pomocą oświadczenia złożonego przez spółkę Redaelli we wniosku o złagodzenie sankcji, z którego treści wynika, że SLM przyłączyła się do klubu Italia na późniejszym etapie jego funkcjonowania.

250 Ponadto, tytułem uzupełnienia należy zaznaczyć, że – jak twierdzi SLM – Komisja przyjęła jej udział w klubie Europa wyłącznie w odniesieniu do okresu od dnia 11 września 2000 r. do dnia 19 września 2002 r. (zaskarżona decyzja, motyw 865, i pkt 131 powyżej) i że instytucja ta ustaliła, iż dopiero począwszy od dnia 29 listopada 1999 r. SLM wiedziała lub powinna była wiedzieć, że, uczestnicząc w klubie Italia, brała udział w bardziej ogólnym i obejmującym różne poziomy systemie, którego celem było ustabilizowanie, w celu uniknięcia obniżenia cen, rynku stali w skali obejmującej cały kontynent europejski (zaskarżona decyzja, motyw 650, pkt 129 powyżej). Chodzi tu bowiem o okoliczności pozwalające uznać charakter uczestnictwa spółki SLM w naruszeniu za szczególny i różniący się od charakteru uczestnictwa w nim innych przedsiębiorstw, takich jak spółki Redaelli lub Tréfileurope, które dłużej lub pełniej uczestniczyły w różnych elementach składowych jednolitego naruszenia.

– Wnioski

251 Z powyższego wynika, że uczestnictwo spółki SLM w klubie Italia może zostać wykazane w sposób wystarczający począwszy od dnia 15 kwietnia 1997 r., a nie – od dnia 10 lutego 1997 r., przy czym udział ten jest następnie wykazany aż do września 2002 r.

252 W konsekwencji należy stwierdzić nieważność zaskarżonej decyzji w tym zakresie i pomniejszyć czas trwania naruszenia zarzucanego SLM o okres dwóch miesięcy od dnia 10 lutego do dnia 14 kwietnia 1997 r. Okres ten pozostaje bez wpływu na czas trwania przyjęty wobec Ori Martin, ponieważ odpowiedzialność za naruszenie popełnione przez SLM została jej przypisana dopiero od dnia 1 stycznia 1999 r.

253 Podobnie, co się tyczy spółki SLM, należy przypomnieć, co następuje:

— Komisja przyjęła jej uczestnictwo w klubie Europa tylko w odniesieniu do okresu od dnia 11 września 2000 r. do dnia 19 września 2002 r. (zaskarżona decyzja, motyw 865, i pkt 131 powyżej);

— począwszy od dnia 29 listopada 1999 r. spółka ta wiedziała lub powinna była wiedzieć, że uczestnicząc w klubie Italia brała udział w bardziej ogólnym i obejmującym różne poziomy systemie, którego celem było ustabilizowanie, w celu uniknięcia obniżenia cen, rynku stali w skali obejmującej cały kontynent europejski (zaskarżona decyzja, motyw 650, pkt 129 powyżej).

254 Te okoliczności faktyczne winny również zostać uwzględnione przy obliczaniu kwoty grzywny nałożonej na SLM, ponieważ okazuje się, że Komisja nie dokonała rozróżnienia między różnymi rodzajami uczestnictwa SLM w kartelu: najpierw tylko w ramach klubu Italia od kwietnia 1997 r. do końca listopada 1999 r., a następnie na szczeblu paneuropejskim od grudnia 1999 r. do września 2002 r.

255 Konsekwencje powyższych rozważań dla ustalenia kwoty grzywny zostaną określone poniżej, w ramach wykonywania przez Sąd nieograniczonego prawa orzekania.

d) W przedmiocie części wartości sprzedaży ustalonej dodatkowo

Argumenty stron

256 Argumenty podnoszone przez SLM i Ori Martin odnośnie nałożenia przez Komisję przewidzianej w pkt 25 wytycznych z 2006 r. kwoty dodatkowej są takie same jak te, które zostały przedstawione przy ocenie wagi naruszenia. Ich zdaniem nie można w żaden sposób zrozumieć powodów podjęcia decyzji o podwyższeniu kwoty grzywny o 19% wartości sprzedaży spółki SLM. Decyzję tę należy zaś ocenić negatywnie, w szczególności biorąc pod uwagę ograniczoną rolę SLM. Ogólnie rzecz biorąc, przyjęcie okoliczności obciążającej związanej z samym tylko wywarciem skutku odstraszającego jest niesprawiedliwe i porównywalne do nałożenia drugiej kary za te same czyny. Poza tym ustalenie identycznej, określonej w procentach, wartości w stosunku do wszystkich przedsiębiorstw będących adresatami zaskarżonej decyzji – z wyjątkiem Fundii, Socitrelu, Fapriceli i Proderacu – niezależnie od ich stopnia zaangażowania w naruszenie i odgrywanych przez nie ról, jest sprzeczne z zasadą równego traktowania.

257 Komisja nie zgadza się z tą argumentacją. W niniejszej sprawie jedynie dokonała ona dostosowania kwoty podstawowej grzywny ze względu na horyzontalny charakter kartelu podlegającego sankcji, a zatem – jego szczególną wagę, niezależnie od znaczenia uzyskanej niezgodnej z prawem korzyści. Żaden z podmiotów nie został ukarany dwukrotnie.

Ocena Sądu

258 Punkt 25 wytycznych z 2006 r. stanowi:

„[…] niezależnie od okresu uczestnictwa danego przedsiębiorstwa w naruszaniu przepisów Komisja dołączy do kwoty podstawowej kwotę w wysokości 15 do 25% wartości sprzedaży […] w celu odstraszania przedsiębiorstw od samego zawierania porozumień horyzontalnych dotyczących ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji. Komisja może zastosować tego rodzaju kwotę dodatkową także w wypadku innych naruszeń przepisów. W celu podjęcia decyzji co do części wartości sprzedaży, która zostanie uwzględniona w danym przypadku, Komisja weźmie pod uwagę pewne czynniki, w szczególności określone w pkt 22”.

259 W niniejszej sprawie z zaskarżonej decyzji wynika, że, przypomniawszy treść wspomnianego przepisu w motywie 957, Komisja uznała w jej motywie 962, iż „[m]ając na względzie okoliczności sprawy, w szczególności czynniki omówione w sekcji 19.1.3 [dotyczące wagi naruszenia], stwierdzić należy, że adekwatna będzie kwota dodatkowa w wysokości 16% wartości sprzedaży w przypadku Fundii, 18% – w przypadku Socitrelu, Fapriceli i Proderacu oraz 19% w przypadku pozostałych przedsiębiorstw [w tym SLM]”.

260 W tym względzie należy stwierdzić, że naruszenie, w którym uczestniczyła SLM, charakteryzuje się istnieniem porozumień horyzontalnych dotyczących ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji, które są najbardziej szkodliwe dla konkurencji w obrębie Unii. Komisja zaś wskazała, iż w takim przypadku, w celu odstraszania przedsiębiorstw od samego już tylko angażowania się w niedozwolone działania, dołącza ona do kwoty podstawowej kwotę w wysokości od 15 do 25% wartości sprzedaży, co też uczyniła w niniejszej sprawie, ustalając tę kwotę na 19% w odniesieniu do SLM.

261 Takie rozumowanie, przedstawione z odpowiednim wyprzedzeniem, nie może zostać uznane za niesprawiedliwe lub porównywalne do nałożenia drugiej kary, ponieważ stanowi ono jedynie powtórzenie tych elementów, które Komisja, jak poinformowała, ma zamiar brać pod uwagę przy określaniu kwoty grzywny. W tym względzie Komisja stoi na stanowisku nie przekracza ona granic odnoszących się do przedsiębiorstw reguł konkurencji określonych w art. 101 TFUE i art. 23 rozporządzenia nr 1/2003 dotyczącego wprowadzenia ich w życie, i wskazuje, że przy ustalaniu kwoty podstawowej grzywny właściwym jej zdaniem jest doliczanie do wysokości grzywny pewnej kwoty, której wysokość jest niezależna od czasu trwania naruszenia przepisów, co ma na celu odstraszenie przedsiębiorstw od angażowania się w niedozwolone działania.

262 Podobnie jak ma to miejsce w przypadku oceny wagi naruszenia dokonywanej przy określaniu kwoty podstawowej grzywny, elementy uwzględnione przez Komisję w tym stadium analizy dotyczą naruszenia ujętego ogólnie. Dopiero na późniejszym etapie Komisja jest zobowiązana dostosować kwotę podstawową tak, by uwzględnić ewentualne okoliczności łagodzące, w tym również tę podnoszoną przez skarżące i związaną z ograniczonym charakterem odgrywanej przez nie w ramach kartelu roli.

263 Ponieważ SLM nie przedstawiła niczego, za pomocą czego można by było podważyć przedstawione przez Komisję rozumowanie w przedmiocie charakteru naruszenia, łącznego udział rynkowego zainteresowanych przedsiębiorstw, zakresu geograficznego i wprowadzenia naruszenia w życie, które to elementy zostały w tym względzie wzięte pod uwagę w zaskarżonej decyzji, uznać należy, że nie można podważyć adekwatności doliczenia przez Komisję pewnej niezależnej od czasu trwania naruszenia kwoty do kwoty podstawowej grzywny.

264 Ponadto, nawet jeśli Komisja nie przedstawia szczególnego uzasadnienia dotyczącego części wartości sprzedaży przyjętej jako podstawa dla obliczenia kwoty dodatkowej, w tym względzie wystarczy odesłać do analizy czynników wykorzystanych przy ocenie wagi naruszenia. Rozważania dotyczące

badania pod kątem uzasadnienia części przyjętej w celu ustalenia wartości sprzedaży służącej odzwierciedleniu wagi naruszenia znajdują bowiem również zastosowanie do oceny powodów przedstawionych jako uzasadnienie części wartości sprzedaży przyjętej jako podstawa przy obliczaniu kwoty dodatkowej o działaniu odstraszającym (zob. podobnie i analogicznie wyrok z dnia 11 lipca 2013 r., Ziegler/Komisja, C-439/11 P, Zb.Orz., EU:C:2013:513, pkt 124).

265 Z powyższych rozważań wynika, że podniesione przez skarżące części zarzutu dotyczące uwzględnienia przez Komisję przy ustalaniu kwoty podstawowej grzywny na podstawie wytycznych z 2006 r. kwoty dodatkowej należy oddalić.

4. *W przedmiocie elementów branych pod uwagę w celu dostosowania kwoty podstawowej*

266 W odniesieniu do elementów wziętych pod uwagę w celu dostosowania kwoty podstawowej grzywny należy zbadać następujące części zarzutu: po pierwsze, podniesione przez SLM i Ori Martin argumenty dotyczące okoliczności łagodzących, i, po drugie, podniesione przez SLM argumenty dotyczące złagodzenia sankcji.

a) W przedmiocie okoliczności łagodzących

Argumenty stron

267 SLM i Ori Martin podnoszą, że Komisja niesłusznie nie uwzględniła na rzecz SLM przewidzianych w pkt 29 wytycznych z 2006 r. okoliczności łagodzących. W tym względzie SLM podnosi, że jej udział rynkowy w Europie i we Włoszech był znikomy (odpowiednio, 3% i 10%), jej uczestnictwo w naruszeniu – późne i ograniczone; przypomina ona także, że przyznała się do znaczącej części zarzucanych jej faktów już w kilka dni po przeprowadzeniu kontroli. Ze względu na stosowane przez nią agresywne praktyki handlowe SLM zawsze była postrzegana przez pozostałych uczestników naruszenia jako „outsider". Co więcej, SLM nie uczestniczyła w większości spotkań kartelu, natomiast odnotowała znaczne straty z powodu swojego zachowania oraz poniosła kary, które pociągnęło ono za sobą w przypadku przedsiębiorstw uczestniczących w naruszeniu od 1995 r. Ori Martin twierdzi zaś, że Komisja nie uwzględniła faktu, że uczestnictwo spółki SLM w naruszeniu było zarówno późne, jak i ograniczone.

268 Komisja kwestionuje tę argumentację.

Ocena Sądu

269 Punkt 29 wytycznych z 2006 r. stanowi:

„Kwota podstawowa grzywny może zostać obniżona, jeżeli Komisja stwierdzi występowanie okoliczności łagodzących takich jak:

— dostarczenie przez dane przedsiębiorstwo dowodu, że położyło ono kres naruszaniu przepisów po pierwszej interwencji Komisji. Nie odnosi się to jednak do tajnych porozumień lub praktyk (w szczególności karteli);

— dostarczenie przez dane przedsiębiorstwo dowodu, że naruszenie przepisów spowodowane było zaniedbaniem;

— dostarczenie przez dane przedsiębiorstwo dowodu, że jego udział w naruszeniu przepisów jest zasadniczo ograniczony, a w konsekwencji udowodnienie, że w okresie, w którym przystąpiło ono do wywołujących naruszenie przepisów porozumień, w istocie powstrzymywało się ono od

stosowania postanowień tych porozumień, przyjmując na rynku postawę pro-konkurencyjną; sam fakt udziału przedsiębiorstwa w naruszeniu przez okres krótszy niż w przypadku innych przedsiębiorstw nie jest uznawany za okoliczność łagodzącą, gdyż okoliczność ta znajduje już odzwierciedlenie w kwocie podstawowej;

— aktywna współpraca danego przedsiębiorstwa z Komisją, wykraczająca poza zakres stosowania komunikatu o łagodzeniu sankcji i zakres jego prawnego zobowiązania do współpracy;

— udzielone na podstawie przepisów prawnych lub przez organy publiczne upoważnienie lub zachęta do działań zakłócających konkurencję".

270 W niniejszej sprawie SLM podnosi trzy rodzaje argumentów mających przemawiać za tym, że przy określaniu kwoty grzywny Komisja powinna była uwzględnić jedną lub szereg okoliczności łagodzących. Chodzi tu, po pierwsze, o jej niewielkie udziały rynkowe w Europie i we Włoszech, po drugie, o jej współpracę z Komisją i, po trzecie, o odegraną w ramach kartelu rolę, która była ograniczona zarówno z uwagi na czas trwania jej uczestnictwa, jak i ze względu na jego charakter. Ten ostatni argument podnosi również spółka Ori Martin.

271 Jeśli chodzi o argument oparty na znikomym udziale SLM w rynkach poszczególnych państwa europejskich objętych naruszeniem (szacowanym na mniej niż 3%) i we Włoszech (szacowanym na mniej niż 10%), należy zaznaczyć, że okoliczność, iż taki argument nie jest wyraźnie wymieniony wśród okoliczności łagodzących, które mogą być wzięte pod uwagę przy ustalaniu kwoty grzywny, nie wystarcza do jego ewentualnego odrzucenia. W pkt 29 wytycznych wskazane zostały jedynie w sposób orientacyjny i niewyczerpujący niektóre z okoliczności łagodzących, które mogą zostać wzięte pod uwagę – jak wynika to z wyrażenia „takich jak", które zostało w nich użyte (zob. podobnie wyrok z dnia 25 października 2011 r., Aragonesas Industrias y Energía/Komisja, T-348/08, Zb.Orz., EU:T:2011:621, pkt 279 i 280).

272 W niniejszym przypadku jednakże nie można zarzucać Komisji, iż nie uwzględniła znikomości posiadanych przez SLM udziałów w rynku jako czynnika prowadzącego do obniżenia kwoty grzywny z tytułu okoliczności łagodzących.

273 Z punktu widzenia metodologicznego należy podkreślić przede wszystkim, że Komisja przy ustalaniu wysokości grzywny wzięła pod uwagę względne znaczenie spółki SLM w sektorze stali sprężającej, gdyż za punkt wyjścia w swoich obliczeniach przyjęła wartość sprzedaży zrealizowanej przez to przedsiębiorstwo w związku z naruszeniem.

274 Ponadto wskazana przez SLM wielkość udziałów rynkowych nie jest, jako taka, bez znaczenia. Należy ją również porównać z wielkością udziałów rynkowych posiadanych przez wszystkich uczestników naruszenia, stanowiącą około 80% sprzedaży stali sprężającej w ramach EOG, przy czym krajem o najwyższym zużyciu stali sprężającej są Włochy, a także – strukturę popytu, która jest bardzo niejednorodna i składa się z bardzo małej grupy dużych klientów (zaskarżona decyzja, motywy 98–102, i pkt 14–16 powyżej).

275 Ponadto należy stwierdzić, że SLM nie przedstawiła żadnych dowodów pozwalających na ustalenie, w jaki sposób wielkość jej udziału rynkach europejskim i włoskim uzasadnia, jako taka, obniżenie kwoty podstawowej grzywny z tytułu okoliczności łagodzących.

276 W braku podniesienia jakiejkolwiek argumentacji w tym względzie nie można zarzucać Komisji, że ta nie zastanowiła się nad tym, czy niewielki rozmiar udziałów rynkowych SLM mógłby uzasadniać wzięcie go pod uwagę przy ustalaniu kwoty grzywny jako okoliczności łagodzącej.

277 Argument oparty na konieczności uwzględnienia znikomego rozmiaru udziałów rynkowych SLM jako okoliczności łagodzącej, której zachodzenie Komisja powinna była stwierdzić zgodnie z pkt 29 wytycznych z 2006 r., należy zatem oddalić jako bezzasadny.

278 Jeśli chodzi o argument oparty na współpracy z Komisją, SLM przypomina, że przyznała się do uczestnictwa w szeregu zarzucanych jej okoliczności faktycznych kilka dni po przeprowadzeniu kontroli, a twierdzenie to nie zostało zakwestionowane przez Komisję.

279 W tym względzie należy przypomnieć, że, jak wskazano w zaskarżonej decyzji, zdaniem Komisji brak podważenia okoliczności faktycznych nie wystarcza sam w sobie do uzasadnienia obniżenia grzywny ze względu na okoliczności łagodzące. Odnośnie tego instytucja ta podniosła, że nie jest ona już związana swą wcześniejszą praktyką w tej względzie i że w pewnym momencie zrezygnowała ona z obniżania grzywny za niepodważanie okoliczności faktycznych, które było przewidziane w komunikacie Komisji dotyczącym nienakładania grzywien lub obniżenia ich kwoty w sprawach dotyczących karteli (Dz.U. 1996, C 207, s. 4) (zaskarżona decyzja, motyw 1009).

280 Należy w każdym razie stwierdzić, że przyznanie przez SLM części zarzucanych jej faktów nie mogło ułatwić pracy Komisji w zakresie stwierdzenia naruszenia, ponieważ ta część, o którą chodzi, odpowiada okresowi od 1999 r. do 2002 r., odnośnie do którego Komisja posiadała już kilka źródeł informacji i liczne dowody, zdobyte, w szczególności, przy okazji kontroli przeprowadzonych we wrześniu 2002 r. Przyznanie przez SLM, że doszło do tych okoliczności faktycznych, nie miało zatem wpływu na stwierdzenie naruszenia w stosunku do niej lub innych uczestniczących w naruszeniu przedsiębiorstw.

281 Argument oparty na konieczności uwzględnienia przyznania się przez SLM do części zarzucanych jej czynów jako okoliczności łagodzącej, której zachodzenie Komisja powinna była stwierdzić zgodnie z pkt 29 wytycznych z 2006 r., należy zatem oddalić jako bezzasadny.

282 W tym względzie z akt sprawy wynika, że ani informacje przekazane Komisji przez SLM w piśmie z dnia 25 października 2002 r., ani te przekazane później w jej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, nie miały wpływu na stwierdzenie naruszenia. Informacje dotyczące ekspansji klubu Europa od września 2000 r. do września 2002 r. pochodzą zaś w istocie z innych źródeł.

283 Jeśli chodzi o argument oparty na marginalnej roli SLM w naruszeniu, zarówno w aspekcie okresu, w którym była odgrywana, jak i jej charakteru, należy od razu zaznaczyć, że, jeśli chodzi o ograniczony czas trwania uczestnictwa SLM w naruszeniu, okoliczność ta została już wzięta pod uwagę na etapie ustalania kwoty podstawowej grzywny, która uwzględnia czas trwania uczestnictwa każdego z przedsiębiorstw w naruszeniu.

284 W wytycznych z 2006 r. Komisja uznała zaś, ze „sam fakt udziału przedsiębiorstwa w naruszeniu przez okres krótszy niż w przypadku innych przedsiębiorstw nie jest uznawany za okoliczność łagodzącą, gdyż okoliczność ta znajduje już odzwierciedlenie w kwocie podstawowej”.

285 Choć nie można wykluczyć, że w pewnych przypadkach możnaby było uwzględnić istotną różnicę w czasie trwania udziału poszczególnych przedsiębiorstw w naruszeniu jako okoliczność łagodzącą, sytuacja taka nie zachodzi w niniejszej sprawie. Spółka SLM uczestniczyła bowiem w klubie Italia od wielu lat i czyniła to z pełną świadomością. Uczestnictwo to trwało wystarczająco długo, aby uzasadnić brak konieczności uwzględnienia przez Komisję czasu trwania uczestnictwa SLM w naruszeniu jako okoliczności łagodzącej.

286 Strony spierają się też, jakie znaczenie należało przypisać dowodom przedstawionym odnośnie rzekomo ograniczonego charakteru uczestnictwa spółki SLM w naruszeniu i wpływu, jaki okoliczność ta powinna mieć na określenie kwoty grzywny nałożonej na to przedsiębiorstwo.

287 W tym względzie z pkt 29 wytycznych z 2006 r. wynika, że, co do zasady, w celu stwierdzenia wystąpienia okoliczności łagodzących Komisja zwraca się do danego przedsiębiorstwa, aby „dostarczyło dowodu, że jego udział w naruszeniu przepisów jest zasadniczo ograniczony", oraz „w konsekwencji udowodni[ć], że w okresie, w którym przystąpiło ono do wywołujących naruszenie przepisów porozumień, w istocie powstrzymywało się ono od stosowania postanowień tych porozumień, przyjmując na rynku postawę prokonkurencyjną".

288 W przeszłości Komisja uznawała, iż przedsiębiorstwo, które odgrywało „wyłącznie biern[ą] rol[ę] lub [poszło] w ślad za liderem w danym naruszeniu", mogło skorzystać z obniżenia kwoty podstawowej z tytułu okoliczności łagodzących (zob. pkt B.3 wytycznych z 1998 r.).

289 Zdaniem spółki SLM jej uczestnictwo w kartelu odpowiada tej definicji. W niniejszym przypadku powołuje się ona na swoje agresywne praktyki handlowe, na straty wynikające, z uwagi na nałożone kary, z jej zachowania, na okoliczność, że inne przedsiębiorstwa uczestniczące w naruszeniu nie uważały jej, przynajmniej aż do 2000 r., za członka kartelu; powołuje się ona także na fakt, iż nie uczestniczyła ona w większości jego spotkań.

290 Zdaniem Komisji, uczestnictwo spółki SLM w kartelu nie odpowiada powyższej definicji.

291 W związku z tym w motywie 990 zaskarżonej decyzji Komisja przy okazji oceny argumentacji dotyczącej „nieznacznej lub biernej roli" wskazała, co następuje:

„SLM w sposób ciągły i regularny uczestniczyła w kartelu i przyczyniała się do ustalania kwot, przydziału klientów i ustalania cen oraz wymiany szczególnie chronionych informacji handlowych na ponad stu spotkaniach klubu Italia, które miały miejsce między 1997 r. a 2002 r. […]. Ponadto, wbrew temu, co podnosi SLM, spółki ITC i Tréfileurope, jak również CB, potwierdzają uczestnictwo spółki SLM w kartelu […]. Rola SLM w kartelu nie może zatem zostać uznana za znacznie ograniczoną lub wyłącznie bierną i podrzędną".

292 Po zbadaniu różnych przedstawionych przez Komisję dowodów, a zwłaszcza tych przedstawionych w załączniku 3 do zaskarżonej decyzji w odniesieniu do spotkania w dniu 15 kwietnia 1997 r., które odbyło się w obecności przedstawiciela spółki SLM, a którego treść została przedstawiona przez ITC i Tréfileurope, stwierdzić należy, że SLM była postrzegana jako uczestnik kartelu na długo przed 2000 r.

293 Ponadto okazuje się, jak wynika to również z zaskarżonej decyzji, że SLM uczestniczyła w wielu spotkaniach kartelu, a okoliczność ta wystarcza, aby nie można było zakwalifikować jej uczestnictwa jako wyłącznie biernego i nieznaczącego lub istotnie ograniczonego.

294 Ponadto w motywach 1015–1022 zaskarżonej decyzji, przy okazji badania argumentacji odnoszącej się do „uchylania się od stosowania/ istotnie ograniczonej roli" Komisja wskazuje, że SLM – podobnie jak inne przedsiębiorstwa – podniosła, że nie wykonywała mających znamiona zmowy porozumień lub że zachowywała się na rynku w sposób konkurencyjny, zakłócając w ten sposób działanie kartelu. Na poparcie tego twierdzenia wskazano, że SLM przedstawiła różne faktury i zwiększyła swój obrót.

295 Ustosunkowując się do tych twierdzeń Komisja podniosła, że:

— „większość przedstawionych dowodów to głównie dane, które są poświadczone jedynie przez spółkę, która je przedkłada" (motyw 1018 zaskarżonej decyzji);

— „[w] każdym razie sporadyczne przypadki oszustw w odniesieniu do ustalonych cen i podziału przydzielonych kwot czy też klientów nie wykazują same w sobie, że dany podmiot nie wykonywał tajnych porozumień. Spory wewnętrzne, rywalizacja i oszustwa są właściwe dla wszystkich karteli, w szczególności jeżeli są one długoterminowe […]. Fakt, że przedsiębiorstwo nie przestrzegało

niektórych porozumień nie oznacza zatem, że nie zastosowało ono żadnego z porozumień kartelowych, a jego postawa na rynku była w pełni konkurencyjna" (motyw 1018 zaskarżonej decyzji);

— „stosowanie mających znamiona zmowy porozumień było zapewniane przez system kontroli […] i bardzo częste spotkania konkurentów w ramach kartelu, w trakcie których to spotkań regularnie wymieniano szczególnie chronione informacje, co umożliwiało stronom porównywanie obrotów i uzgadnianie lub rewidowanie kwot, cen i przydziału klientów. […] est bezsporne, że SLM […], podobnie jak wszyscy pozostali adresaci niniejszej decyzji, uczestniczyli regularnie w spotkaniach, w trakcie których omawiano i kontrolowano ceny, kwoty i klientów […]. Ponadto w przypadku […] spółki SLM […], należy wspomnieć o monitorowaniu jej sprzedaży, które było prowadzone przez zewnętrznego audytora, […]" (zaskarżona decyzja, motyw 1019).

296 Podsumowując, Komisja jest zdania, iż „oczywiste jest, że żadna ze stron nie udowodniła, iż faktycznie uchylała się od stosowania uzgodnień o charakterze naruszenia poprzez przyjęcie konkurencyjnej postawy na rynku lub że przynajmniej wyraźnie i w znaczącym stopniu naruszała zobowiązania mające na celu wprowadzenie tego kartelu w życie, do tego stopnia, iż zakłócała ona samo funkcjonowanie tego kartelu" oraz że „[z] powyższego wynika, iż nie można uwzględnić żadnej okoliczności łagodzącej na podstawie uchylania się od stosowania porozumień lub odgrywania istotnie ograniczonej roli" (motyw 1022).

297 Jednakże należy zauważyć, że chociaż z akt sprawy wynika, iż SLM rzeczywiście regularnie uczestniczyła w mających znamiona zmowy spotkaniach oraz iż podlegała mechanizmowi kontroli, to zagadnienie, czy w wyniku tych spotkań i pomimo mechanizmu kontroli SLM, jak sama twierdzi, przyjęła postawę konkurencyjną na rynku, nie jest pozbawione znaczenia. Twierdzenie Komisji, zgodnie z którym odrzuca ona argumentację SLM ze względu na to, że z akt sprawy wynika, iż spółka ta uczestniczyła w naruszeniu, nie jest zatem przekonujące.

298 Podobnie argument oparty na braku „poświadczenia" informacji przekazanych przez SLM nie wystarcza do tego, aby odmówić im jakiejkolwiek wartości. Jeżeli Komisja miała choćby najmniejszą wątpliwość co do autentyczności lub prawdziwości informacji, które można było wydedukować z faktur przekazanych przez SLM lub co do podnoszonego zwiększenia obrotu, miała ona możliwość zażądania dodatkowych informacji od SLM lub wszczęcia własnego dochodzenia w sprawie tych informacji.

299 Niemniej jednak należy stwierdzić, że, jak wynika z analizy tych faktur i przedstawionych przez strony w tej kwestii na rozprawie uwag, faktur tych było raczej niewiele i dotyczyły one jedynie bardzo krótkiego okresu czasu, mianowicie początku listopada 2011 r. Zatem powołanie się na te dokumenty te nie przyczynia się do wykazania, że w okresie, w którym SLM przystąpiła do mających znamiona naruszenia porozumień, w rzeczywistości powstrzymywała się ona od ich stosowania, przyjmując na rynku postawę prokonkurencyjną. W niniejszym przypadku zasadne jest zatem przypomnienie przez Komisję, że, ogólnie rzecz biorąc, „sporadyczne przypadki oszustw" nie świadczą same w sobie o tym, że dany podmiot nie wykonywał mających znamiona zmowy porozumień.

300 Ponadto SLM nie przedstawia żadnego dowodu na poparcie twierdzenia, zgodnie z którym była ona, ze względu na stosowane przez nią agresywne praktyki handlowe, postrzegana przez pozostałych uczestników naruszenia jako „outsider" i z tego powodu doświadczyła retorsji ze strony pozostałych uczestników kartelu. Twierdzenia te nie mogą być zatem brane pod uwagę.

301 Argument oparty na tym, że Komisja, uwzględniając dokumenty przekazane jej w toku postępowania administracyjnego musiała stwierdzić, iż uczestnictwo spółki SLM w naruszeniu było w istocie ograniczone w rozumieniu pkt 29 wytycznych z 2006 r., należy zatem oddalić jako bezzasadny.

302 Z powyższych rozważań wynika, że zastrzeżenia skarżących dotyczące różnego rodzaju argumentów podniesionych w celu ustalenia zachodzenia okoliczności łagodzących w rozumieniu przyjętym w pkt 29 wytycznych z 2006 r., należy oddalić.

b) W przedmiocie oświadczeń złożonych w ramach wniosku o złagodzenie sankcji

Przypomnienie treści zaskarżonej decyzji

303 W zaskarżonej decyzji Komisja wskazuje, co następuje:

„(1126)
SLM wnosi o obniżenie grzywny ze względu na przekazanie w odpowiedzi na pierwsze wystosowane przez Komisję żądanie udzielenia informacji danych, które ją obciążały, co wykracza poza zwykłą współpracę. Twierdzi ona ponadto, że nie mogła przedstawić więcej informacji z uwagi, po pierwsze, na to, że w owym czasie nie była w stanie określić, jakimi dowodami Komisja już dysponowała, a z drugiej strony przez to, że jej rola w naruszeniu była marginalna. Wreszcie twierdzi ona, że Komisja wykorzystała jej oświadczenia w celu mocniejszego uzasadnienia swoich wniosków.

(1127)
Komisja powtarza, że, aby móc uzasadnić obniżenie grzywny zgodnie z komunikatem w sprawie łagodzenia sankcji, przedłożone informacje powinny wnosić istotną wartość dodaną. Ich samooskarżający charakter lub fakt, iż Komisja odwołuje się do nich w opisie kartelu nie są zatem decydujące. Jeżeli przedsiębiorstwo wnosi o złagodzenie sankcji, powinno ponadto dostarczyć Komisji wszelkie odpowiednie informacje znajdujące się w jego posiadaniu; ma też większe szanse uzyskania złagodzenia sankcji, jeśli działa bezzwłocznie. Fakt, że SLM nie była w stanie przedstawić większej ilości informacji, ponieważ nie wiedziała, jakimi dowodami Komisja już dysponowała, nie ma znaczenia.

(1128)
Jeżeli chodzi o istotną wartości dodaną współpracy ze strony spółki SLM, zwróciła się ona o obniżenie grzywny w dniu 30 października 2002 r., jednocześnie udzielając odpowiedzi na wystosowane przez Komisję pismo zawierające żądania udzielenia informacji. W odpowiedzi tej SLM potwierdza własny udział w spotkaniach czworakiego rodzaju, a mianowicie – w spotkaniach ESIS [Eurostress Information Service, z siedzibą w Düsseldorfie], spotkaniach producentów włoskich na poziomie zarządów od 1999 r. do 2002 r., spotkaniach producentów europejskich na poziomie zarządów/departamentów handlowych w 2001 r. i spotkaniach producentów włoskich na poziomie handlowców w latach 1999–2002. Zgodny ze sporządzonym przez nią opisem przebieg tych spotkań wynika jednak z dowodów, którymi Komisja już wcześniej dysponowała, a złożone przez tę spółkę oświadczenia miały ogólnikowy charakter.

(1129)
Podobnie, jeśli chodzi o ekspansję klubu Europa, SLM wyjaśnia, że w 2001 r. miały miejsce spotkania producentów europejskich i włoskich mające na celu negocjacje dotyczące status quo włoskiego eksportu na rynek europejski. Oświadcza ona, że wzięła udział w trzech z tych spotkań i przekazuje sprawozdanie z dwóch spotkań, a w szczególności ze spotkania w dniu 4 września 2001 r. (opisującego próbę ustalenia status quo włoskiego eksportu i stabilizacji cen), które zostało wymienione w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów kilkakrotnie. Jednak dowód, że doszło do tego spotkania – oraz wielu innych – stanowiło już wiele elementów pochodzących ze źródeł wcześniejszych i dowodzących tej samej tezy. Informacje przekazane przez SLM nie przysparzają zatem istotnej wartości dodanej”.

Argumenty stron

304 SLM podnosi, że Komisja niesłusznie nie przyznała jej obniżki kwoty grzywny z tytułu współpracy w toku postępowania administracyjnego. W szczególności SLM podnosi, że, ze względu na odgrywaną przez nią drugorzędną rolę w naruszeniu, podejmując decyzję o współpracy nie była ona w stanie dowiedzieć się, jakie dowody były już w posiadaniu Komisji, co umożliwiło by jej dokonanie oceny tego, czy udzielone przez nią odpowiedzi zwiększały istotnie wartość dowodów. Tymczasem Komisja mogłaby zasadnie postawić jej zarzut braku wartości dodanej przyznanych faktów i okoliczności, gdyby można było ustalić, że przedsiębiorstwo to miało świadomość tego, jakie fakty i okoliczności zostały w inny sposób włączone przez Komisję do akt sprawy. Sytuacja taka nie miała miejsca, gdyż SLM zawiadomiła Komisję, iż pomiędzy producentami stali sprężającej dochodziło co najmniej do czworakiego rodzaju spotkań, a mianowicie: w ramach Eurostress Information Service (ESIS, stowarzyszenia zawodowego producentów stali sprężającej w Europie), pomiędzy producentami europejskimi, pomiędzy wyłącznie producentami włoskimi, na poziomie kierownictwa lub handlowców. Na tej podstawie Komisja określiła uczestników, miejsca, organizatora i treść tych spotkań (zaskarżona decyzja, motyw 1128). Oświadczenia te zostały wykorzystane w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów w celu oparcia na nich pewnych wniosków (zob. pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, pkt 191, 242), co nie miałoby miejsca, gdyby oświadczenia te były pozbawione wartości.

305 Komisja twierdzi, że SLM nie zasługiwała na obniżkę kwoty grzywny, ponieważ nie przedstawiła informacji mających istotną wartość dodaną. Co więcej, w obliczu jej wyrachowanego zachowania i ogólnikowego charakteru przesłanych informacji obniżenie kwoty grzywny nałożonej na SLM mijałoby się z celem.

Ocena Sądu

306 W niniejszej sprawie należy podnieść, że w dniu 9 stycznia 2002 r. Bundeskartellamt przekazał Komisji dokumenty wskazujące na naruszenie art. 101 TFUE w zakresie dotyczącym stali sprężającej.

307 Podobnie, w dniu 19 lipca 2002 r., czyli jeszcze przed przeprowadzeniem kontroli w dniach 19 i 20 września 2002 r., Komisja przyznała przedsiębiorstwu DWK warunkowe zwolnienie z grzywny w odpowiedzi na złożony przez nie w dniu 18 czerwca 2002 r. wniosek. W następstwie tych kontroli szereg przedsiębiorstw złożyło do Komisji wnioski o preferencyjne traktowanie w zamian za współpracę; był to w szczególności wniosek ITC z dnia 21 września 2002 r., ale wnioski takie złożyły także Redaelli w dniu 21 października 2002 r. i Nedri w dniu 23 października 2002 r.

308 W zaskarżonej decyzji Komisja wskazała, że ITC otrzymała obniżenie grzywny o 50% ze względu na to, iż była pierwszym przedsiębiorstwem, które spełniło wymogi określone w pkt 21 komunikatu w sprawie łagodzenia sankcji z 2002 r. W szczególności należy zauważyć, że ITC przedstawiła istotne dane dotyczące zarówno klubu Italia, jak i uzgodnień obejmujących cały kontynent europejski. Komisja wskazała również, że spółka Nedri skorzystała z obniżenia grzywny o 25% ze względu na to, iż była drugim przedsiębiorstwem, które spełniło powyższe wymogi. Inne przedsiębiorstwa, ArcelorMittal Wire France, ArcelorMittal, ArcelorMittal Fontaine, ArcelorMittal Verderio, ArcelorMittal España, Emesa/Galycas i WDI skorzystały z obniżki grzywny w wysokości 20% lub 5%. Wnioski złożone przez Tycsę, Redaelli i SLM zostały zaś odrzucone.

309 Natomiast spółka SLM, udzielając odpowiedzi na wystosowane w toku kontroli żądanie udzielenia informacji, wystąpiła w dniu 25 października 2002 r. z wnioskiem o umożliwienie jej skorzystania z komunikatu w sprawie łagodzenia sankcji z 2002 r., który to wniosek wpłynął do Komisji w dniu 30 października 2002 r. Następnie, w ramach udzielania odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, SLM przekazała Komisji dalsze dowody.

310 Jednakże okazuje się, że dowody przekazane przez SLM charakteryzowała jedynie względna użyteczność dla Komisji, która, po przeprowadzeniu kontroli lub, w szczególności, ze względu na współpracę ze strony spółki ITC, dysponowała już licznymi dowodami powalającymi wykazać różne części naruszenia, na temat których SLM przestawiła informacje. Tak więc informacje dotyczące ekspansji klubu Europa od września 2000 r. do września 2002 r. pochodzą w istocie od innych przedsiębiorstw niż SLM, a tam, gdzie SLM jest cytowana, cytowanych jest również wiele innych przedsiębiorstw, które przekazały dane informacje wcześniej niż SLM (zaskarżona decyzja, motywy 265 i nast.).

311 Z powyższych rozważań wynika, że zarzuty SLM dotyczące konieczności przyznania jej obniżki kwoty grzywny jako wynagrodzenia za współpracę przy udowodnieniu naruszenia powinny zostać oddalone.

5. *W przedmiocie uwzględnienia szczególnej sytuacji SLM*

312 SLM i Ori Martin podnoszą w swojej argumentacji wielokrotnie, że Komisja nie wzięła należycie pod uwagę szczególnego charakteru sytuacji, w której znajdowała się SLM. Zdaniem skarżących przedsiębiorstwo to nie tylko przystąpiło do kartelu na jego późnym etapie, lecz również jego uczestnictwo miał ograniczony charakter, co Komisja powinna była uwzględnić na którymś z etapów ustalania kwoty grzywny. Instytucja ta jednak nie dokonała indywidualizacji kary, ponieważ wzór wykorzystany przez nią w celu określenia kwoty grzywny jest taki sam jak ten, który został zastosowany przy określaniu sankcji względem przedsiębiorstw, które – jak Redaelli – uczestniczyły w naruszeniu we wszystkich jego aspektach i przez cały czas jego funkcjonowania.

313 W niniejszej sprawie do Sądu należy zbadanie, czy, nakładając na SLM sankcję w postaci grzywny wynoszącej, przed zastosowaniem progu 10%, 19,8 mln EUR i obliczonej przy uwzględnieniu w szczególności: całości sprzedaży stali sprężającej dokonanej przez tę spółkę w EOG, obiektywnej wagi naruszenia jako takiego i okresu uczestnictwa spółki SLM w klubie Italia począwszy od spotkania, na którym spółka ta nie była obecna oraz uznając, że nie zachodziła żadna okoliczność łagodząca (zob. pkt 134 powyżej), Komisja oceniła w odpowiedni sposób okoliczności niniejszej sprawy.

314 Jak bowiem wynika z orzecznictwa, zgodnie z zasadą skutecznej ochrony sądowej, której częściami składowymi są zasady proporcjonalności i indywidualizacji kar (zob. pkt 138–142 powyżej), ustalając wysokość grzywny Komisja powinna wziąć pod uwagę nie tylko elementy dotyczące naruszenia jako takiego, lecz również – rzeczywisty udział ukaranego przedsiębiorstwa w danym naruszeniu. Komisja lub, w odpowiednim przypadku, Sąd powinni zatem zapewnić indywidualizację kary w odniesieniu do naruszenia przy uwzględnieniu szczególnej sytuacji charakteryzującej SLM w ramach jednolitego naruszenia opisanego przez tę instytucję w zaskarżonej decyzji.

Warunki uczestnictwa w klubie Italia

315 Przeprowadzając ocenę sankcji nałożonej na SLM można poczynić trzy dotyczące uczestnictwa w klubie Italia uwagi odnoszące się do tego, co zostało przedstawione powyżej w odniesieniu do elementów wziętych pod uwagę przez Komisję przy ustalaniu kwoty grzywny.

316 Po pierwsze, jak podnosi Komisja, zakres geograficzny porozumień zawieranych w ramach klubu Italia wykracza poza Włochy. Poza swym włoskim aspektem klub ów pozwolił również pewnej liczbie przedsiębiorstw stanowiących jądro kartelu – a mianowicie spółkom Redaelli, CB, ITC i Itas (obecnym we Włoszech) oraz Tréfileurope (obecnej we Włoszech i na pozostałym obszarze Europy), lecz także SLM – skoordynować wysiłki producentów włoskich w zakresie wywozu oraz, symetrycznie do tego, zdefiniować wspólną politykę polegającą na reagowaniu na usiłowania producentów z innych państw

europejskich (takich jak spółki Tycsa, Nedri i DWK, które działały czasem w klubie Italia) mających na celu ograniczenie owych wysiłków poprzez zaproponowanie producentom włoskim kwot na wywóz do pozostałych krajów europejskich.

317 Jednakże należy stwierdzić, że przez cały okres, w którym SLM uczestniczyła tylko w tej części składowej naruszenia (zdaniem Komisji, od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 10 września 2000 r.), rozmowy mające miejsce w jej obecności nie dotyczyły Austrii, i, chociaż dotyczyły one Niemiec i Francji, to w tym czasie SLM nie sprzedawała w ogóle lub jeszcze stali sprężającej w tych państwach. Okoliczności te należy wziąć pod uwagę przy ocenie kwoty grzywny nałożonej na SLM.

318 Po drugie, odnośnie do czasu trwania uczestnictwa spółki SLM w klubie Italia, nie można uznać, że jego początek miał miejsce w dniu 10 lutego 1997 r., jak to uznała Komisja, lecz należy przesunąć go na dzień 15 kwietnia 1997 r., gdyż dopiero w odniesieniu do tej daty spełniony zostaje standard dowodu wymagany do tego, aby móc wykazać uczestnictwo w naruszeniu. Okoliczność tę należy również uwzględnić przy ustalaniu kwoty grzywny.

319 Po trzecie, jeżeli chodzi o zakres uczestnictwa spółki SLM w klubie Italia, należy podnieść, że w zaskarżonej decyzji Komisja uznała, iż począwszy od dnia 29 listopada 1999 r. SLM wiedziała lub powinna była wiedzieć, że uczestnicząc w klubie Italia brała udział w systemie bardziej ogólnym, obejmującym różne poziomy, którego celem było ustabilizowanie rynku stali sprężającej w skali obejmującej cały kontynent europejski w celu uniknięcia obniżenia cen (zaskarżona decyzja, motyw 650, pkt 129 powyżej). SLM powzięła więc wiadomość o jednolitym naruszeniu, które zarzuca jej Komisja, dopiero na etapie późniejszym niż inne przedsiębiorstwa.

320 Owa szczególna okoliczność, o której mowa w zaskarżonej decyzji, powinna również zostać uwzględniona na etapie ustalania kwoty grzywny, gdyż stanowi ona czynnik odróżniający sytuację SLM od sytuacji innych przedsiębiorstw ukaranych w niniejszej sprawie, takich jak Redaelli, które brały udział w klubie Italia od momentu jego powstania lub wiedziały o wszystkich aspektach jednolitego naruszenia. Należy też stwierdzić, że sytuacja SLM różni się znacznie od sytuacji trzech przedsiębiorstw, w przypadku których Komisja uwzględniła późniejsze powzięcie wiadomości o paneuropejskim rozmiarze naruszenia. W niniejszej sprawie, działające w ramach klubu España spółki Socitrel, Proderac i Fapricela powzięły wiadomość o istnieniu całościowego planu dopiero w maju 2001, a nie, jak w przypadku spółki SLM, w listopadzie 1999 r. Należy także zauważyć, że SLM nie tylko wiedziała o paneuropejskim rozmiarze naruszenia, ale również w pełni brała w nim następnie udział.

Zasady uczestnictwa w klubie Europa i w innych porozumieniach

321 Bezsporne jest, że SLM nie uczestniczyła w porozumieniu południowym, w klubie España, w koordynacji w zakresie dotyczącym klienta Addteka ani w klubie zuryskim, który poprzedzał klub Europa.

322 Co się tyczy klubu Europa, należy przypomnieć, że uczestnictwo spółki SLM w tym aspekcie jednolitego naruszenia zostało przyjęte tylko w odniesieniu do okresu od dnia 11 września 2000 r. do dnia 19 września 2002 r., który odpowiada okresowi, w którym SLM dysponowała zezwoleniami koniecznymi do sprzedaży stali sprężającej w niektórych państwach objętych działalnością klubu Europa, i w którym to okresie prowadzone były z klubem Italia dyskusje na temat wielkości kwot, które można przyznać eksporterom włoskim.

323 Z powyższych rozważań wynika, że uczestnictwo spółki SLM w naruszeniu nie miało jednolitego charakteru, lecz – było progresywne. SLM najpierw, od kwietnia 1997 r. do końca listopada 1999 r., brała udział tylko w klubie Italia, w grudniu 1999 r. powzięła wiadomość o paneuropejskim wymiarze jednolitego naruszenia, a następnie, od września 2000 r. do września 2002 r., uczestniczyła w klubie Europa.

324 Stwierdzenie to stanowi fakt, który Komisja powinna wziąć pod uwagę przy ocenie sankcji nakładanych na SLM.

325 Niemniej jednak należy także podnieść, że takie stwierdzenie nie oznacza, iż uczestnictwo spółki SLM w naruszeniu było tak ograniczone, jak utrzymują to skarżące. Z akt sprawy wynika bowiem, że począwszy od 2000 r. rolę spółki SLM w klubie Italia, w szczególności w odniesieniu do prowadzonych z klubem Europa dyskusji w przedmiocie ustalania kwot wywozowych, można porównać do roli odgrywanej przez największe z podmiotów uczestniczących w klubie Italia, a mianowicie – przez spółki Redaelli, Itas, CB, ITC i Tréfileurope.

6. *Wnioski*

326 W konsekwencji z powyższego wynika, że sankcja nałożona na SLM, a w części na Ori Martin, jest nieproporcjonalna, w szczególności dlatego, że nie została ona w wystarczający sposób zindywidualizowana, gdyż Komisja, karząc to przedsiębiorstwo grzywną w wysokości 19,8 mln EUR przed zastosowaniem pułapu prawnego 10%, nie wzięła pod uwagę niektórych charakteryzujących jego sytuację szczególnych cech.

327 W szczególności sankcja nałożona przez Komisję nie uwzględnia faktu, że SLM uczestniczyła w jednolitym naruszeniu jedynie na późnym jego etapie i wdrażała się w nie stopniowo, ograniczając się w istocie, w pierwszej kolejności, do porozumień zawartych w ramach klubu Italia w zakresie dotyczącym rynku włoskiego. W niniejszej sprawie Komisja przy obliczaniu kwoty grzywny powinna była wziąć pod uwagę brak zezwoleń, który uniemożliwiał SLM prowadzenie sprzedaży w niektórych państwach członkowskich przed określoną datą oraz brak dowodu, który pozwalałby uznać, że spółka SLM mogła uczestniczyć w kartelu jeszcze przez jej uczestnictwem w spotkaniach klubu Italia.

328 Należy więc stwierdzić nieważność art. 2 pkt 16 zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim Komisja nałożyła w nim na skarżące nieproporcjonalną sankcję.

329 Konsekwencje tego zostaną zbadane poniżej, w ramach przyznanego Sądowi nieograniczonego prawa orzekania, o którego wykonanie wniesiono w niniejszej sprawie.

330 W tych okolicznościach nie ma konieczności badania podniesionych przez strony argumentów dotyczących zarzutu naruszenia zasady równego traktowania czy też zarzutów dotyczących naruszenia niektórych przepisów wytycznych z 2006 r., za pomocą których nie można podważyć lub zmienić powyższej oceny.

D – *W przedmiocie nadzwyczaj długiego czasu trwania postępowania administracyjnego*

1. *Argumenty stron*

331 SLM podnosi, że czas trwania postępowania administracyjnego był zbyt długi. W niniejszej sprawie postępowanie administracyjne trwało ponad osiem lat, a od przeprowadzenia kontroli w dniu 19 września 2002 r. do wysłania pisma w sprawie przedstawienia zarzutów w dniu 30 września 2008 r. upłynęło sześć lat. Tymczasem już w 2002 r. Komisja dowiedziała się o wielu okolicznościach faktycznych, na których następnie oparła zaskarżoną decyzję, a wiele przedsiębiorstw szybko podjęło

współpracę. Zdaniem spółki SLM postępowanie w sprawie opóźniało się z powodu znacznej liczby urzędników, którzy kolejno je prowadzili, w związku z czym spółka ta wnosi do Sądu o nakazanie Komisji przedstawienia listy urzędników, którzy prowadzili postępowanie w okresie od 2002 r. do 2010 r. Po upływie ponad dziesięciu lat trudno jest SLM wypowiadać się na temat okoliczności faktycznych zarzucanych jej, często w sposób pośredni, na podstawie dokumentów napisanych odręcznie przez inne osoby. Podobnie, Komisja potrzebowała sześciu lat, aby rozstrzygnąć kwestię tego, czy należało przyjąć czy też oddalić jej wniosek o złagodzenie sankcji, który został złożony w dniu 30 października 2002 r., a oddalony w dniu 19 września 2008 r., co uniemożliwiło SLM wykonanie prawa do przygotowania we właściwym czasie linii obrony mogącej zapewnić lepszą ochronę jej interesów. Z uwagi na przewlekłość procedur administracyjnych SLM nie miała możliwości przygotowania odpowiedniej obrony w odniesieniu do pierwszych lat zarzucanego jej uczestnictwa w kartelu (1997 r. i 1998 r.).

332 Komisja nie zgadza się z tą argumentacją. W zakresie złożonego przez SLM wniosku dowodego zwraca ona w szczególności uwagę na to, że, biorąc pod uwagę złożoność postępowania, informacja o liczba urzędników odpowiedzialnych kolejno za sprawę jest pozbawiona znaczenia.

2. *Ocena Sądu*

333 Tytułem wstępu należy podnieść, że SLM przyznaje, iż uczestniczyła w naruszeniu począwszy od 1999 r. Okoliczność tę należy wziąć pod uwagę przy ocenie skutków ewentualnego naruszenia zasady rozsądnego terminu.

334 Przestrzeganie rozsądnego terminu w postępowaniach administracyjnych z zakresu wspólnotowej polityki konkurencji stanowi ogólną zasadę prawa Unii, której poszanowanie zapewnia sąd Unii (zob. wyrok z dnia 19 grudnia 2012 r., Heineken Nederland i Heineken/Komisja, C-452/11 P, EU:C:2012:829, pkt 97 i przytoczone tam orzecznictwo).

335 Zasada, zgodnie z którą postępowanie administracyjne powinno zostać zakończone w rozsądnym terminie, została potwierdzona w art. 41 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, zgodnie z którym „każdy ma prawo do bezstronnego i sprawiedliwego rozpatrzenia swojej sprawy w rozsądnym terminie przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii" (wyrok z dnia 5 czerwca 2012 r., Imperial Chemical Industries/Komisja, T-214/06, Zb.Orz., EU:T:2012:275, pkt 284).

336 Rozsądny charakter czasu trwania postępowania należy oceniać w zależności od okoliczności właściwych dla każdej sprawy, a w szczególności w zależności od jej kontekstu, zachowania się stron podczas postępowania, znaczenia, jakie ma sprawa dla biorących w niej udział przedsiębiorstw oraz w zależności od stopnia jej złożoności (zob. podobnie wyrok z dnia 20 kwietnia 1999 r., Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja, T-305/94 do T-307/94, T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 oraz T-335/94, Rec, EU:T:1999:80, pkt 126) a także, w odpowiednim przypadku, w zależności od tego, jakich informacji czy też uzasadnień ma dostarczyć Komisja w odniesieniu do dokonanych przez nią w trakcie postępowania administracyjnego czynności dochodzeniowych.

337 Trybunał orzekł, że postępowanie administracyjne może obejmować badanie w dwóch następujących po sobie stadiach, z których każde kieruje się własną wewnętrzną logiką. Pierwsze stadium, które trwa do chwili przedstawienia zarzutów, rozpoczyna się w dniu, w którym Komisja, korzystając z przyznanych jej przez ustawodawcę Unii uprawnień, podejmuje działania związane z zarzutem popełnienia naruszenia; stadium to powinno umożliwić Komisji zajęcie stanowiska co do dalszego przebiegu postępowania. Drugie stadium trwa od przedstawienia zarzutów do wydania ostatecznej decyzji. Powinno ono umożliwić Komisji wydanie ostatecznego rozstrzygnięcia w przedmiocie zarzucanego naruszenia (wyrok z dnia 21 września 2006 r., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja, C-105/04 P, Zb.Orz., EU:C:2006:592, pkt 38)

338 Z orzecznictwa wynika, że naruszenie zasady rozsądnego terminu może pociągać za sobą dwojakiego rodzaju konsekwencje.

339 Z jednej strony, w przypadku gdy niezachowanie rozsądnego terminu miało wpływ na wynik postępowania, takie naruszenie może prowadzić do stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji (zob. podobnie wyrok z dnia 21 września 2006 r., Technische Unie/Komisja, C-113/04 P, Zb.Orz., EU:C:2006:593, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo).

340 Należy wyjaśnić, że w odniesieniu do zastosowania reguł konkurencji przekroczenie rozsądnego terminu może stanowić przyczynę stwierdzenia nieważności tylko w przypadku decyzji stwierdzających naruszenia, o ile zostało ustalone, że wskutek braku poszanowania tej zasady naruszone zostało prawo do obrony danych przedsiębiorstw. Zdaniem Sądu, z wyjątkiem tej szczególnej sytuacji, nieprzestrzeganie obowiązku orzekania w rozsądnym terminie pozostaje bez wpływu na ważność postępowania administracyjnego na podstawie rozporządzenia nr 1/2003 (zob. wyrok z dnia 16 grudnia 2003 r., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied i Technische Unie/Komisja, T-5/00 i T-6/00, Zb.Orz., EU:T:2003:342, pkt 74 i przytoczone tam orzecznictwo, utrzymany w mocy w postępowaniu odwoławczym w tej kwestii przez ww. w pkt 337 wyrok Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja, EU:C:2006:592, pkt 42 i 43).

341 Ponieważ poszanowanie prawa do obrony – zasady, której podstawowy charakter wielokrotnie został podkreślony w orzecznictwie Trybunału (zob. w szczególności wyrok z dnia 9 listopada 1983 r., Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisja, 322/81, Rec, EU:C:1983:313, pkt 7) – posiada pierwszorzędne znaczenie w postępowaniach tego typu co rozpatrywane w niniejszej sprawie, należy zapobiec temu, by korzystanie z tego prawa zostało w sposób nieodwracalny udaremnione z uwagi na nadmierny czas trwania etapu dochodzenia oraz by taki czas trwania mógł utrudnić dostarczenie dowodów mających zaprzeczyć istnieniu zachowań mogących prowadzić do pociągnięcia zainteresowanych przedsiębiorstw do odpowiedzialności. Z tego względu badanie ewentualnej przeszkody w wykonywaniu prawa do obrony nie może ograniczać się jedynie do etapu, na którym w pełni można korzystać z tego prawa, a mianowicie do drugiego etapu postępowania administracyjnego. Ocena źródła ewentualnego osłabienia skuteczności prawa do obrony powinna rozciągać się na całość tego postępowania poprzez odniesienie się do całkowitego czasu jego trwania (ww. w pkt 337 wyrok Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja, EU:C:2006:592, pkt 50).

342 Po drugie, w przypadku gdy naruszenie rozsądnego terminu pozostaje bez wpływu na wynik postępowania, Sąd w ramach przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania może ustanowić odpowiednie zadośćuczynienie za dopuszczenie się takiego naruszenia wynikającego z przekroczenia rozsądnego terminu postępowania administracyjnego, obniżając w odpowiednim przypadku kwotę nałożonej grzywny (zob. podobnie wyroki: ww. w pkt 339 Technische Unie/Komisja, EU:C:2006:593, pkt 202–204; i z dnia 16 czerwca 2011 r., Heineken Nederland i Heineken/Komisja, T-240/07, Zb.Orz., EU:T:2011:284, pkt 429 i 434, utrzymany w mocy w postępowaniu odwoławczym ww. w pkt 334 wyrokiem Heineken Nederland i Heineken/Komisja, EU:C:2012:829, pkt 100).

343 Z powyższego wynika, że aby długotrwałość postępowania administracyjnego mogła pociągnąć za sobą stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji, czas trwania tego postępowania winien zostać uznany za nadmiernie przewlekły.

344 Rozpatrywane w niniejszym przypadku postępowanie administracyjne dzieliło się na cztery następujące po sobie etapy, przy czym pierwszy poprzedzał pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, a trzy kolejne nastąpiły po owym piśmie.

345 Etap pierwszy rozpoczął się w dniu 9 stycznia 2002 r., wraz z podaniem przez Bundeskartellamt do wiadomości Komisji ww. pkt 23 dokumentów, a zakończył się w dniu 30 września 2008 r. wydaniem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów.

346 W ten sposób rozpoczął się drugi etap postępowania (zob. pkt 33–39 powyżej), który zakończył się wraz z wydaniem decyzji początkowej w dniu 30 czerwca 2010 r.

347 Po wpłynięciu pierwszej serii skarg (przypomnianych w pkt 10 powyżej) Komisja w dniu 30 września 2010 r. wydała pierwszą decyzję zmieniającą (zob. pkt 4 powyżej) aby naprawić różnego rodzaju błędy, jakich dopuściła się w decyzji początkowej, kończąc w ten sposób trzeci etap postępowania administracyjnego.

348 Wreszcie czwarty etap tego postępowania został zakończony w dniu 4 kwietnia 2011 r. wraz z wydaniem przez Komisję drugiej decyzji zmieniającej, której przyznała ona obniżkę nałożonej grzywny spółkom ArcelorMittal, ArcelorMittal Verderio, ArcelorMittal Fontaine i ArcelorMittal Wire France, a z drugiej strony – SLM i Ori Martin (zob. pkt 6 powyżej).

349 Należy na wstępie zaznaczyć, że niniejszy zarzut dotyczy jedynie dwóch pierwszych etapów postępowania administracyjnego.

350 W dniu 17 grudnia 2013 r., w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 64 regulaminu postępowania z dnia 2 maja 1991 r., Sąd skierował do Komisji pytanie na piśmie celem uzyskania szczegółowego opisu starań, jakich dołożyła ona w trakcie kontroli, które miały miejsce w dniach 19 i 20 września 2002 r. oraz aż do momentu wydania decyzji początkowej.

351 Komisja uczyniła zadość temu obowiązkowi w piśmie, które wpłynęło do sekretariatu Sądu w dniu 28 lutego 2014 r.

352 Sekretariat Sądu przekazał skarżącym kopię odpowiedzi udzielonej przez Komisję.

353 Komisja w swojej odpowiedzi wskazuje szczegółowo i przekonująco obowiązki, którym uczyniła zadość w trakcie postępowania administracyjnego oraz powody, dla których postępowanie trwało od 2002 r. do 2010 r.

354 Ten czas trwania postępowania administracyjnego w niniejszej sprawie można wytłumaczyć szeregiem różnego rodzaju czynników.

355 W tym względzie należy uwzględnić okres funkcjonowania kartelu (ponad 18 lat), na jego szczególnie szeroki zasięg geograficzny (kartel dotyczył większości państw członkowskich), organizację kartelu w czasie i przestrzeni (różnego rodzaju kluby), liczbę spotkań, które odbyły się w ramach różnego rodzaju klubów (ponad 500), liczbę przedsiębiorstw, których kartel dotyczył (17), liczbę złożonych wniosków o złagodzenie sankcji oraz szczególnie znaczącą liczbę sporządzonych w kilku językach dokumentów dostarczonych i uzyskanych w trakcie kontroli, które Komisja musiała przeanalizować; należy również uwzględnić różne żądania udzielenia informacji uzupełniających, które Komisja musiała skierować do szeregu spółek w miarę tego, jak zmieniała się jej wiedza o kartelu, liczbę adresatów pisma w sprawie przedstawienia zarzutów (ponad 40), na liczbę języków postępowania (8), a także różnego rodzaju wnioski dotyczące zdolności płatniczej (14).

356 Ponadto należy także podnieść, że SLM nie wykazała, w jaki sposób jej prawo do obrony zostało naruszone ze względu na czas trwania postępowania. Dostarczone w tym względzie informacje są pozbawione znaczenia dla sprawy. Tak więc odpowiedzialność za to, że spółka ta była pozbawiona możliwości przygotowania odpowiedniej obrony w odniesieniu do pierwszych lat zarzucanego jej uczestnictwa w kartelu (1997 r. i 1998 r.) można przypisać wyłącznie jej samej, ponieważ od jesieni 2002 r. miała ona świadomość, że Komisja prowadzi dochodzenie w sprawie kartelu, w którym

zarzucono jej uczestnictwo. Tak samo, w odniesieniu do okoliczności dotyczących długiego oczekiwania na odpowiedź na wniosek o złagodzenie sankcji spółki SLM, czas potrzebny Komisji na ustosunkowanie się doń powinien był ją skłonić do ostrożności i opracowania linii obrony tak szybko, jak to możliwe po rozpoczęciu dochodzenia jesienią 2002 r. Co do zarzucanych wynikających z upływu czasu trudności w odniesieniu się do okoliczności faktycznych, które są zarzucane SLM, chodzi tu o czynnik, który powinien był – wbrew temu, co twierdzi ta spółka, prowadzić ją do szybkiego działania, a nie – czekania do momentu, w którym możliwości dostępu do dowodów i osób ulegną pogorszeniu.

357 Na podstawie dostarczonych przez Komisję informacji, które świadczą o szczególnej złożoności sprawy, należy zatem stwierdzić, że, pomimo długiego czasu trwania postępowania, nie może on zostać uznany za nadmierny. W konsekwencji Komisja nie naruszyła rozsądnego terminu i zarzut ten należy oddalić.

E – *W przedmiocie przypisania odpowiedzialności za naruszenie spółce dominującej*

358 Ori Martin podnosi, że Komisja błędnie obciążyła ją odpowiedzialnością solidarną za część naruszenia, co wynika, zgodnie z tym, co wskazano w motywach 862–875 zaskarżonej decyzji, z domniemania wywierania decydującego wpływu z racji posiadania prawie całości kapitału spółki SLM w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 19 września 2002 r. (zob. pkt 132 powyżej).

1. *Argumenty stron*

359 W pierwszej kolejności, Ori Martin podnosi, że uznając, iż dowody przedstawione w celu obalenia domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu nie miały znaczenia, Komisja przekształciła domniemanie wzruszalne w niewzruszalne. Narusza to art. 101 TFUE, zasadę odpowiedzialności osobistej, zasadę indywidualizacji kar, a także obowiązującą w prawie spółek zasadę ograniczonej odpowiedzialności. Obalenie domniemania nie powinno wymagać przeprowadzenia dowodu niemożności wywierania przez spółkę dominującą decydującego wpływu na jej spółkę zależną, lecz – wyłącznie wykazania, że wpływ ten nie miał miejsca.

360 W niniejszym przypadku fakt, że Ori Martin miała interes polegający na ochronie swoich interesów finansowych i odgrywała wobec spółki SLM rolę akcjonariusza działającego w celu ochrony tych interesów (zaskarżona decyzja, motyw 874), nie wystarcza do tego, by przypisać jej odpowiedzialność za naruszenie popełnione przez SLM. Taki interes stanowi jedynie normalną konsekwencję posiadania części kapitału spółki, przy czym nie musi to być jego całość ani nawet większość. Co do zasady, naruszenie nie może zostać przypisane osobie, która go nie popełniła, lub w każdym razie naruszenie nie może być jej przypisane, chyba że jest to wcześniej wyraźnie przewidziane przez przepis. Komisja musi dowieść, że Ori Martin zamierzała przyczynić się własnym zachowaniem do osiągnięcia wspólnych celów realizowanych przez wszystkich uczestników kartelu i że miała ona wiedzę o materialnych zachowaniach planowanych lub wdrażanych przez inne przedsiębiorstwa dla realizacji tych samych celów lub że w sposób rozsądny mogła je przewidzieć oraz że była gotowa ponieść związane z tym ryzyko.

361 Po drugie, Ori Martin twierdzi, że dowody przedstawione w celu obalenia domniemania są w niniejszej sprawie istotne. Stoi ona na stanowisku, że zawsze działała jako holding i jej udziały w SLM miały jedynie charakter finansowy. Nigdy nie prowadziła ona bezpośrednio działalności w sektorze stali sprężającej. Nie można jej zatem wiązać z noszącymi znamiona naruszenia zachowaniami SLM. Ori Martin nie miała, ani nie mogła mieć świadomości antykonkurencyjnych zachowań SLM. W szczególności Ori Martin nigdy nie brała udziału w podejmowaniu przez SLM decyzji strategicznych czy też inwestycyjnych. Nie miała ku temu ani struktury technicznej, ani pracowników. Trzech członków jej zarządu nie miało żadnej wiedzy na temat sektora stali. Brak podejmowania przez Ori Martin dotyczących SLM działań potwierdzają protokoły posiedzeń zarządu i walnego zgromadzenia akcjonariuszy. Wyjątkowo tylko SLM zwracała się do grupy Ori Martin w sprawie

zakupów walcówki (2% zakupów w latach 1995–2001). Ponadto Ori Martin powołuje się również na brak „przepływu informacji" między nią i SLM. Co więcej, osoba fizyczna uczestnicząca w kartelu z ramienia SLM działała z własnej inicjatywy i całkowicie niezależnie. Nigdy nie odgrywała ona w spółce Ori Martin żadnej roli.

362 W trzeciej kolejności Ori Martin podnosi, że Komisja nie wyjaśniła w zaskarżonej decyzji powodów, dla których fakt, iż SLM nie miała obowiązku składać sprawozdań Ori Martin, nie stanowił dowodu pozwalającego na wykazanie autonomii jej zachowania. Mając na uwadze dowody przedstawione w trakcie postępowania administracyjnego Komisja powinna była uznać, że zachowanie spółki SLM nie mogło zostać przypisane Ori Martin i że należało wykluczyć jakikolwiek wpływ z jej strony na spółkę zależną. W niniejszej sprawie owe dowody zostały uznane lub odrzucone bez przeprowadzenia ich całościowej oceny, czy wręcz zostały odrzucone w sposób tak ogólny, że ich odrzucenie jest niezrozumiałe.

363 Komisja nie zgadza się z tą argumentacją. Żaden z podniesionych przez spółkę Ori Martin dowodów nie pozwala obalić domniemania wywierania decydującego wpływu. Co się tyczy profilu członków zarządu Ori Martin i treści protokołów z posiedzeń zarządu i walnych zgromadzeń tej spółki, Komisja podnosi, że, ze względu na to, iż te dowody nie zostały powołane w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, lecz – dopiero w skardze, Ori Martin nie może powoływać się na nie w celu podważenia oceny dokonanej w zaskarżonej decyzji.

2. *Ocena Sądu*

364 Z akt sprawy wynika, że Ori Martin posiadała 100% kapitału swej spółki zależnej SLM w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 31 października 2001 r. Z akt sprawy wynika również, że w okresie od dnia 1 listopada 2001 r. do dnia 19 września 2002 r. Ori Martin posiadała 98% tej samej spółki zależnej bezpośrednio, a – 2% pośrednio poprzez Ori Martin Lux SA (zaskarżona decyzja, motyw 867).

365 Ponadto z zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja uznała, iż Ori Martin wywierała decydujący wpływ na SLM od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 19 września 2002 r. na tej podstawie, że była ona w tym okresie właścicielem całości lub prawie całości SLM (zaskarżona decyzja, motyw 868).

366 Choć stosunek łączący spółkę dominującą Ori Martin z jej spółką zależną SLM nie jest w niniejszej sprawie kwestionowany, podważane są wyciągnięte z niego przez Komisję konsekwencje. Ori Martin wnosi bowiem o stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim Komisja przypisała w niej odpowiedzialność za zachowanie spółki SLM w ww. okresie. To przypisanie odpowiedzialności jest zaś błędne z następujących powodów.

367 Z punktu widzenia zasad Ori Martin podnosi, że Komisja przeinaczyła ustanowiony w orzecznictwie charakter i zakres domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu uznając, iż ustalenie istnienia stosunku własności spółki dominującej w odniesieniu do prawie całości spółki zależnej wystarcza do tego, aby nie trzeba było udowodnić rzeczywistego wywierania takiego wpływu. Komisja, aby móc przypisać spółce dominującej odpowiedzialność za zachowanie spółki zależnej, nie może poprzestać wyłącznie na tym, że ta spółka dominująca występuje w charakterze akcjonariusza. Instytucja ta musi dowieść, że Ori Martin ponosiła również odpowiedzialność w taki czy w inny sposób ze względu na to, iż zamierzała przyczynić się własnym zachowaniem do naruszenia, lub ze względu to, iż nie mogła o nim nie wiedzieć.

368 Z tego względu Ori Martin podnosi, po pierwsze, naruszenie art. 101 TFUE, zasady odpowiedzialności osobistej i zasady indywidualizacji kar, na mocy których nie można przypisać osobie czynu, którego ta nie popełniła, i, po drugie, naruszenie uznanych unijnym prawie spółek zasad osobowości prawnej

i ograniczonej odpowiedzialności, które mają na celu ograniczenie zakresu ponoszonej odpowiedzialności do spółki, która jest sprawcą czynów, na których opiera się ta odpowiedzialność, a nie – do grupy, której spółka ta stanowi część.

369 Na płaszczyźnie praktycznej Ori Martin twierdzi, że Komisja nie oceniła prawidłowo różnych podniesionych w toku postępowania administracyjnego dowodów, które, gdyby zostały należycie ocenione, świadczyłyby o tym, iż nie mogła ona wywierać decydującego wpływu na zachowanie spółki SLM. Za przyjęciem takiego twierdzenia przemawiają zresztą przedstawione przed Sądem w tej sprawie argumenty uzupełniające.

370 W tym kontekście Ori Martin powołuje się na dokonanie przez Komisję błędnej oceny okoliczności faktycznych, a także – na naruszenie obowiązku uzasadnienia, zasady równego traktowania i zasady dobrej administracji.

a) W przedmiocie domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu

371 Twierdząc, że w celu wykazania istnienia przedsiębiorstwa w rozumieniu prawa Unii Komisja powinna wykazać, że spółka dominująca rzeczywiście wywiera decydujący wpływ, jaki Ori Martin może posiadać ze względu na wielkość udziału posiadanego przez nią w spółce zależnej, i że w celu obalenia domniemania wystarczy, aby Ori Martin wykazała, iż takiego wpływu nie wywierała, bez konieczności wykazania, że nie miała możliwości wywierania takiego wpływu (zob. pkt 359 powyżej), Ori Martin mylnie pojmuje charakter i zakres domniemania ustanowionego w orzecznictwie w odniesieniu do takiego przypadku.

372 Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem pojęcie przedsiębiorstwa obejmuje każdy podmiot prowadzący działalność gospodarczą, niezależnie od jego statusu prawnego i sposobu finansowania. Trybunał wyjaśnił w tym względzie, po pierwsze, że pojęcie przedsiębiorstwa w tym kontekście należy rozumieć jako oznaczające jednostkę gospodarczą, nawet jeśli z prawnego punktu widzenia jednostka ta składa się z kilku osób fizycznych lub prawnych, a po drugie, że jeżeli tego rodzaju podmiot gospodarczy narusza reguły konkurencji, to musi odpowiedzieć za to naruszenie zgodnie z zasadą odpowiedzialności osobistej (zob. wyroki: z dnia 10 września 2009 r., Akzo Nobel i in./Komisja, C-97/08 P, Zb.Orz., EU:C:2009:536, pkt 54–56 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 29 września 2011 r., Elf Aquitaine/Komisja, C-521/09 P, Zb.Orz., EU:C:2011:620, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo; i z dnia 11 lipca 2013 r., Komisja/Stichting Administratiekantoor Portielje, C-440/11 P, Zb.Orz., EU:C:2013:514, pkt 36 i 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

373 Jeśli chodzi o kwestię, w jakich okolicznościach osoba prawna, która nie popełniła naruszenia, może jednak zostać ukarana, z utrwalonego orzecznictwa wynika również, że zachowanie spółki zależnej można przypisać spółce dominującej między innymi w przypadku, gdy, mimo posiadania odrębnej podmiotowości prawnej, spółka zależna nie określa w sposób autonomiczny swojego zachowania rynkowego, lecz stosuje w istocie instrukcje dawane jej przez spółkę dominującą w szczególności z uwzględnieniem więzów ekonomicznych, organizacyjnych i prawnych łączących oba te podmioty prawa (ww. w pkt 372 wyroki Akzo Nobel i in./Komisja, EU:C:2009:536, pkt 58; Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 54; oraz Komisja/Stichting Administratiekantoor Portielje i Gosselin Group, EU:C:2013:514, pkt 38).

374 W takiej sytuacji, ze względu na to, że spółka dominująca i jej spółka zależna stanowią jeden podmiot gospodarczy i tym samym tworzą jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 101 TFUE, Komisja może skierować decyzję nakładającą grzywny do spółki dominującej, bez konieczności wykazania jej osobistego uczestnictwa w naruszeniu (ww. w pkt 372 wyrok Akzo Nobel i in./Komisja, EU:C:2009:536, pkt 59; ww. w pkt 372 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 55; ww. pkt 372 wyrok Komisja/Stichting Administratiekantoor Portielje i Gosselin Group, EU:C:2013:514, pkt 39).

375 W tym względzie Trybunał wyjaśnił, że w szczególnym wypadku, kiedy spółka dominująca posiada cały lub prawie cały kapitał spółki zależnej, która popełniła naruszenie unijnych zasad konkurencji, istnieje wzruszalne domniemanie, iż owa spółka dominująca rzeczywiście wywiera decydujący wpływ na swoją spółkę zależną (zwane dalej „domniemaniem rzeczywistego wywierania decydującego wpływu") (ww. w pkt 372 wyrok Akzo Nobel i in./Komisja, EU:C:2009:536, pkt 60; ww. w pkt 372 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 56; ww. pkt 372 wyrok Komisja/Stichting Administratiekantoor Portielje i Gosselin Group, EU:C:2013:514, pkt 40).

376 W tych okolicznościach wystarczy, że Komisja wykaże, iż cały lub prawie cały kapitał spółki zależnej znajduje się w posiadaniu spółki dominującej, aby przyjąć, że ta ostatnia wywiera rzeczywiście decydujący wpływ na politykę handlową swej spółki zależnej. Komisja będzie zatem mogła uznać spółkę dominującą za solidarnie odpowiedzialną za zapłatę grzywny nałożonej na jej spółkę zależną, chyba że spółka dominująca, na której spoczywa ciężar obalenia domniemania, przedstawi dowody wystarczające do tego, by móc wykazać, iż jej spółka zależna działa na rynku w sposób autonomiczny (ww. w pkt 372 wyroki Akzo Nobel i in./Komisja, EU:C:2009:536, pkt 61; Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 57; oraz Komisja/Stichting Administratiekantoor Portielje i Gosselin Group, EU:C:2013:514, pkt 41).

377 Domniemanie faktycznego wywierania decydującego wpływu ma w szczególności doprowadzić do ustanowienia równowagi między znaczeniem z jednej strony celu polegającego na zwalczaniu zachowań sprzecznych z regułami konkurencji, przede wszystkim sprzecznych z art. 101 TFUE, i zapobieganie ich powtarzaniu, a z drugiej strony wymogami wynikającymi z niektórych zasad ogólnych prawa Unii, takich jak w szczególności zasady domniemania niewinności, indywidualizacji kar i pewności prawa oraz prawo do obrony oraz zasada równości stron. W szczególności z tego powodu domniemanie to jest wzruszalne (ww. w pkt 372 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 59).

378 Należy ponadto przypomnieć, że domniemanie to opiera się na stwierdzeniu, że, z wyjątkiem rzeczywiście nadzwyczajnych okoliczności, spółka posiadająca całość kapitału spółki zależnej może ze względu tylko na ten udział w kapitale wywierać decydujący wpływ na zachowanie tej spółki zależnej, a poza tym że badanie, czy faktycznie nie skorzystano z tej możliwości wywierania wpływu, normalnie najlepiej prowadzić jest w sferze jednostek, wobec których działa to domniemanie (ww. w pkt 372 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 60).

379 W tych okolicznościach, gdyby zainteresowana strona mogła obalić wspomniane domniemanie, podnosząc tylko niepoparte niczym twierdzenia, byłoby ono w znacznym stopniu bezużyteczne (ww. w pkt 372 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 61).

380 Z orzecznictwa wynika też, że domniemanie – nawet trudne do obalenia – mieści się w dopuszczalnych granicach, jeżeli jest proporcjonalne do zamierzonego celu, istnieje możliwość przedstawienia dowodu przeciwnego i zagwarantowane jest prawo do obrony (ww. w pkt 372 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 62 i przytoczone tam orzecznictwo).

381 Z orzecznictwa wynika również, że w celu stwierdzenia, czy spółka zależna określa swe zachowanie na rynku w sposób autonomiczny, należy uwzględnić wszystkie istotne okoliczności dotyczące związków gospodarczych, organizacyjnych i prawnych wiążących tę spółkę zależną ze spółką dominującą, które mogą różnić się w poszczególnych przypadkach, a których przez to nie można wymienić w sposób wyczerpujący (ww. w pkt 372 wyroki Akzo Nobel i in./Komisja, EU:C:2009:536, pkt 74; Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 58; oraz Komisja/Stichting Administratiekantoor Portielje i Gosselin Group, EU:C:2013:514, pkt 60).

382 W konsekwencji, jak wskazano powyżej, w szczególnym wypadku, kiedy – jak w niniejszej sprawie – spółka dominująca posiada cały lub prawie cały kapitał spółki zależnej, w odniesieniu do której uznano, że dopuściła się ona naruszenia unijnych zasad konkurencji, istnieje wzruszalne domniemanie, iż owa spółka dominująca rzeczywiście wywiera decydujący wpływ na swoją spółkę zależną.

383 Stąd w przeciwieństwie do tego, co twierdzi Ori Martin (zob. pkt 360 powyżej), jeżeli spółka dominująca i jej spółka zależna stanowią część jednego „przedsiębiorstwa" w rozumieniu art. 101 TFUE, tym, co uprawnia Komisję do skierowania decyzji nakładającej grzywny na spółkę dominującą, nie jest koniecznie stosunek podżegania do naruszenia między spółką dominującą a spółką zależną ani tym bardziej – uwikłanie tej pierwszej w to naruszenie, lecz fakt, że dane spółki stanowią jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 101 TFUE (ww. w pkt 372 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 88, zob. również pkt 374 powyżej).

384 Podobnie, w celu uruchomienia domniemania faktycznego wywierania decydującego wpływu w konkretnym przypadku Komisja nie jest zobowiązana do przedstawienia wskazówek dodatkowych względem tych, które wykazują możliwość zastosowania tego domniemania (ww. w pkt 372 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 80 i przytoczone orzecznictwo).

385 W świetle przytoczonego powyżej orzecznictwa należy stwierdzić, że Komisja mogła słusznie powołać się na domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu ze względu na okoliczność, iż Ori Martin w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 19 września 2002 r. posiadała cały lub prawie cały kapitał SLM, przy czym nie musiała powołać się w tym zakresie na inne dowody.

386 Ponadto należy przypomnieć, że domniemanie to, ze względu na to, iż jest ono wzruszalne, nie prowadzi do automatycznego przypisania odpowiedzialności spółce dominującej posiadającej cały kapitał zakładowy swojej spółki zależnej, bo byłoby to sprzeczne z zasadą odpowiedzialności osobistej, na której opiera się prawo konkurencji Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 20 stycznia 2011 r., General Química i in./Komisja, C-90/09 P, Zb.Orz., EU:C:2011:21, pkt 51 i 52).

387 Ponadto Ori Martin nie może również twierdzić, że naruszono w tym przypadku zasadę indywidualizacji kar. Zgodnie z tą zasadą mającą zastosowanie we wszelkich procedurach administracyjnych, które mogą zaowocować nałożeniem sankcji na podstawie unijnych uregulowań dotyczących konkurencji, przedsiębiorstwo ponosi odpowiedzialność wyłącznie za naruszenie, które mu się zarzuca. Jednak zasada ta musi pozostawać w zgodzie z pojęciem przedsiębiorstwa. Jak bowiem zostało to wskazane w pkt 383 powyżej, to nie istniejący między spółką dominującą a zależną stosunek podżegania do naruszenia, ani, tym bardziej – udział tej pierwszej w tym naruszeniu, lecz fakt, że stanowią one jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 101 TFUE, upoważnia Komisję do skierowania decyzji nakładającej grzywny na spółkę dominującą (zob. podobnie wyrok z dnia 13 lipca 2011 r., General Technic-Otis i in./Komisja, T-141/07, T-142/07, T-145/07 i T-146/07, Zb.Orz., EU:T:2011:363, pkt 70 i nast., utrzymany w mocy w postępowaniu odwoławczym).

388 Należy również oddalić argumentację Ori Martin, zgodnie z którą przyjęcie przez Komisję odpowiedzialności solidarnej tej spółki narusza wynikającą z unijnego prawa spółek zasadę ograniczonej odpowiedzialności. Ograniczona odpowiedzialność spółek ma bowiem w istocie na celu ustalenie górnej granicy odpowiedzialności finansowej, a nie – uniemożliwienie ukarania przedsiębiorstwa, które dopuściło się naruszenia prawa konkurencji za pośrednictwem podmiotów prawnych, które wchodzą w jego skład, a w szczególności spółki, która popełniła naruszenie i jej spółki dominującej, zwłaszcza jeżeli spółka dominująca jest w posiadaniu niemalże całości kapitału spółki zależnej i nie jest ona w stanie obalić domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu na tę spółkę zależną.

389 Należy więc oddalić zastrzeżenia przedstawione w tym względzie przez spółkę Ori Martin.

390 W niniejszej sprawie, ze względu na to, że Ori Martin posiadała całość lub prawie całość kapitału spółki SLM, dążąc do obalenia domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu ta spółka dominująca powinna przedstawić dowody wystarczające do tego, aby móc wykazać, iż jej spółka zależna zachowywała się na rynku w sposób autonomiczny. Należy zatem zbadać, czy za pomocą dowodów przedstawionych przez spółkę Ori Martin na poparcie jej twierdzeń można obalić to domniemanie.

b) W przedmiocie dowodów przedstawionych w celu obalenia domniemania

391 Na podstawie prawa do skutecznej ochrony sądowej ustanowionego, w szczególności, w Karcie praw podstawowych, która – zgodnie z art. 6 ust. 1 akapit pierwszy TFUE – ma taką samą moc prawną jak traktaty, Sąd ma obowiązek zadbać o to, aby różnego rodzaju elementy powołane w celu obalenia domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu przez osobę, na którą nałożono sankcję, zostały należycie zbadane.

392 W tym względzie, w odpowiedzi na twierdzenie Komisji zgodnie z którym, że względu na to, iż informacje na temat profilu członków zarządu i treści protokołów z posiedzeń zarządu i walnych zgromadzeń Ori Martin nie zostały przedstawione w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, lecz – dopiero w skardze, Ori Martin nie może powoływać się na nie w celu podważenia przypisania jej odpowiedzialności przez Komisję w zaskarżonej decyzji (zob. pkt 363 powyżej), należy przypomnieć, że żaden przepis prawa Unii nie nakłada na adresata pisma w sprawie przedstawienia zarzutów obowiązku podważenia jego różnych okoliczności faktycznych lub prawnych w toku postępowania administracyjnego pod rygorem późniejszej niemożności uczynienia tego na etapie postępowania sądowego (wyrok z dnia 1 lipca 2010 r., Knauf Gips/Komisja, C-407/08 P, Zb.Orz., EU:C:2010:389, pkt 89).

393 Wprawdzie bowiem wyraźne lub dorozumiane uznanie okoliczności faktycznych lub prawnych przez przedsiębiorstwo w toku postępowania administracyjnego przed Komisją może stanowić dodatkowy dowód przy ocenie zasadności skargi sądowej, jednak nie może ono ograniczać samego wykonywania prawa do wniesienia skargi do Sądu przysługującego osobom fizycznym lub prawnym na podstawie art. 263 akapit czwarty TFUE (ww. w pkt 392 wyrok Knauf Gips/Komisja, EU:C:2010:389, pkt 90).

394 To właśnie w tym kontekście należy zbadać różnego rodzaju elementy powołane przez Ori Martin w celu obalenia domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu.

395 Po pierwsze, Ori Martin podnosi, że zawsze działała w sposób właściwy dla holdingu i że jej udział w SLM miał jedynie charakter finansowy. Nie wystarczy to jednak, by obalić domniemanie wynikające z faktu posiadania całego lub prawie całego kapitału spółki SLM.

396 W kontekście grupy spółek spółka holdingowa, koordynująca w szczególności inwestycje finansowe w ramach grupy, ma bowiem za zadanie łączyć udziały w różnych spółkach oraz zapewniać jednolitość kierownictwa (zob. podobnie wyroki: z dnia 8 października 2008 r., Schunk i Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisja, T-69/04, Zb.Orz., EU:T:2008:415, pkt 63; z dnia 13 lipca 2011 r., Shell Petroleum i in./Komisja, T-38/07, Zb.Orz., EU:T:2011:355, pkt 70; i z dnia 29 czerwca 2012 r., E.ON Ruhrgas i E.ON/Komisja, T-360/09, Zb.Orz., EU:T:2012:332, pkt 283).

397 W niniejszym przypadku, w pierwszej kolejności należy stwierdzić, że z przekazanych przez Ori Martin na poparcie jej twierdzeń wyciągu z rejestru handlowego i spółek Luksemburga oraz z aktu założycielskiego spółki, wynika, iż jest ona spółką akcyjną prawa luksemburskiego, która została utworzona w dniu 4 grudnia 1998 r., a której kapitał wynosi 44 mln EUR, co jest sumą znaczącą (minimalna wysokość kapitału zakładowego spółki akcyjnej w Luksemburgu wynosi 31 000 EUR). Ten kapitał odpowiada wycenie wkładów rzeczowych wniesionych przez trzech akcjonariuszy w chwili założenia spółki, a mianowicie – papierów wartościowych reprezentujących 90% kapitału Ori Martin SpA i 100% kapitału Finoger SpA (obu spółek posiadających SLM).

398 Tak więc, nawet przyjmując, że, jak utrzymuje sama Ori Martin, nie posiadała ona ani struktury operacyjnej, ani pracowników, a posiadała ona jednak przedstawicielstwo w Lugano (Szwajcaria) (zob. załącznik 6, s. 674) – nie zmienia to faktu, że nie chodzi tu o spółkę pozorną, stanowiącą jedynie „wydmuszkę”, lecz – o spółkę mającą odgrywać w ramach grupy spółek Ori Martin określoną rolę jako spółka holdingowa prawa luksemburskiego.

399 Co więcej, w art. 2 aktu założycielskiego tej spółki przedmiot działalności Ori Martin opisany został opisany w następujący sposób: „Spółka prowadzi działalność w zakresie nabywania i obejmowania wszelkich form udziałów, finansowania i uprawnień finansowych we wszelkich spółkach, spółkach holdingowych, wszelkich konsorcjach lub grupach przedsiębiorstw, zarówno luksemburskich, jak i zagranicznych, a także – zarządzania funduszami oddanymi jej do dyspozycji, kontroli, zarządzania i zwiększania wartości udziałów".

400 Ori Martin powołała się na to postanowienie statutowe w swojej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów i w skardze jako uzasadniające twierdzenia, że jest jedynie „spółką zajmującą się tylko zarządzaniem udziałami finansowymi". Należy jednak stwierdzić, że przedmiotem jej działalności jest nie tylko obejmowanie udziałów i zarządzenie funduszami oddanymi jej do dyspozycji, ale również „kontrola, zarządzanie i zwiększanie wartości udziałów". Z postanowienia tego wynika, że udziały w spółce Ori Martin nie mają zatem charakteru uśpionego, którymi akcjonariusz się nie interesuje. Przeciwnie, Ori Martin jest statutowo zobowiązana do kontroli, zarządzania i zwiększania wartości udziałów, co pociąga za sobą aktywną, a nie – bierną postawę odnośnie postępowania z tymi udziałami.

401 Ponadto Ori Martin podnosi, że z profilu trzech członków jej zarządu wynika, iż zostali oni mianowani z myślą o czysto finansowym zarządzaniu tą spółką, bez możliwość udziału w zarządzaniu spółkami zależnymi. Ci członkowie zarządu nie posiadali również znajomości sektora stali, dzięki której byliby w stanie prowadzić skuteczne działania. Potwierdzają to wyniki analizy protokołów z posiedzeń zarządu spółki oraz z walnych zgromadzeń akcjonariuszy.

402 Jednakże, jak wynika z uchwał zgromadzenia założycielskiego Ori Martin, liczba członków zarządu została ustalona na trzy osoby, a początkowo byli to „pan [A.], specjalizujący się w zarządzaniu spółkami, zamieszkały [we] Włoszech; pan [E], absolwent nauk handlowych i finansowych, zamieszkały [w Luksemburgu]; pani [L], zatrudniona w sektrorze prywatnym, zamieszkała [w Luksemburgu]". Pan [E.] został mianowany prezesem zarządu w dniu 21 grudnia 1998 r.

403 Zgodnie z wyciągiem z luksemburskiego rejestru handlowego i spółek w dniu 3 sierpnia 2010 r. członkami zarządu stali się pan [N.], zamieszkały w Luksemburgu, zamieszkały tamże pan [W.], i pan [A], również prezes zarządu, zamieszkały we Włoszech.

404 Okazuje się zatem, że pan [A.] jest przedstawiony w dokumentach statutowych jako osoba specjalizująca się w zarządzaniu spółkami, co pozwala uznać, iż, biorąc pod uwagę w szczególności przedmiot działalności Ori Martin, posiada on wymagane do zarządzania tą spółką uprawnienia.

405 Z analizy protokołów posiedzeń zarządu Ori Martin wynika również, że w licznych przypadkach zarząd powierzał panu [A.] wszystkie uprawnienia do reprezentowania spółki lub zatwierdzał decyzje podjęte przez tego członka zarządu. Tytułem przykładu, z protokołu posiedzenia zarządu z dnia 15 września 1999 r. wynika, że wspomniany zarząd powierzył panu [A.] wszystkie uprawnienia do „reprezentacji spółki przy podpisywaniu protokołów wszystkich walnych zgromadzeń spółek zależnych, odbywających się w 1999 r.". Podobnie z protokołu z posiedzenia zarządu z dnia 3 maja 2000 r. wynika, że wspomniany zarząd powierzył panu [A.] wszystkie uprawnienia do „reprezentacji spółki przy podpisywaniu protokołów wszystkich zwyczajnych i nadzwyczajnych walnych zgromadzeń następujących spółek: […] SLM […]".

406 Ponadto na podstawie analizy protokołów dotyczących zgromadzeń akcjonariuszy Ori Martin można stwierdzić, że w sprawozdaniu z działalności zarządu na zwyczajne walne zgromadzenie akcjonariuszy w dniu 6 czerwca 2002 r. w rubryce „ważne zdarzenia podczas roku obrachunkowego" wskazano na fakt, że „spółka przeprowadziła reorganizację spółek zależnych zależnie od przedmiotu prowadzonej przez nie działalności".

407 Te dowody pozwalają uznać, że przynajmniej pan [A.], który podejmował istotne decyzje dotyczące działalności Ori Martin, był wielokrotnie wyraźnie upoważniany do nadzorowania działań różnych spółek zależnych tej spółki. Ponadto okazuje się, że Ori Martin prowadziła w odniesieniu do grupy działania mające na celu jej reorganizację, co – wbrew temu, co sugeruje owa spółka – musiało wiązać się ze znajomością działalności grupy.

408 Ori Martin podnosi w drugiej kolejności brak „przepływu informacji" między nią i SLM oraz fakt, że nie miała ona, ani nie mogła mieć, świadomości noszącego znamiona naruszenia zachowania spółki SLM.

409 W odniesieniu do tej ostatniej kwestii wskazano już, że zaistnienie takiej okoliczności ta nie jest wymagana do tego, aby możliwe było przypisanie spółce dominującej odpowiedzialności za naruszenie. Twierdzenie dotyczące braku „przepływu informacji", przedstawione już w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, ma ogólnikowy charakter. Jest ono jednak pozbawione znaczenia dla sprawy, ponieważ – jak wynika z powyższego – pan [A.] był w stanie kontrolować SLM ze względu na swoje uprawnienia, z racji zadań statutowych członka zarządu i ze względu na fakt, iż, jak wynika z akt sprawy, jego decyzje spotykały się ze wsparciem ze strony zarządu.

410 W trzeciej kolejności, przypisanie przedsiębiorstwu naruszenia art. 101 TFUE nie jest uzależnione od działania lub nawet świadomości ze strony wspólników lub prezesów zarządu danego przedsiębiorstwa, lecz od działania osoby ogólnie upoważnionej do działania na rachunek tego przedsiębiorstwa (wyroki z dnia 7 czerwca 1983 r., Musique Diffusion française i in./Komisja, od 100/80 do 103/80, Rec, EU:C:1983:158, pkt 97; oraz z dnia 20 marca 2002 r., Brugg Rohrsysteme/Komisja, T-15/99, Rec, EU:T:2002:71, pkt 58).

411 Ori Martin nie kwestionuje zaś tego, że przedstawiciele spółki SLM w ramach kartelu byli należycie upoważnieni przez SLM do zaciągania zobowiązań w imieniu tego przedsiębiorstwa. Fakt, że nie wykonywali oni żadnej funkcji w ramach spółki dominującej, jest bez znaczenia, ponieważ byli uprawnieni do zaciągania zobowiązań w imieniu spółki zależnej, która uczestniczyła w naruszeniu. Poza tym, nie twierdzenia te nie są poparte dowodami, SLM i Ori Martin, podnosząc, że osoby te działały w sposób autonomiczny, nie mogą w konsekwencji zwolnić się z odpowiedzialności.

412 W rezultacie żaden z dowodów przedstawionych przez spółkę Ori Martin, rozważanych czy to osobno, czy łącznie, nie pozwala na obalenie domniemania rzeczywistego wywierania przez spółkę Ori Martin decydującego wpływu na SLM.

413 Jeśli chodzi o zarzut oparty na braku uzasadnienia, należy przypomnieć, że obowiązek uzasadnienia stanowi zagadnienie odmienne od kwestii zasadności uzasadnienia.

414 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uzasadnienie, jakiego wymaga art. 296 WE, powinno być dostosowane do charakteru rozpatrywanego aktu i przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która wydała akt, pozwalając zainteresowanym poznać podstawy podjętej decyzji, a właściwemu sądowi dokonać jej kontroli. Wymóg uzasadnienia należy oceniać w świetle okoliczności konkretnej sprawy. Nie ma wymogu, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne elementy faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 296 TFUE, winna opierać się nie tylko na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również całość przepisów prawa regulującego daną dziedzinę. W szczególności Komisja nie musi zajmować stanowiska wobec wszystkich argumentów zainteresowanych stron, lecz wystarczy, jeśli przedstawi fakty i względy prawne o zasadniczym znaczeniu dla decyzji (zob. wyrok z dnia 4 marca 2009 r. w sprawie Associazione italiana del risparmio gestito i Fineco Asset Management/Komisja, T-445/05, Zb.Orz., EU:T:2009:50, pkt 66 i 67 oraz przytoczone tam orzecznictwo).

415 Jak zaś wynika w sposób wystarczający z prawnego punktu widzenia z motywów 862–875 zaskarżonej decyzji, Komisja przedstawiła powody, dla których uznała, że za pomocą wysuniętych przez spółkę Ori Martin argumentów nie można obalić domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu. Zaskarżona decyzja zawiera wystarczające w tym względzie uzasadnienie, a zarzut dotyczący braku uzasadnienia należy zatem oddalić.

416 Ponadto, choć zarzut oparty na naruszeniu zasady dobrej administracji jest odrębny od zarzutu naruszenia obowiązku uzasadnienia, również nie może on zostać uwzględniony.

417 Należy bowiem przypomnieć, że z utrwalonego orzecznictwa wynika, że wśród gwarancji, jakie zapewnia porządek prawny Unii w postępowaniu administracyjnym, znajduje się w szczególności zasada dobrej administracji, z którą związany jest obowiązek zbadania przez właściwą instytucję, przy zachowaniu staranności i bezstronności, wszystkich istotnych kwestii rozpatrywanego przypadku (wyroki z dnia 21 listopada 1991 r., Technische Universität München, C-269/90, Rec, EU:C:1991:438, pkt 14; i z dnia 29 marca 2012 r., Komisja/Estonia, C-505/09 P, Zb.Orz., EU:C:2012:179, pkt 95).

418 Należy stwierdzić, że z zaskarżonej decyzji wynika, iż Komisja zbadała starannie i bezstronnie podniesione przez Ori Martin w toku postępowania administracyjnego argumenty zmierzające do obalenia domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu, a fakt, iż odrzuciła te argumenty, nie może zostać sprowadzony do naruszenia zasady dobrej administracji.

419 Nie można również zarzucać Komisji, że ta nie zbadała indywidualnie czy też całościowo dowodów, które nie zostały jej przedstawione w toku postępowania administracyjnego.

420 W odpowiedzi na argument oparty na naruszeniu zasady równego traktowania należy zaznaczyć, że Ori Martin twierdzi w tym względzie, iż w odniesieniu do pozostałych spółek uczestniczących w kartelu Komisja wzięła pod uwagę „występowanie powiązań hierarchicznych" i „spoczywający na spółce zależnej obowiązek składania sprawozdań spółce dominującej", czego nie uczyniła w odniesieniu do niej. Chociaż zaś Ori Martin w swojej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów rzeczywiście wspomina o braku istnienia po stronie spółki SLM „obowiązku składania [jej] sprawozdań", uwzględnienie tego argumentu, nawet przy założeniu, iż zostałoby wykazane zachodzenie okoliczności, na których się on opiera, nie spowodowałoby podważenia powyższego rozumowania, które prowadzi do wyciągnięcia wniosku, iż Ori Martin wywierała decydujący wpływ na swoją spółkę zależną, w szczególności w celu zarządzania, kontroli i podnoszenia wartości swych udziałów – jak to wynika z przedmiotu jej działalności oraz działań członków jej zarządu.

421 Należy zatem oddalić różnego rodzaju zarzuty przedstawione w celu obalenia domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu.

422 W konsekwencji zarzut dotyczący przypisania odpowiedzialności za naruszenie popełnione przez SLM spółce Ori Martin należy oddalić w całości jako bezzasadny.

423 Z jednej strony, Komisja słusznie przyjęła odpowiedzialność solidarną Ori Martin i SLM od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 19 września 2002 r. na podstawie domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu, opartego na fakcie posiadania przez spółkę Ori Martin prawie całości kapitału spółki SLM, a z drugiej strony, instytucja ta słusznie uznała, że Ori Martin nie udało się obalić tego domniemania.

424 W tym względzie z analizy różnego rodzaju dowodów przedstawionych Sądowi wynika, że można faktycznie dojść do wniosku, iż Ori Martin wywierała decydujący wpływ na swoją spółkę zależną, w szczególności w celu zarządzania, kontroli i podnoszenia wartości swych udziałów, jak to wynika z przedmiotu jej działalności oraz działań członków jej zarządu.

F – *W przedmiocie złożonego przez SLM wniosku o zapłatę odsetek od nienależnej części już zapłaconej grzywny*

425 W replice SLM przedstawia swoje uwagi w przedmiocie drugiej decyzji zmieniającej i wnosi do Sądu o nakazanie Komisji zapłacenia odsetek narosłych od dotychczas zapłaconych kwot, które zostały zwrócone przez tę instytucję w następstwie zmian wprowadzonych za pomocą drugiej decyzji zmieniającej.

426 W duplice Komisja odrzuca ów wniosek z tego względu, że jest on nieracjonalny, że obniżenie wysokości grzywny, dokonane w drugiej decyzji zmieniającej w celu zapewnienia, aby grzywna nie była w niniejszej sprawie nieproporcjonalna do wielkości i wolumenu sprzedaży ukaranego przedsiębiorstwa, stanowi wykonanie przez tę instytucję przysługujących jej uprawnień dyskrecjonalnych oraz że wypłata odsetek oznaczałaby dalsze obniżenie kwoty grzywny, co stanowiłoby podwójną korzyść dla adresatów drugiej decyzji zmieniającej.

427 Jak zostało wyjaśnione w trakcie rozprawy, za pomocą żadnego z przywołanych przez Komisję argumentów nie można wykazać, że SLM znajduje się w sytuacji, w której nastąpiłoby jej bezpodstawne wzbogacenie.

428 W niniejszym przypadku należy jednak stwierdzić, że w drugiej decyzji zmieniającej, w której Komisja obniżyła kwotę nałożonej na spółkę SLM grzywny, instytucja ta nie uregulowała kwestii potnecjalnie wnioskowanego przez zainteresowaną spółkę zwrotu nadpłaty z odsetkami.

429 Ponadto z niniejszego postępowania nie wynika, że SLM złożyła taki wniosek do Komisji, ani że instytucja ta zajęła stanowisko w przedmiocie takiego wniosku w akcie, który mógłby być dla niej niekorzystny i w konsekwencji – stanowić przedmiot zaskarżenia przed Sądem.

430 Ponieważ Komisja nie ustosunkowała się w jakikolwiek sposób wobec złożonego przez SLM wniosku o zapłacenie odsetek od nienależnej części grzywny zapłaconej przez nią w następstwie decyzji początkowej, zanim została ona zwrócona w następstwie drugiej decyzji zmieniającej, Sąd nie jest właściwy do orzekania w przedmiocie przedstawionych w tym względzie przez SLM w uwagach w przedmiocie drugiej decyzji zmieniającej żądań mających na celu wydanie skierowanego do tej instytucji nakazu, gdyż taka kompetencja nie wynika, w szczególności, z art. 263 TFUE ani art. 261 TFUE w związku z art. 31 rozporządzenia nr 1/2003.

431 Z powyższego wynika, że w niniejszym przypadku wniosek SLM o zapłatę odsetek od nienależnej części już zapłaconej grzywny należy oddalić.

G – *W przedmiocie żądań dotyczących nałożenia sankcji za uczestnictwo w naruszeniu, wykonywania przez Sąd nieograniczonego prawa orzekania i określenia ostatecznej kwoty grzywny*

432 Obok zwykłej kontroli zgodności kary z prawem, która pozwala jedynie na oddalenie skargi o stwierdzenie nieważności lub stwierdzenie nieważności zaskarżonego aktu, nieograniczone prawo orzekania przyznane Sądowi na podstawie art. 261 TFUE w art. 31 rozporządzenia nr 1/2003 uprawnia go do zastąpienia jego oceną oceny dokonanej przez Komisję, a w konsekwencji – do zmiany zaskarżonego aktu, nawet jeżeli nie stwierdza jego nieważności, z uwzględnieniem wszelkich okoliczności faktycznych, zmieniając w szczególności wysokość grzywny, w przypadku gdy zostaje mu przedłożona do rozważenia kwestia wysokości grzywny (zob. podobnie wyroki: z dnia 8 lutego 2007 r., Groupe Danone/Komisja, C-3/06 P, Zb.Orz., EU:C:2007:88, pkt 61 i 62; z dnia 3 września 2009 r., Prym i Prym Consumer/Komisja, C-534/07 P, Zb.Orz., EU:C:2009:505, pkt 86 i przytoczone tam orzecznictwo).

433 Skarżące w swych żądaniach wnoszą do Sądu w szczególności o stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji, o ponowne ustalenie kwoty grzywny nałożonej na SLM na zasadzie odpowiedzialności solidarnej z Ori Martin, i o uchylenie lub obniżenie grzywny nałożonej na zasadzie odpowiedzialności solidarnej na Ori Martin.

434 Z wcześniejszych rozważań wyciągnięto już wniosek, że należy stwierdzić nieważność art. 1 pkt 16 zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim Komisja przypisuje w nim SLM uczestnictwo w systemie porozumień lub uzgodnionych praktyk w sektorze stali sprężającej na rynku wewnętrznym i w ramach EOG od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 14 kwietnia 1997 r. Podobnie Sąd powinien stwierdzić nieważność art. 2 pkt 16 zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim Komisja nakłada w nim na skarżące celem ukarania uczestnictwa spółki SLM w jednolitym naruszeniu od dnia 15 kwietnia 1997 r. do dnia 19 września 2002 r. nieproporcjonalną do tego grzywnę, ponieważ jej kwota została określona z uwzględnieniem uczestnictwa spółki Trame w naruszeniu wskazanym w art. 1 zaskarżonej decyzji.

435 Sąd musi również ustalić kwotę grzywny, jaką należy nałożyć na SLM i, częściowo, na zasadzie odpowiedzialności solidarnej, na Ori Martin, ze względu na uczestnictwo spółki SLM w jednolitym naruszeniu.

436 W tym względzie należy podnieść, że, z uwagi na jego charakter, ustalanie kwoty grzywny przez Sąd nie jest ścisłym działaniem arytmetycznym. Ponadto Sąd, kiedy wykonuje on nieograniczone prawo orzekania, nie jest związany obliczeniami Komisji ani jej wytycznymi,, powinien natomiast przeprowadzić własną ocenę, uwzględniając wszystkie okoliczności danego przypadku (zob. wyrok z dnia 5 października 2011 r., Romana Tabacchi/Komisja, T-11/06, Rec, EU:T:2011:560, pkt 266 i przytoczone tam orzecznictwo).

437 W niniejszej sprawie z art. 23 ust. 3 rozporządzenia nr 1/2003 wynika, że przy określaniu kwoty grzywny dla celów nałożenia sankcji za uczestnictwo spółki SLM w jednolitym naruszeniu należy uwzględnić, oprócz wagi naruszenia, również okres jego trwania, zaś z zasady indywidualizacji kar wynika, iż sankcja powinna uwzględniać sytuację każdego z dopuszczających się naruszenia przedsiębiorstw w jego kontekście. W szczególności należy tak uczynić w przypadku naruszenia złożonego i długotrwałego takiego typu, jak ten określony przez Komisję w zaskarżonej decyzji, które charakteryzuje różnorodność uczestników.

438 W niniejszej sprawie Sąd uważa za właściwe uwzględnić następujące okoliczności.

439 Po pierwsze, z dowodów zawartych w aktach wynika w sposób wystarczający, że SLM uczestniczyła w wielu spotkaniach klubu Italia, które dotyczyły przydzielania kwot i ustalania cen na rynku włoskim. Tego rodzaju porozumienia zaliczają się ze względu na swój charakter do najpoważniejszych ograniczeń konkurencji.

440 Uczestnictwo spółki SLM w klubie Italia stanowi istotną okoliczność, którą należy uwzględnić przy ocenie sankcji, i która jest sama w sobie znacząca ze względu na antykonkurencyjny cel prowadzonych w ramach owego klubu dyskusji, i to niezależnie od tego, czy w przypadku spółki SLM dyskusje te dotyczyły wewnętrznego aspektu tego porozumienia, czy, jak miało to miejsce później, aspektu zewnętrznego.

441 W tym względzie Sąd uważa, że w celu ustalenia kwoty grzywny nie można uwzględniać wartości sprzedaży zrealizowanej w państwach, które nie były objęte kartelem, w którym SLM rzeczywiście uczestniczyła w sposób konkretny od dnia 15 kwietnia 1997 r. do dnia 10 września 2000 r.

442 Podobnie, zważywszy, że informacje, które można uzyskać na podstawie sporządzonych przez przedstawiciela spółki ITC odręcznych notatek dotyczących spotkania w dniu 10 lutego 1997 r., świadczące o możliwości przypisania naruszenia SLM, nie są poparte innymi dowodami, nie należy przyjmować tego dnia za datę początkową uczestnictwa spółki SLM w klubie Italia. Niemniej

uczestnictwo w tym klubie wynika w sposób wystarczający pod względem prawnym z dowodów dostępnych w odniesieniu do spotkania, do którego doszło w dniu 15 kwietnia 1997 r. i zostało też wykazane w sposób ciągły do dnia 19 września 2002 r.

443 Po drugie, można słusznie uznać, że, począwszy od dnia 29 listopada 1999 r., SLM wiedziała lub powinna była wiedzieć, iż uczestnicząc w klubie Italia brała udział w bardziej ogólnym i obejmującym różne poziomy systemie, którego celem było ustabilizowanie rynku stali na skalę obejmującą cały kontynent europejski, dzięki czemu chciano uniknąć obniżenia cen (zaskarżona decyzja, motyw 650, pkt 129 powyżej).

444 Można również słusznie uznać, że SLM uczestniczyła w klubie Europa w okresie od dnia 11 września 2000 r. do dnia 19 września 2002 r., który odpowiada okresowi, w którym spółka ta dysponowała zezwoleniami koniecznymi do sprzedaży stali sprężającej w niektórych państwach, stanowiących przedmiot klubu Europa, i w trakcie którego prowadzono z klubem Italia dyskusje na temat wielkości kwot, które można przyznać eksporterom włoskim.

445 SLM powzięła wiadomość o jednolitym naruszeniu, które zarzuca jej Komisja, dopiero na etapie bardziej zaawansowanym niż inne przedsiębiorstwa i uczestniczyła w aspekcie naruszenia innym niż klub Italia. Jednakże to stosunkowo późne uświadomienie sobie powyższych okoliczności nie może mieć istotnego wpływu na określenie kwoty grzywny z powodów wskazanych w pkt 320 powyżej.

446 Równolegle należy podnieść, że Komisja nie wykazała, iż SLM uczestniczyła w stanowiących istotne składniki jednolitego naruszenia porozumieniu południowym, klubie España czy też w koordynacji w zakresie dotyczącym klienta Addteka.

447 Mając na uwadze te okoliczności Sąd stwierdza, że grzywna w wysokości 19 mln EUR pozwala na skuteczne ukaranie bezprawnego zachowania spółki SLM w sposób, który nie jest znikomy i pozostaje wystarczająco odstraszający. Grzywna, która przekraczałyby tę kwotę byłaby nieproporcjonalna względem naruszenia zarzucanego skarżącym przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności uczestnictwa spółki SLM w jednolitym naruszeniu.

448 Grzywna w tej kwocie uwzględnia okoliczność polegającą na tym, że, w odniesieniu do części naruszenia, SLM nie uczestniczyła w aspekcie zewnętrznym klubu Italia, i przyjmuje za punkt wyjścia dzień 15 kwietnia 1997 r. Sąd uważa, że w ten sposób w wystarczającym stopniu uwzględnił progresywne uczestnictwo SLM w kartelu, przy czym należy wyjaśnić, że SLM od początku uczestniczyła w znaczącym aspekcie jednolitego naruszenia, a następnie uczestniczyła w kartelu w pełni, w sposób, który był zbliżony do ról odgrywanych przez największe z podmiotów uczestniczących w klubie Italia.

449 Z powodów wskazanych powyżej, w odpowiedzi na argumentację przedstawioną przez Ori Martin w tym względzie należy stwierdzić, że spółka ta jest solidarnie odpowiedzialna za zapłatę części grzywny. Biorąc pod uwagę długość okresu, w którym Ori Martin, jak się domniemywa, miała możliwość wywierania decydującego wpływu na SLM, należy uznać, że ta spółka dominująca jest solidarnie odpowiedzialna za zapłatę grzywny w wysokości 13,3 mln EUR w odniesieniu do okresu od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 19 września 2002 r.

450 Grzywna ta odzwierciedla fakt, że – jak uznała Komisja w zaskarżonej decyzji – Ori Martin nie może zostać uznana za odpowiedzialną za zapłatę całości nałożonej na SLM grzywny.

451 Ponadto z racji obowiązywania przewidzianego w art. 23 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1/2003 pułapu prawnego 10% całkowitego obrotu ostateczna kwota grzywny nałożonej na spółkę SLM z tytułu odpowiedzialności indywidualnej nie może przekraczać 1,956 mln EUR.

452 W świetle powyższego należy obniżyć kwotę grzywny nałożoną na spółkę SLM z 19,8 mln EUR do 19 mln EUR (okres od dnia 15 kwietnia 1997 r. do dnia 19 września 2002 r.) i orzec, że Ori Martin jest odpowiedzialna solidarnie za zapłatę tej grzywny w wysokości 13,3 mln EUR (okres od dnia 1 stycznia 1999 do dnia 19 września 2002 r.). Ponadto, z powodu obowiązywania przewidzianego w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 pułapu prawnego 10% całkowitego obrotu, ostateczna kwota grzywny nałożonej na spółkę SLM z tutułu odpowiedzialności indywidualnej zostaje ustalona na 1,956 mln EUR (okres od dnia 15 kwietnia 1997 r. do dnia 31 września 1998 r.).

453 Ponadto nie ma potrzeby, aby Sąd rozpatrywał wnioski dowodowe (dotyczące zeznań przedstawicieli spółek Redaelli i ITC czy też listy urzędników prowadzących sprawę) złożone przez SLM, ponieważ środki te nie wydają się niezbędne dla rozstrzygnięcia sporu.

454 Ponadto, ponieważ Sąd, wziąwszy pod uwagę wszystkie okoliczności faktyczne, zmienił zaskarżony akt wykonując przysługujące mu nieograniczone prawa orzekania w przedmiocie przedłożonej mu do oceny kwoty grzywny, nie ma potrzeby orzekania w przedmiocie zarzutu przedstawionego przez SLM w następstwie drugiej decyzji zmieniającej, w ramach którego spółka podniosła, że podział grzywny dokonany w decyzji początkowej jest błędny w świetle metody przedstawionej przez Komisję w wytycznych z 2006 r.

455 W pozostałym zakresie skargi zostają oddalone.

W przedmiocie kosztów

456 Zgodnie z art. 134 § 3 regulaminu postępowania przed Sądem w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań każdej ze stron każda z nich pokrywa własne koszty. Jednakże, jeżeli jest to uzasadnione okolicznościami sprawy, Sąd może orzec, że jedna ze stron pokrywa, oprócz własnych kosztów, część kosztów poniesionych przez stronę przeciwną.

457 W okolicznościach niniejszej sprawy, mając na uwadze obniżenie kwoty grzywny nałożonej na skarżące przez Komisję, a także fakt, że SLM w pierwotnej skardze podniosła zarzut dotyczący naruszenia limitu prawnego 10%, który spółka ta cofnęła w następstwie wydania drugiej decyzji zmieniającej, należy rozstrzygnąć, że Komisja pokrywa własne koszty oraz dwie trzecie kosztów SLM i jedną trzecią kosztów poniesionych przez spółkę Ori Martin, które z kolei pokryją pozostałą część swoich kosztów.

Z powyższych względów

SĄD (szósta izba)

orzeka, co następuje:

1) Sprawy T-389/10 i T-419/10 zostają połączone w celu wydania wyroku.

2) Artykuł 1 pkt 16 decyzji Komisji z dnia 30 czerwca 2010 r. C(2010) 4387 wersja ostateczna, dotyczącej postępowania na podstawie art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia o EOG (Sprawa COMP/38.344 – Stal sprężająca), zmienionej decyzją Komisji C(2010) 6676 wersja ostateczna z dnia 30 września 2010 r. oraz decyzją Komisji C(2011) 2269 wersja ostateczna z dnia 4 kwietnia 2011 r., jest nieważny w zakresie, w jakim przypisuje on Siderurgica Latina Martin SpA (SLM) udział w systemie porozumień lub uzgodnionych praktyk w sektorze stali sprężającej na rynku wewnętrznym i w ramach EOG od dnia 10 lutego 1997 r. do dnia 14 kwietnia 1997 r.

3) Artykuł 2 pkt 16 decyzji C(2010) 4387 wersja ostateczna, zmienionej decyzją Komisji C(2010) 6676 wersja ostateczna oraz decyzją C(2011) 2269 wersja ostateczna, zostaje uchylony.

4) Kwota grzywny nałożonej na spółkę SLM zostaje obniżona z 19,8 mln EUR do 19 mln EUR, z czego kwota 13,3 mln EUR zostaje nałożona z tytułu odpowiedzialności solidarnej na Ori Martin SA; z uwagi na pułap prawny 10% całkowitego obrotu przewidziany w art. 23 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1/2003 ostateczna kwota grzywny nałożona na spółkę SLM z tytułu odpowiedzialności indywidualnej zostaje ustalona na 1,956 mln EUR.

5) W pozostałym zakresie skargi zostają oddalone.

6) Komisja Europejska pokrywa własne koszty oraz dwie trzecie kosztów SLM i jedną trzecią kosztów poniesionych przez spółkę Ori Martin.

7) SLM pokrywa dwie trzecie własnych kosztów.

8) Ori Martin pokrywa dwie trzecie własnych kosztów.

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 15 lipca 2015 r.

Podpisy